

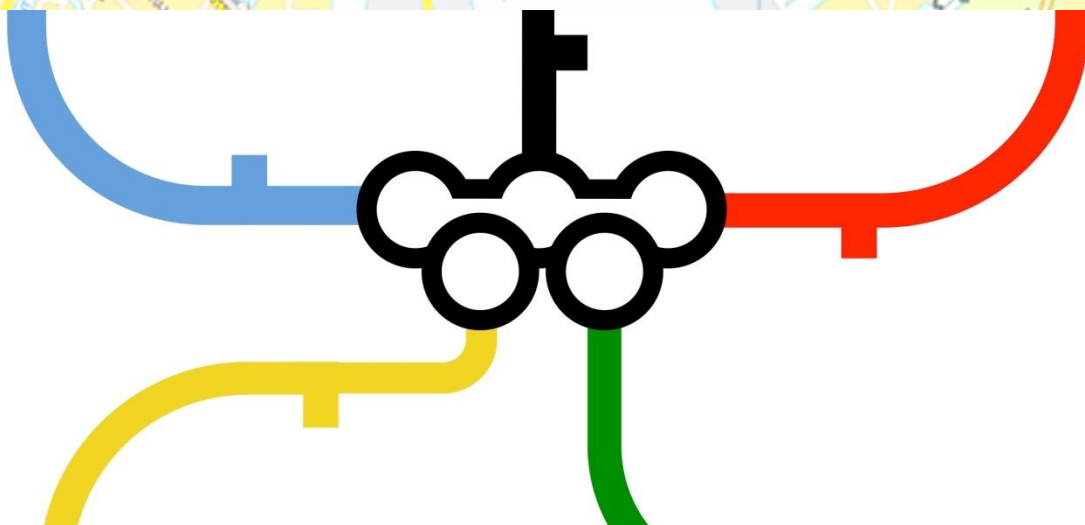
Amsterdam 1:15.000

Het IJ

'The

Story'

Olympic

*Studie naar de effecten
van het Olympisch plan
op de ruimtelijke
besluitvorming
en – voorbereiding
in Amsterdam*

September 2011

'The Olympic Story'

Studie naar de effecten van het Olympisch plan op de ruimtelijke besluitvorming en – voorbereiding in Amsterdam

Master Thesis

W.J.A. Dam

Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen

Begeleider: dr.ir.T. van Dijk

September 2011

Voorwoord.....	4
1 INTRODUCTIE.....	5
1.1 Probleemstelling.....	6
1.2 Doelstelling.....	7
1.3 Methode.....	13
2 THEORIE: STORYTELLING & MEGA-EVENTS.....	21
2.1 Representatie.....	22
2.2 Persuasive Storytelling.....	24
2.3 Mega-Event strategy.....	27
3 OLYMPISCHE SPELEN.....	31
3.1 Ontwikkeling Olympische Spelen.....	32
3.2 Internationaal Olympisch Comité.....	37
3.3 Drie casussteden: Barcelona, Athene, Londen.....	39
3.4 Verwachtingen Olympisch Amsterdam.....	51
4 BEVINDINGEN: AMSTERDAM.....	53
4.1 Olympisch plan 2028.....	54
4.2 Analyse Amsterdam.....	58
4.3 Olympisch Amsterdam.....	69
4.4 Olympische Spelen als planningstory Amsterdam.....	76
5 CONCLUSIE.....	82
5.1 Conclusie en Reflectie.....	82
5.2 Discussie.....	86
6 BRONNENLIJST.....	87
7 BIJLAGEN.....	90
7.1 Bijlage 1 Tabelverwerking interviews.....	90
7.2 Bijlage 2 Toetsingsformulier documenten.....	93
7.3 Bijlage 3 Uitgewerkte interviews.....	96

De Olympische Spelen is het grootste sportevenement ter wereld. Maar het is meer dan alleen een heel groot sportevenement. De omvang van het evenement gaat veel verder dan alleen de sport. Met de komst van de Spelen naar een land krijgen vele sectoren te maken met het evenement. Zo ook de ruimtelijke ordening, en hier bereikt de Olympische gedachte misschien wel veel meer dan men denkt...

Voor u ligt de Master thesis: 'The Olympic Story, effecten van het Olympisch plan op de ruimtelijke besluitvorming en – voorbereiding in Amsterdam'. Deze thesis dient als afronding van de studie planologie, aan de faculteit ruimtelijke wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen.

Het schrijven van de thesis heeft mij veel geleerd over het onderzoeksproces en heeft mij nieuwe inzichten gegeven binnen de planologie. Aan het tot stand komen van de thesis hebben verschillende mensen meegewerkt. Deskundigen die geïnterviewd zijn, wil ik graag bedanken voor hun medewerking aan de thesis. Daarnaast wil ik mijn begeleider, dr.ir.T. van Dijk bedanken. Uw enthousiasme en goede kritieken motiveerden mij, enthousiast en gericht bezig te zijn met het onderzoek en het schrijven van de thesis zelf.

Ten slotte wil ik mijn ouders, familie en vrienden bedanken voor hun steun, motivatie en plezier tijdens mijn gehele studietijd. Dankzij hun heb ik mijn studie (Bachelor en Master) goed en met veel plezier kunnen doorlopen.

Ik wens u veel plezier bij het lezen van de thesis: 'The Olympic Story',

Albert-Jaap Dam

Groningen, 5 september 2011

De afgelopen decennia worden mega-evenementen steeds vaker ingezet als middel voor stedelijke ontwikkeling. Onder ‘Mega-events’ of ‘Hallmark events’ vallen grootschalige ondernemingen, zoals een wereldkampioenschap voetbal, wereldtentoonstellingen en de Olympische spelen. John Horne en Wolfram Manzenreiter (2006) definiëren Mega-events als: ‘large-scale cultural (including commercial and sporting) events, which have a dramatic character, mass popular appeal and international significance’.

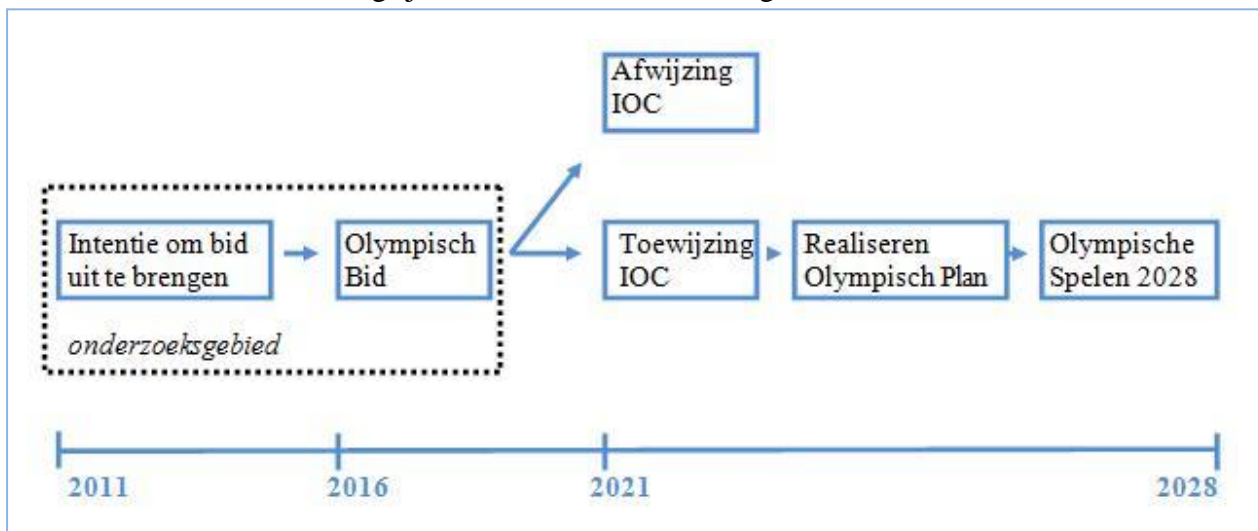
De ‘Mega-event strategie’ kan worden gezien als een planningstrategie waarbij een evenement als stimulans dient voor ruimtelijke projecten binnen een stad. Vanwege de grote impact en internationale aandacht is de Olympische spelen een evenement geworden waar veel steden zich kandidaat voor stellen. Door het organiseren van het evenement zou een ‘Global image’ van de stad gecreëerd kunnen worden (Burbank et al., 2002). Niet alleen de globale bekendheid maar ook de mogelijkheid de Spelen te gebruiken als instrument voor ruimtelijke plannen is voor steeds meer steden reden tot het willen organiseren van de Olympische spelen. De Spelen hebben zich ontwikkeld als een katalysator voor stedelijke verandering in de organiserende stad (Essex & Chalkley, 1998). Het organiseren van de Spelen brengt vele projecten met zich mee. Er zijn vele faciliteiten nodig zoals, grote stadia, sportfaciliteiten en een Olympisch dorp. Naast deze faciliteiten is ook een goede infrastructuur en accommodatie nodig voor de vele bezoekers die de stad zal ontvangen, gedurende het evenement. Daarnaast kunnen de Olympische spelen ook vele andere ruimtelijke projecten beïnvloeden die van minder direct belang zijn voor de spelen zelf. Verder brengt de organisatie van de Spelen een tijdslimiet met zich mee, waardoor projecten relatief snel opgeleverd kunnen worden (Burbank et al., 2002).

Een van de steden die als zeer succesvol kan worden gezien op het gebied van stedelijke verandering met behulp van de Spelen is Barcelona, die de spelen in 1992 organiseerde. De succesvolle transformatie van de stad, door middel van vele ruimtelijke projecten zal normaal gesproken decennia geduurd hebben, maar met behulp van de Spelen werden vele projecten in slechts zes jaar geïmplementeerd (Qu & Spaans, 2009).

Voor het binnenhalen van de Olympische Spelen is een bid van de stad nodig, waarin zij aangeven het evenement te willen organiseren. Bestuurders die de Spelen graag naar een stad willen halen, zullen een proces ingaan waarbij het overhalen en overtuigen van grote bestuurlijke instanties en de samenleving van belang is, om zo het nut voor het organiseren van de spelen voor de stad te benadrukken. Het voorbereiden van een bid vergt veel aandacht en werk, maar het is niet gezegd dat een bid dat niet wordt aangenomen door het Internationaal Olympisch Comité (IOC), gelijk als een mislukking kan worden gezien. Ook een onsuccesvol bid voor de Olympische Spelen kan leiden tot planologische projecten en stedelijke verandering binnen de stad (Essex & Chalkley, 1998).

1.1 Probleemstelling

In 2009 heeft het Nationaal Olympisch Comité (NOC), het Olympisch Plan 2028 gepresenteerd, waarin op lange termijn gestreefd wordt de Olympische spelen in 2028 naar Nederland te halen. Het idee is door de Nederlandse regering destijds omarmd en opgenomen in de visie van Randstad 2040 door het ministerie van VROM (Qu & Spaans, 2009). Hoewel de gaststad binnen het plan nog gekozen moet worden, heeft Amsterdam zich beschikbaar gesteld. Met de ruimtelijke vertaling van de plannen kan niet vroeg genoeg worden begonnen, zo stelt de gemeente in Plan Amsterdam (DRO Gemeente Amsterdam, 2009). Voordat het daadwerkelijk zover is zullen er verschillende keuzes moeten worden gemaakt rondom dit centrale doel. Het Olympisch plan 2028, is een plan met een lang proces, met de organisatie van het evenement in 2028 als ultiem doel. In 2016 zal het besluit worden genomen of Nederland een bid gaat uitbrengen voor de Spelen van 2028. In 2021 zal dan bekend worden of de Spelen ook daadwerkelijk door het Internationaal Olympisch Comité (IOC) aan Nederland wordt toegewezen (figuur 1.1). De vraag is hoe bestuurders in Amsterdam hier mee omgaan en hoe ruimtelijk gehandeld zal gaan worden op weg naar het bid toe, welke ruimtelijke impact brengt de weg naar de Olympische Spelen met zich mee, want de weg ernaar toe is wellicht belangrijker dan de kandidaatstelling zelf.

Figuur 1.1: Tijdlijn Olympisch plan 2028 en weergave onderzoeksgebied

De Olympische Spelen dienen steeds meer als katalysator voor stedelijke verandering, zo stellen Essex & Chalkley (1998). Doel van dit onderzoek is, om te gaan kijken naar de voortekenen van ruimtelijke effecten in Amsterdam, als gevolg van het uitbrengen van een bid voor de Olympische spelen. Nederland heeft de intentie om een bid uit te brengen in 2016. Welke effecten heeft het bid voor de Spelen van 2028 en welke effecten heeft alleen het denken over dit bid nu al? Heeft het denken over een Olympisch bid, al voordat er überhaupt een bid ligt, invloed op de ruimtelijke besluitvorming in Amsterdam (figuur 1.1). Er zal niet alleen naar de verwachte of daadwerkelijke effecten in de fysieke vorm van de stad worden gekeken, maar ook naar het handelen en het nemen van ruimtelijke beslissingen door de bestuurders op weg naar de kandidaatstelling voor de Spelen.

De centrale vraag in het onderzoek is als volgt geformuleerd:

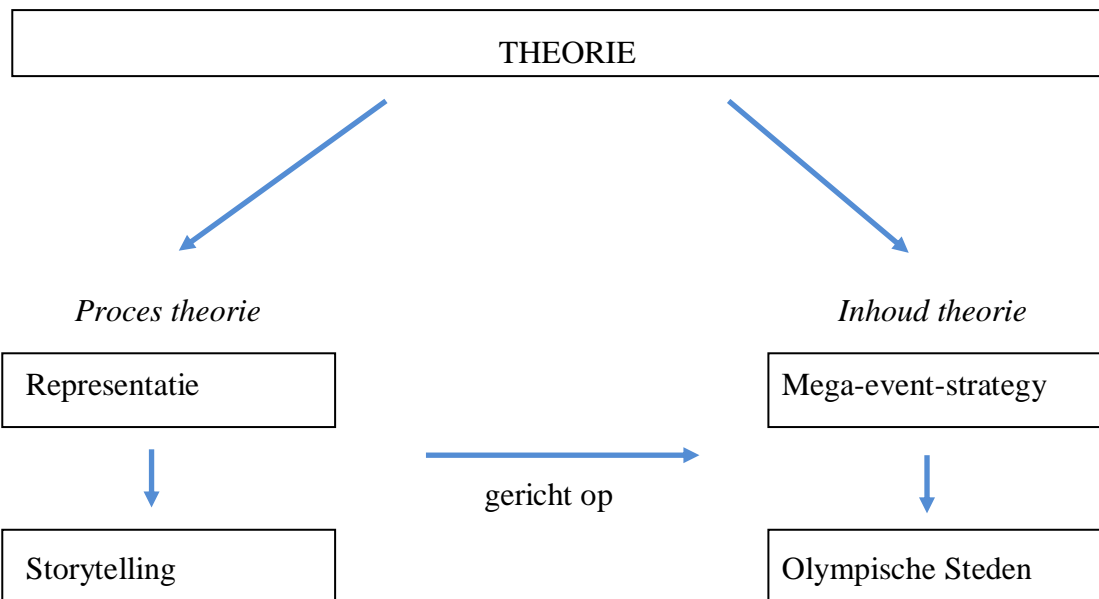
Welke effecten heeft een bid voor de Olympische Spelen van 2028, op de ruimtelijke besluitvorming en de besluitvoorbereiding van Amsterdam?

1. *Wat vertelt de literatuur over Representatie, Storytelling en de mega-event strategy*
- 2a. *Welke ontwikkeling heeft het evenement de Olympische spelen doorgemaakt en wat betekent deze ontwikkeling voor de ruimtelijke ordening in de organiserende stad?*
- 2b. *Welke ruimtelijke effecten heeft de Olympische Spelen gehad op de steden Barcelona, Athene en Londen en hoe zijn deze effecten tot stand gekomen?*
3. *Welke plannen liggen er voor een Olympisch bid van Amsterdam en welke ruimtelijke impact brengt dit met zich mee?*
4. *Op welke manier speelt de Olympische Spelen een rol in de Amsterdamse besluitvorming en besluitvoorbereiding?*
5. *Welke effecten heeft het Olympisch bid als 'verhaal' op bestuurlijk handelen?*

Bij de vierde deelvraag moet een aanvulling geplaatst worden: Bij de vraag komen naast de plannen die speciaal voor het bid worden ontworpen, ook eventuele onbewuste plannen naar voren, die voortkomen uit de wens de Spelen te organiseren. Daarbij moet echter wel in het achterhoofd worden gehouden dat nooit helemaal te zeggen valt of de 'onbewuste' ontstane plannen ook daadwerkelijk het gevolg zijn van het uitbrengen van het bid of de organisatie zelf. Daarnaast moet er bij het onderzoek rekening gehouden worden dat het zich in de fase van de besluitvorming, het vormen van draagvlak fase bevindt. Er is een idee (het uitbrengen van een bid voor de Olympische Spelen van 2028 in Amsterdam) en de daadwerkelijke uitvoering hiervan. De uitvoering valt buiten het onderzoek.

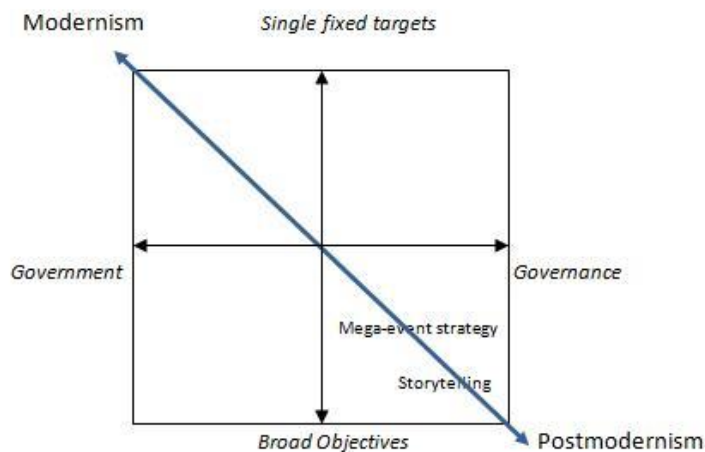
Theorie

Theorieën die in het onderzoek naar voren komen zijn: Representatie, Storytelling, Mega-event strategy en Olympische steden. Deze vier theorieën zouden verder ingedeeld kunnen worden naar proces gerichte en inhoud gerichte theorie. Storytelling en representatie kunnen als de proces gerichte theorie worden gezien en Mega-event strategy en Olympische steden als theorie gericht op de inhoud. De procesgerichte theorie dient als houvast en middel om gericht op de inhoudtheorie te kunnen inzoomen (figuur 1.2).

Figuur 1.2

De gebruikte theorieën kunnen binnen de ‘communicative turn’ van de planning theorie worden geplaatst. Globalisatie, discoursen, coalities en participatie spelen in grote rol in de te gebruiken theorieën en begrippen. Begrippen die in het postmodernistische spectrum van de planning theorie geplaatst kunnen worden (figuur 1.3).

Figuur 1.3

Essex & Chalkley geven de plaats van de Olympische spelen en de mega-event strategy in de postmoderne context van de planningstheorie als volgt weer:

‘The role of the Olympics in renewing the built environment can, therefore, be placed within a broader conceptual framework of post-Fordism, globalization and the role of the spectacle in post-modern societies.’ (Essex & Chalkley, 1998) (p.3)

'The emergence of the private sector model of Olympic organization could be said to reflect the shift from 'government' to 'governance', which forms part of the post-Fordism modes of regulation.' (Essex & Chalkley, 1998) (p.16)

Representatie

Bij een representatie spreekt men van een manier van weergeven of uitbeelden van een plaats. Een individueel of groep die een bepaald beeld creëert, gebruikt beelden van een plaats om bepaalde redenen, met de bedoeling dat mensen positief of negatief gaan denken over een plek. Gedachten over een bepaalde plek worden gecreëerd door continue processen van representatie. Het is mogelijk om representaties te 'lezen', om er zo achter te komen wat ze ons kunnen leren over een maatschappij of een individueel die de representatie produceert en consumeert. Daarnaast is het van belang welke beelden en ideeën een representatie van een plaats niet weergeeft, welke ideeën uitgesloten zijn. Bij het begrijpen van representaties moet ook rekening worden gehouden met machtsrelaties. Representaties kunnen gebruikt worden om plaatsen en mensen te controleren of te overtuigen (Holloway & Hubbard, 2001).

Bij het representeren van de toekomst kunnen volgens Meyers en Kitsuse drie technieken worden beschreven: 'Visioning', 'scenarios' en 'storytelling'. Visies, scenario's en verhalen geven de toekomst weer door complexiteit te reduceren, maar tegelijkertijd verschillende perspectieven naar voren te brengen. Visies focussen zich op de gewenste resultaten, scenario's geven verschillende mogelijkheden weer en verhalen die overtuigend worden verteld, kunnen gebruikt worden om mensen voor je te winnen, om in een bepaalde planningsrichting te denken (Meyers & Kitsuse, 2000). Wanneer er de wens is de Olympische Spelen in een stad te organiseren, zal je mensen voor je moeten winnen. In dit perspectief ligt de representatietechniek 'persuasive storytelling' het meest voor de hand en zal daarom verder beschreven worden in het onderzoek.

Storytelling

Storytelling wordt besproken in verscheidende literatuurstudies. In de artikelen over storytelling komt James Throgmorton het meest naar voren, wanneer naar planning als persuasive storytelling wordt gekeken:

'Throgmorton argues that we should consider planning as: 'a form of persuasive and constitutive story-telling (about the future) that occurs within webs of relationships and partial truths'. Planners are therefore 'future-oriented storytellers who write persuasive and constitutive texts that other people read (construct and interpret) in diverse and often conflicting ways' (Throgmorton, 1992) (p.2)

Throgmorton (1996,2003) stelt dat bij planning als 'persuasive storytelling', de bijdrage van planners en planning het vertellen van overredende verhalen is (Voogd, 2006). Als voorbeeld kan worden weergegeven, verhalen over hoe een bepaalde stad zich in de toekomst moet ontwikkelen. Bij planning als 'persuasive storytelling' kunnen de planners worden gezien als 'auteurs' die 'teksten' (plannen, visies) schrijven die op verschillende manieren gelezen kunnen worden. In de 'teksten' zal naar voren komen wat de auteur belangrijk acht en wat niet. Het geeft weer wat het de planning zal gaan brengen. Het zijn toekomstgerichte verhalen over wat mogelijk en gewenst is. Als deze verhalen overtuigend verteld worden, kunnen de 'lezers' (burgers, overheden) erdoor geïnspireerd worden. Lang voordat de transformatie plaats kan vinden, kunnen de 'lezers' in actie komen en erin gaan geloven dat de plannen een effect zullen hebben (Throgmorton, 2003).

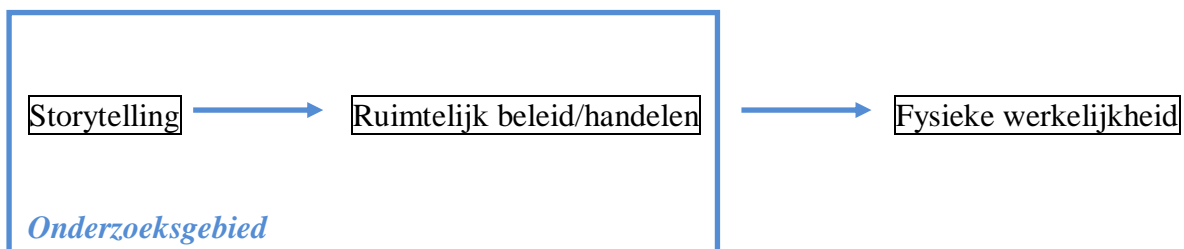
Sandercock (2003) stelt dat planning wordt gepresenteerd door ‘stories’ op zeer veel verschillende manieren. ‘Stories’ worden gebruikt in processen, als een katalysator voor verandering. Ondanks de toenemende aandacht voor en gebruik van storytelling ziet Sandercock het niet als een nieuwe religie in planning. Er moet rekening worden gehouden met de waarheid van de eigen verhalen en de verhalen van anderen. Er is altijd een auteur, de planner, die de feiten kiest die relevant zijn en beschrijft wat volgens de auteur telt, het is een interpretatie. Sandercock gebruikt zelf storytelling in verschillende lokale en regionale cases, ze geeft echter wel aan dat storytelling moeilijker te gebruiken is in zeer complexe conflicten, waarin verschillende volkeren tegenover elkaar staan (Sandercock, 2003).

Meyers en Kitsuse definiëren storytelling als:

‘Storytelling is a mode of communication that’s especially effective in contentious settings, where analytical argument frequently results in the further polarization of views.’ (Meyers & Kitsuse, 2000) (p.16)

Planners die gebruik maken van persuasieve storytelling creëren beelden van het verleden, het heden en de toekomst. Retorisch geven ze wetenschappelijke ‘feiten’ zoals voorspellingen, onderzoeken en modellen weer, om zo een bepaald punt duidelijk te maken (Meyers & Kitsuse, 2000).

Storytelling zal in dit onderzoek worden gebruikt om te gaan kijken naar de eventuele invloed van storytelling op het ruimtelijk beleid. De daaruit voorkomende werkelijk fysieke uitwerking van eventuele plannen valt hier buiten (figuur 1.4).

Figuur 1.4

De theorie van persuasieve storytelling leent zich als onderzoekstheorie voor de inhoudelijke theorieën van het onderzoek, de mega-event strategy en de Olympische steden. Het organiseren van de Olympische spelen kan ook worden gezien als een ‘story’. Daarnaast is het een planningsonderwerp waarbij het nodig is om verschillende instanties, burgers en bestuurders voor je te winnen en te overtuigen, zodat een eventueel bid er komt of wordt aangenomen. Zoals Meyers en Kitsuse al stelden in *Constructing the future* (2000): *‘Stories told persuasively can be used to win people over to a planner’s way of thinking’*.

Mega-event strategy

De mega-event-strategy probeert met behulp van een grootschalig evenement een stimulans of rechtvaardiging te geven aan lokale ontwikkelingsprojecten. Mega-events zelf kunnen worden gezien als grootschalige ondernemingen, zoals wereldtentoonstellingen en de Olympische Spelen, die toeristen en media aandacht met zich meebrengen naar de organiserende stad (Burbank et al, 2002). Het ‘mega-event’ zelf is van korte duur, maar de bedoeling van de mega-event strategy is dat de impact van het evenement voor langere tijd geldt voor een stad (Hiller, 2000).

Achterliggend aan de mega-event strategy ligt de 'urban regime theory'. Burbank et al geven weer dat de activiteiten die nodig zijn voor een mega-event moeten worden geïnitieerd door een actieve 'regime'. Een regime is een informele coalitie tussen lokale bedrijfsleiders en stadsbestuurders die de krachten bundelen om zo een gezamenlijk doel te verwezenlijken (Burbank et al, 2002). Dat de mega-event strategy ook gezien kan worden als middel om projecten er door te drukken, al dan niet op een misleidende manier, blijkt uit een citaat van Flyvberg:

'Flyvberg suggest that promoters of multi-billion dollar megaprojects, including sports stadia and other infrastructure, may often consistently, systematically and self-servingly mislead governments and the public in order to get projects approved' (Horne & Manzenreiter, 2006) (p.10)

Olympische Steden

Steden die de Olympische Spelen hebben georganiseerd. De steden worden gekozen door het Internationaal Olympisch Comité (IOC), nadat de stad zichzelf daarvoor, doormiddel van een bid beschikbaar heeft besteld. Volgens Richard Cashman (1998) wordt het concept van een Olympische stad, zover deze bestaat, door de steden zelf geïnterpreteerd. Essex & Chalkley (1998) geven aan dat de Olympische spelen stedelijke veranderingen kunnen brengen, maar dat de schaal en investeringen hiervan varieert per stad:

'The Olympic Games have emerged as a significant catalyst of urban change and can act as key instrument of urban policy for their host cities. The review indicates that the Games have been increasingly used as a trigger for a wide range of urban improvements, although there have been considerable variations in the scale of infrastructural investment and in the public-private mix.' (Essex & Chalkey, 1998) (p.2)

Burbank et al (2002) stellen dat de Olympische spelen zich ontwikkelt hebben tot het evenement dat steden willen organiseren om zo een 'global image' te creëren en zich zo globaal op de kaart te zetten (Burbank et al, 2002).

Literatuur overzicht

De gebruikte theorieën zijn te vinden in de volgende boeken en artikelen:

Representatie

Holloway & Hubbard

- People and place, the extraordinary geographies of everyday life (2001)

Meyer & Kitsuse

- Constructing the future in planning: a survey of theory and tools (2000)

Storytelling

James, A. Throgmorton:

- Planning as Persuasive Storytelling in the Context of 'the Network Society' (2003)
- Planning as Persuasive Storytelling: The Rhetorical Construction of Chicago's Electric Future (1996)
- Planning as Persuasive Storytelling About the Future: Negotiating an Electric Power Rate Settlement in Illinois (1992)
- Planning as Persuasive Storytelling in a Global-scale Web of Relationships (2003)

Sandercock:

- Out of the Closet: The Importance of Stories and Storytelling in Planning Practice (2003)

Meyer & Kitsuse:

- Constructing the future in planning: a survey of theory and tools (2000)

Voogd:

- Plausibiliteit van toekomstverhalen: een experiment (2006)

Mega-event strategy

Burbank, Andranovich & Heying:

- Mega-Events, Urban Development and Public Policy (2002)

Miller:

- Mega-Events, Urban Boosterism and Growth Strategies: An Analysis of the Objectives and Legitimations of the Cape Town 2004 Olympic Bid (2000)

Horne & Marzenreiter:

- An introduction of the sociology of sports mega-events (2006)

Olympische steden

Newman:

- 'Back the Bid': The 2012 summer Olympics and the governance of London

Essex & Chalkley:

- Olympic Games: Catalyst for Urban Change (1998)
- Urban development through hosting international events: a history of the Olympic Games (1999)

Millet:

- Olympic Villages after the Games (1997)

Fyfe & Kenny:

- The Urban Geography Reader (2005)

Shoval:

- A new phase in the competition for the Olympic gold: The London and New York bids for the 2012 Games (2002)

Munoz:

- Olympic Urbansim and Olympic Villages: planning strategies in Olympic host cities, London 1908 and London 2012

Garcia- Ramon & Albet:

- Pre Olympic and pro Olympic Barcelona, a 'model' for urban regeneration today? (2002)

Westerbeek:

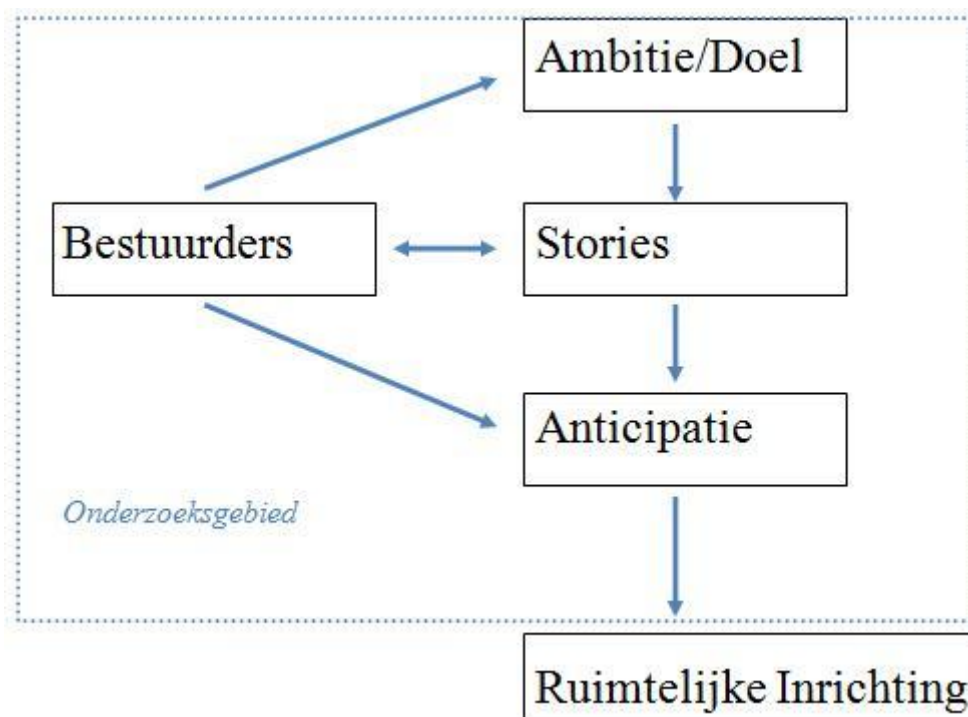
- The Amsterdam Olympic Games 1928 and 2028: will city heritage inform legacy intent? (2009)

Qu & Spaans:

- The mega-event as a strategy in spatial planning: Starting from the Olympic City of Barcelona (2009)

In het onderzoek zijn verschillende onderzoeksmethoden toegepast. Deze vinden plaats vanuit het perspectief van het Westerse wereldbeeld. Gezien mijn specifieke onderzoeksproject, de weg naar het Olympisch bid en de effecten hiervan op het Amsterdamse ruimtelijke beleid, is het moeilijk om tot ‘ware’ uitspraken te komen. Het onderzoek richt zich op toekomst gerichte plannen, waardoor waarheden moeilijk te stellen zijn. Daarnaast spelen meningen en verschillende interpretaties een rol. Absolute ‘ware’ uitspraken zullen dan ook niet gedaan worden. Conclusies die aan het einde van het onderzoek worden getrokken, kunnen dan ook niet als absoluut waar worden gezien, maar als een verwachtingspatroon wanneer besloten wordt tot het inzetten van een Olympisch bid.

In het onderzoek gaat het om welke invloed een centraal *doel/ambitie* (in dit geval het organiseren van de Olympische Spelen) heeft op de besluitvorming en besluitvoorbereiding binnen een stad. Het gaat om het *anticiperen* van *bestuurders* op een gezamenlijke *ambitie*. Deze *ambitie* kan verwoord worden in een *story* (*verhaal*). Een overtuigend *verhaal* dat het *anticiperen* van *bestuurders* op de *ruimtelijke inrichting* kan beïnvloeden. Hoe deze begrippen met elkaar in verbinding staan en welk deel hiervan wordt meegenomen in het onderzoek, is te zien in figuur 1.5.

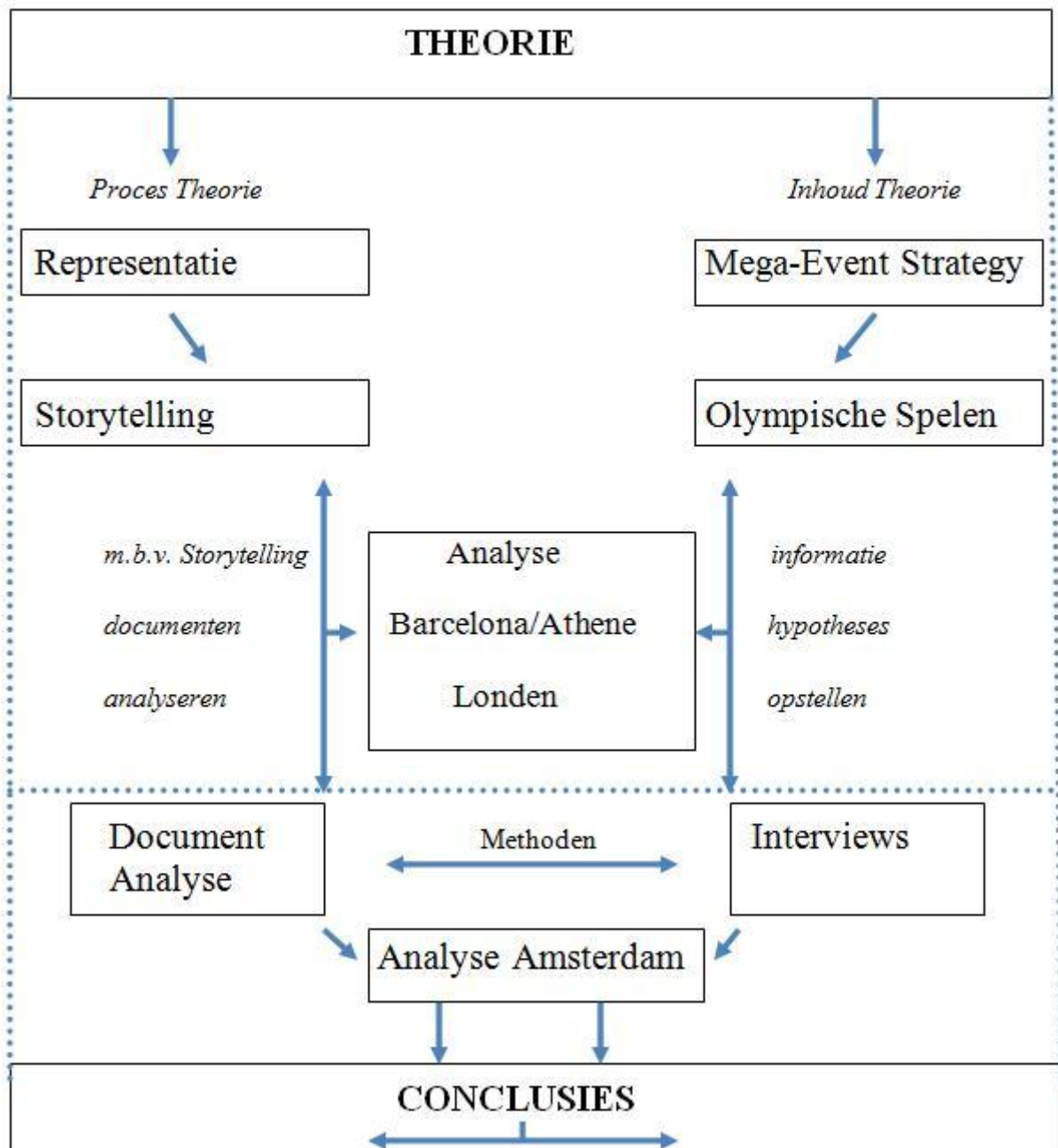

Figuur 1.5: Conceptueel model

Onderzoeksproces

Op methodologisch vlak begint het onderzoek met een literatuurstudie, wat zal leiden tot informatie en hypothesen voor en over de toegepaste methoden, interviews en documentenanalyse. Vervolgens kan de te verschaffen informatie worden geprojecteerd op de case Amsterdam. De informatie die hierbij vrij komt wordt gebruikt om de hypothesen te toetsen en conclusies van de hoofd- en deelvragen hieraan te verbinden. De te toetsen hypothesen en de conclusies op de hoofd- en deelvragen worden verduidelijkt in kaarten van Amsterdam waarin de eventuele bevindingen geprojecteerd worden. Na beantwoording van

de hoofdvraag worden de conclusies breder getrokken naar welke invloed een centraal doel (in dit onderzoek, de Olympische Spelen) op ruimtelijke besluitvorming binnen een stad kan hebben. In figuur 1.6 wordt het onderzoeksproces schematisch weergegeven:

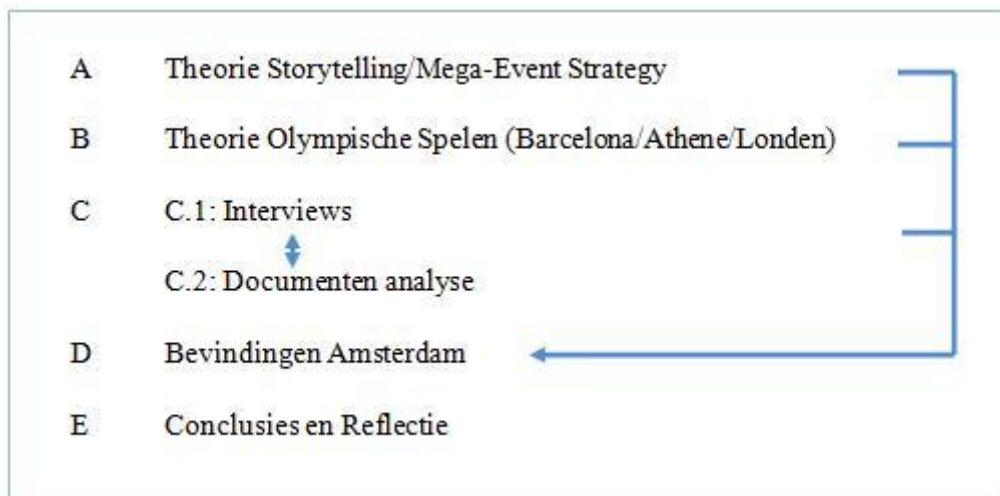

Figuur 1.6 Onderzoeksproces

Stappenplan

De eerste stap in het onderzoek is het bespreken van de theorieën Storytelling en Mega-Event Strategy (stap A). Daarna wordt de theorie over de Olympische Spelen en de drie besproken steden (Barcelona, Athene, Londen) verder toegelicht (stap B). De volgende stap is het toepassen van de onderzoeksmethoden interviews en documenten analyse (stap C). De data die hieruit naar voren komt, wordt gekoppeld aan de kennis uit de eerder genoemde theorieën, en besproken in het hoofdstuk: Bevindingen Amsterdam (stap D). Vervolgens komt de beantwoording van de hoofdvraag naar voren in de conclusies (stap E). Figuur 1.7 geeft de

stappen schematisch weer. De koppeling van de literatuur aan de bevindingen in Amsterdam wordt nu verder toegelicht.

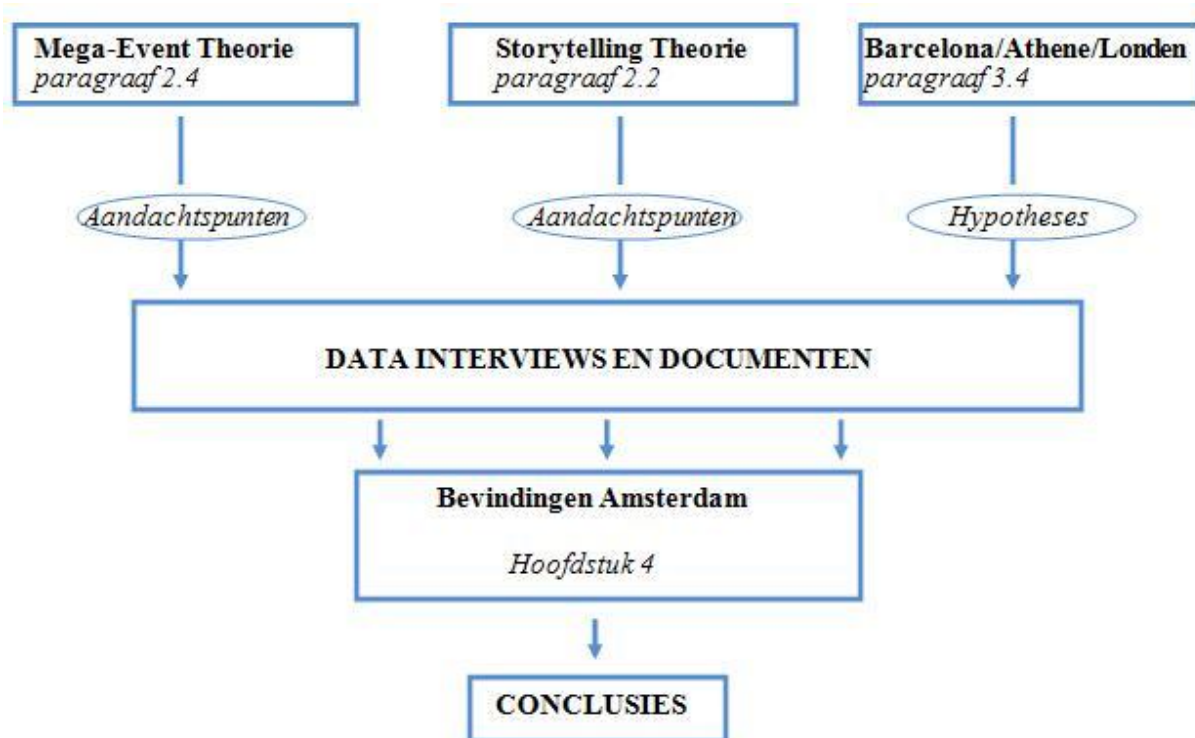
Figuur 1.7 Stappenplan

Literatuur

Voor de centrale begrippen ambitie en story (verhaal) is de theorie persuasieve storytelling gebruikt. Er is voor deze theorie gekozen omdat het een duidelijk beeld geeft over planning als een verhaal. De theorie kan geplaatst worden binnen de literatuur over representatie. Eerst wordt literatuur over representatie besproken om vervolgens toe te spitsten op de theorie 'planning as persuasive storytelling'. Uit deze theorie (*paragraaf 2.2*) komen een aantal punten naar voren waar een planningsverhaal aan moet voldoen. Deze punten worden in het bevindingen hoofdstuk over Amsterdam (*paragraaf 4.4*) gekoppeld aan de Olympische ambities in Amsterdam.

De ambitie binnen het onderzoek is het organiseren van de Olympische Spelen. Er is daarom gebruik gemaakt van literatuur over de mega-event strategy en het evenement de Olympische Spelen. De literatuur over de mega-event strategy geeft een duidelijk inzicht in het gebruik van een mega-event als strategie binnen bestuurlijke planningsvraagstukken. Aan het einde van *paragraaf 2.4* komen verschillende punten naar voren die van belang zijn bij de mega-event strategy. Deze punten worden aan de hand van de uitkomsten van de interviews/documentenanalyse in het bevindingen hoofdstuk over Amsterdam besproken (*paragraaf 4.3*).

De literatuur over de Olympische Spelen dient als informatie/input voor de toegepaste methoden later in het onderzoek. Daarnaast worden drie Olympische steden besproken (Barcelona, Athene, Londen). Aan de hand van de studies over deze steden worden aandachtspunten en hypothesen opgesteld waar op te letten bij de studie in Amsterdam (*paragraaf 3.4*). In hoofdstuk 4 over Amsterdam zullen deze punten gekoppeld worden, en de hypothesen getoetst worden, aan de uitkomsten van de interviews en documentenanalyse (*paragraaf 4.3/4.4*). In *figuur 1.8* is de koppeling van de theorie aan de bevindingen in Amsterdam schematisch weergegeven. Nu zal verder worden ingegaan op de toegepaste methoden voor gegevensverzameling.

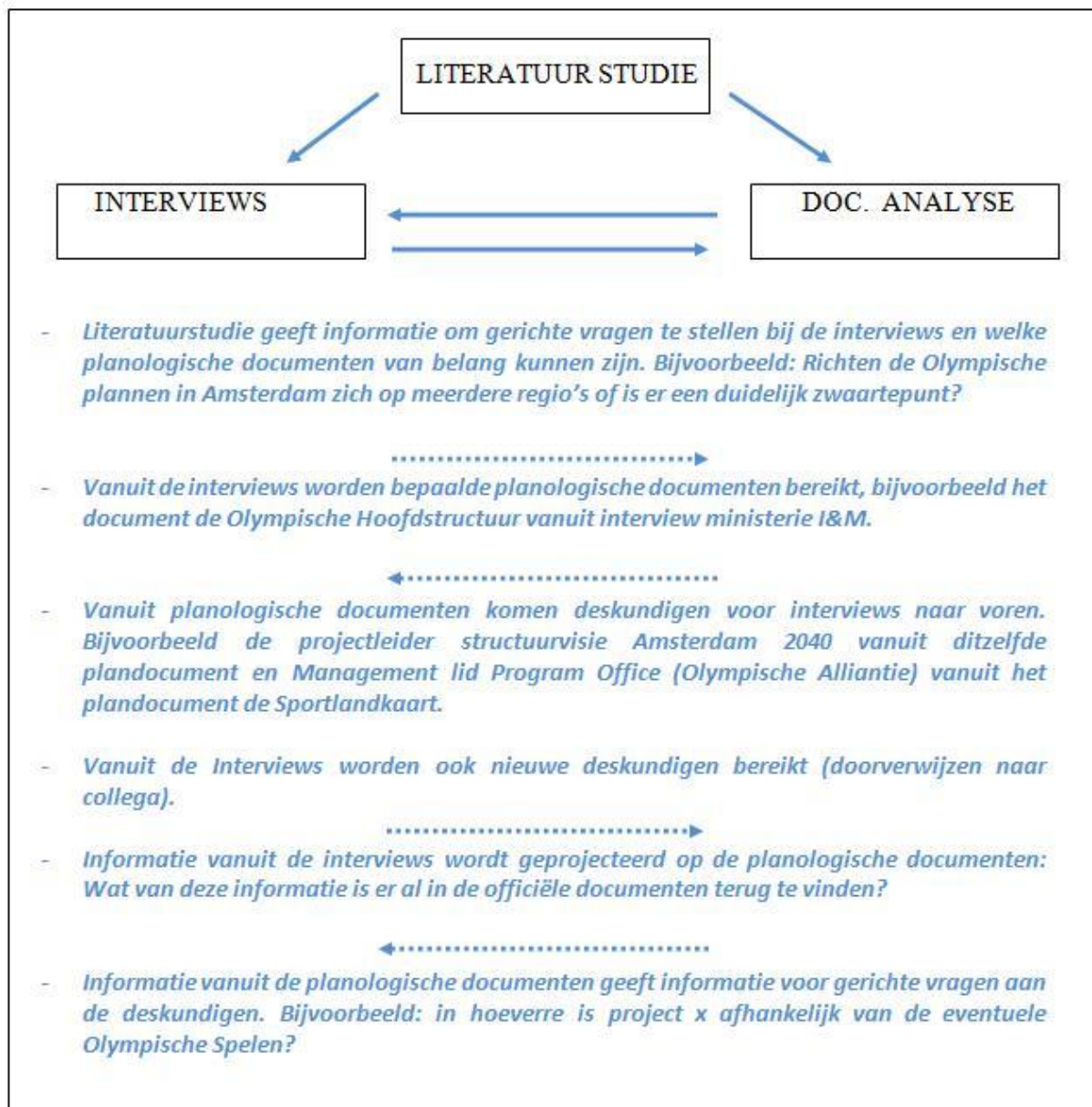

Figuur 1.8: Koppeling theorie aan bevindingen Amsterdam

Toegepaste methoden voor gegevensverzameling

Methoden die zijn toegepast zijn diepte-interviews, documentenanalyse en literatuurstudie. Er is voor deze methoden gekozen, omdat hiermee voldoende informatie wordt verzameld over zowel steden waar de Olympische spelen reeds hebben plaatsgevonden als over de vorderingen en plannen van de initiatiefnemers bij het bid in Amsterdam. Daarnaast kan de literatuurstudie bijdragen aan gerichte vragen en documenten bij de diepte-interviews en de documentenanalyse. Het object van onderzoek is de gemeente Amsterdam.

In figuur 1.9 komen de drie toegepaste methoden voor gegevensverzameling naar voren. Er komt naar voren, op welke manier de methoden elkaar aanvullen en beïnvloeden.

Figuur 1.9: Toegepaste methoden voor gegevensverzameling

De literatuurstudie vindt voor de interviews en planologische documenten analyse plaats. De interviews en documenten analyse vinden gelijktijdig plaats. Op deze manier kunnen de methoden elkaar aanvullen: vanuit de documenten worden deskundigen bereikt en vanuit de deskundigen weer documenten. De methoden documentanalyse en diepte-interviews zijn dus gecombineerd en dienen als het ware als gereedschap om data te verzamelen en te analyseren. Onder 'data' wordt informatie van deskundigen bedoeld vanuit de diepte-interviews en informatie (geschreven/kaartmateriaal) vanuit de documenten. Deze data worden samengevoegd. Verschillen of overeenkomsten tussen de informatie van deskundigen wordt bekeken en kan teruggekoppeld worden aan andere deskundigen. Om tot conclusies te komen wordt de bestaande theorie gekoppeld aan de data die naar voren is gekomen bij de interviews en de documenten analyse. Op deze manier kan de hoofdvraag beantwoord worden. Het uiteindelijke resultaat is een rapport over de ruimtelijke effecten als gevolg van ruimtelijk beleid rondom het Olympisch bid.

De drie toegepaste methoden voor gegevensverzameling zullen nu specifiek worden toegelicht.

Literatuurstudie

In het eerste hoofdstuk komt de theorie over storytelling en mega-events naar voren. In het tweede gedeelte van de literatuurstudie wordt verder ingegaan op de theorie van het specifieke mega-event, de Olympische steden. Hierbij worden bevindingen besproken van Olympische steden die als voorbeeld kunnen dienen voor Amsterdam. De volgende steden worden verder behandeld:

- Barcelona: de stad dient als voorbeeld voor vele steden wanneer naar de Olympische Spelen als katalysator voor stedelijke verandering wordt gekeken:

'Olympic Games has been the planning instrument for clearing congested areas, re-organizing transport systems and for promoting parks, re-landscaping and other forms of environmental improvement. Perhaps the city which has best illustrated this wider role is Barcelona.' (Essex & Chalkley, 1999) (p.3)

- Londen: de stad organiseert de Spelen in 2012, waardoor het als voorbeeld kan dienen voor het opstarten van de organisatie voor het bid. Het geeft het proces van nu weer.
- Athene: de stad organiseerde de Spelen in 2004, na de Spelen lijken veel opgezette projecten in verval te raken. Wat heeft de stad aan het Olympisch project over gehouden en waardoor lijkt er verval van projecten op te treden?

Deze steden zijn gekozen als casus, omdat ze alle drie een andere invalshoek laten zien van wat het uitbrengen van een bid eventueel met een stad kan doen: het succesverhaal (Barcelona), risico (Athene) en de voorbereidingsfase (Londen). Verder heeft het opstarten van het bid in deze steden plaats gevonden in de afgelopen 25 jaar (tijdperk waarin het evenement een grote stempel op de gaststad achterlaat) en daarnaast zijn het, net als Amsterdam, Europese steden. Verder zijn deze steden gekozen, omdat er veel over geschreven en bekend is in bestaande literatuur. Uit de casussen komt naar voren, welke ruimtelijke effecten het bidding proces en de daadwerkelijke organisatie hebben voortgebracht in de casussteden. Aan de hand hiervan en de theorie over de Olympische Spelen als Mega-Event Strategy, zijn hypotheses opgesteld, die getoetst worden aan de uitkomsten van de interview- en documentanalyse gericht op het onderzoeksobject Amsterdam.

Interviews

Omdat het bij diepte-interviews onmogelijk is alle betrokkenen bij het Olympisch project te spreken, is er bij de keuze voor de geïnterviewden gestreefd in meerdere sectoren mensen te spreken over de Olympische ambitie. Op deze manier geeft het onderzoek een compleet beeld van het Olympische project in Amsterdam. In de volgende sectoren is gezocht naar mogelijke geïnterviewden:

- Gemeente Amsterdam: Beleidsmedewerkers die verantwoordelijk zijn voor het ruimtelijk beleid in de stad en voor het Olympisch plan.
- Landelijke overheid: Het Olympisch plan kan niet alleen opgezet worden met de steun van Amsterdamse bestuurders, ook landelijk moet het plan worden gesteund.
- Coalitie 'regime': Is er al een 'coalitie' die het Olympisch plan steunt/initieert. Een coalitie bestaat uit bestuurders van de stad en bestuurders uit het bedrijfsleven:

'The desire and ability to seek a mega-event will be a product of local business leaders and elected officials who want to use an external event to stimulate local development and invigorate the city's image.' (Burbank et al, 2002) (p.6)

De volgende personen zijn daadwerkelijk voor het onderzoek geïnterviewd:

- Remco Daalder, projectleider Structuurvisie Amsterdam 2040 (Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam)
- Esther Reith, beleidsmedewerker Structuurvisie Amsterdam 2040, Olympische Ambitie (Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam)
- Peter Walbeek, kernteam Olympische Hoofdstructuur (Ministerie van Infrastructuur en Milieu)
- Daniel de Groot, Rijkstrainnee kernteam Olympische Hoofdstructuur (Ministerie van Infrastructuur en Milieu)
- Mark Monsma, Managementlid Program Office, portefeuille Ruimtelijke Ordening en Welzijn (Alliantie Olympisch Vuur)

De vragen zijn gericht op de plannen die er al zijn, evenals de plannen die volgens de ondervraagden nog nodig zijn/ of gaan komen ten behoeve van de kandidaatstelling. Daarnaast zal de manier van aanpak besproken worden. Op welke manier denken de ondervraagden een succesvol bid af te kunnen leveren en wat is er daar volgens de ondervraagden voor nodig?

Documentanalyse

Bij het analyseren van documenten over de Olympische ambitie wordt op de theorie van storytelling gelet. Met behulp van een toetsingsformulier (zie bijlage 2) zijn de documenten doorgenomen. Op dit toetsingsformulier komen vragen naar voren gericht op een 'toekomstbestendiger' Amsterdam in relatie tot de Olympische Spelen. Door te letten op uitspraken en beweringen gericht op een 'beter' of 'toekomstbestendiger' Amsterdam in relatie met de Olympische Spelen, kan later worden gekeken of een Olympische ambitie aan de theorie van storytelling gekoppeld kan worden. Verder zal worden gekeken of er in de huidige ruimtelijke plannen al rekening wordt gehouden met een eventueel bid voor de Spelen. Daarnaast wordt bekeken of er in meerdere lagen van de overheid al wordt gesproken over de Olympische ambitie.

Daarnaast wordt bij de documentanalyse gekeken naar kenmerken van planning als persuasieve storytelling. Om de documenten op dezelfde manier te toetsen, zal een toetsingsformulier kunnen worden opgesteld, waaraan de verschillende documenten getoetst worden.

De volgende documenten worden geanalyseerd:

- Structuurvisie Amsterdam 2040 (Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam)
- Schetsboek Ruimte voor Olympische plannen (Ministerie van Infrastructuur en Milieu). *Dit document doet verslag van ruimtelijke verkenningen naar de mogelijkheden voor grootschalige sportevenementen in Nederland. De Olympische Spelen zijn daarvan de grootste en dienen als motor en perspectief voor de verkenningen.*
- Ontwerpen aan de Olympische Hoofdstructuur (Ministerie van Infrastructuur en Milieu) *Dit document is een tussenplan van de vorderingen van de Olympische hoofdstructuur in Nederland.*
- Sportlandkaart (NOC*NSF) *Document geeft een overzicht van de wedstrijdaccommodaties die ingezet kunnen worden voor het organiseren van de evenementen uit het Olympisch plan 2028. Daarnaast geeft het aan wat er nog nodig is in Nederland voor het eventueel organiseren van de Olympische Spelen in 2028.*

- Olympisch Plan 2028 (Alliantie Olympisch Vuur/NOC*NSF), *document geeft het plan van aanpak (Olympisch plan 2028) in hoofdlijnen weer.*
- Nova Terra: Olympische Ambities (NIROV), *tijdschrift over vernieuwend ruimtegebruik (in samenwerking met VROM gemaakt) Gaat met behulp van deskundigen in op de Olympische ambities van Nederland.*

Focus

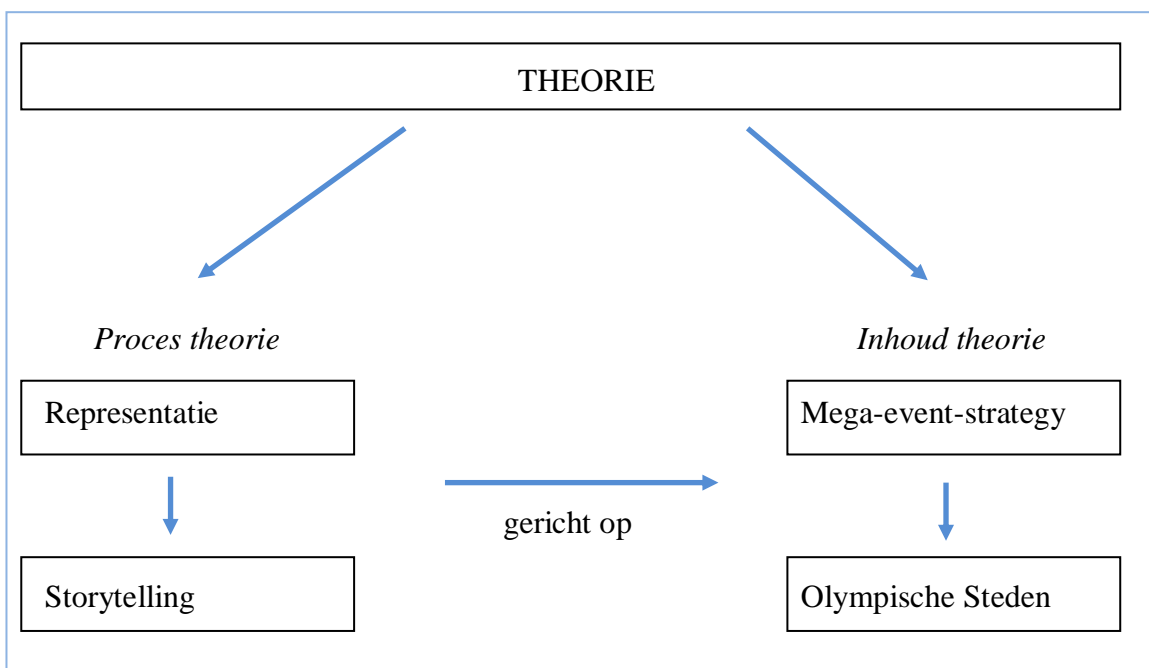
Er zijn verschillende studies gedaan naar de ruimtelijke effecten die de organisatie van Megaprojecten, zoals de Olympische Spelen, met zich meebrengen. In dit onderzoek zal worden gekeken welke ruimtelijke effecten het uitbrengen van een bid op de Olympische Spelen voor een stad met zich meebrengt. De focus hierin zal liggen op het handelen en het nemen van ruimtelijke beslissingen door de betrokkenen op weg naar het bid. In bestaande onderzoeken wordt de weg naar kandidaatstelling toe en het handelen daarbij van de betrokkenen minder naar voren gebracht. Welke effecten heeft dit traject alleen al? Het onderzoek streeft erna de impact van kandidaatstelling voor de Olympische Spelen vooraf (ex-ante) in beeld te brengen. Bestaande onderzoeken zijn vooral gericht op de impact van de Spelen achteraf zoals Qu & Spaans, *The mega-event as a strategy in spatial planning: Starting from the Olympic City of Barcelona* en Essex & Chalkley in *Olympic Games: Catalyst for Urban Change*. Andere studies laten de effecten van het uitbrengen van het bid achteraf zien zoals Newman in *Back the bid: The 2012 summer Olympics and the governance of London*. Ze geven effecten van een bid of de Spelen achteraf weer (ex-post). Deze studies brengen naar voren wat na het organiseren of na de kandidaatstelling met de stad is gebeurd. Met de ex-ante benadering hoopt dit onderzoek daarom als aanvulling te dienen op de bestaande theorie en bij te dragen aan een completer beeld, waaronder ook het handelen van betrokkenen valt, van wat het traject van de kandidaatstelling voor de Olympische Spelen met een stad ruimtelijk gezien doet. Het uiteindelijke product zal een inventarisatie zijn van de plannen die voortkomen uit de wens de Spelen te organiseren. Daarnaast worden deze plannen in kaart gebracht om zo een duidelijk beeld te geven welke effecten de ruimtelijke besluitvorming ondergaat als gevolg van de wens op de Olympische Spelen van 2028 te willen organiseren.

Figuur 2.1: stappenplan, stap A

In het onderzoek zal gebruik gemaakt worden van theorie om te zorgen voor onderbouwing en houvast aan het onderwerp. De theorieën die daarvoor gebruikt gaan worden zijn Representatie, Storytelling, Mega-event strategy en Olympische steden. Deze vier theorieën zouden verder ingedeeld kunnen worden naar proces gerichte en inhoud gerichte theorie.

Storytelling en representatie kunnen als de proces gerichte theorie worden gezien en Mega-event strategy en Olympische steden als theorie gericht op de inhoud. De procesgerichte theorie dient als houvast en middel om gericht op de inhoudtheorie te kunnen inzoomen (figuur 2.2).

Figuur 2.2: Samenhang theorieën

In het eerste gedeelte zullen de theorieën verder besproken en uitgewerkt worden. Er zal begonnen worden met de procesgerichte theorie, representatie en storytelling. Later volgt de theorie over de Mega-Event Strategy en de Olympische steden.

2.1 Representatie

Een representatie kan worden gezien als een manier van weergeven of uitbeelden van een plaats. Een individueel of groep die een bepaald beeld creëert, gebruikt beelden van een plaats om bepaalde redenen, met de bedoeling dat mensen positief of negatief gaan denken over een plek. Een representatie kan in de kern gezien worden als een uitdrukking of weergave van iets. Met behulp van representaties geven mensen de omgeving en het handelen daarin betekenis. Kennis waar mensen over beschikken, maakt hiervan een belangrijk onderdeel uit. Kennis is een aspect van een representatie. Opvattingen, meningen, argumenten en gedachtegangen kunnen worden gezien als mentale representaties in het menselijk cognitieve systeem. Mensen werken met interpretaties en denkbeelden die dus representaties genoemd kunnen worden. (Jorna, 2001)

Gedachten over een bepaalde plek worden gecreëerd door continue processen van representatie (Holloway & Hubbard, 2001). Het representatie proces is een ‘cognitief’ proces. Overtuigingen, opvattingen en meningen spelen zich af in het cognitieve systeem van mensen. Het cognitieve systeem stelt mensen in staat kennis op te doen, te gebruiken en kennis over te dragen (Jorna, 2001). Het is mogelijk om representaties te ‘lezen’, om er zo achter te komen wat ze ons kunnen leren over een maatschappij of een individu die de representatie produceert en consumeert. Daarnaast is het van belang welke beelden en ideeën een representatie van een plaats niet weergeeft, welke ideeën uitgesloten zijn.

Representatie in Geografie

In de geografie wordt bij representaties vaak gelet op de culturele context. Verschillende groepen kunnen een andere gedachte of mening hebben over een bepaalde plaats, buurt of stad. Er bestaan meerdere gedachten over een stad. Rose (1993) brengt representaties en geografie als volgt naar voren:

‘It has been persuasively argued that the representation of place is a cultural practice which must be understood in relation to structural social inequality and geographers have linked practices of representation to social relations of power by insisting that the question of the representation of place is also necessarily a question of ideology.’ (Rose, 1993) (p.1)

Bij het begrijpen van representaties moet dus ook rekening worden gehouden met machtsrelaties, zo stellen ook Holloway & Hubbard (2001). Representaties kunnen gebruikt worden om plaatsen en mensen te controleren of te overtuigen. Rose (1993) stelt verder dat de beelden en gedachten die dominant zijn over een stad worden uitgedragen door degene met de meeste machtsrelaties. Binnen de stedelijke politiek worden representaties als zeer belangrijk ervaren. Ze vormen een framework voor waarden, verhalen en idealen, in de te vormen sociale wereld en geven daarnaast verandering en conflicten weer (Martin, 2003). Representaties worden ook gebruikt bij ruimtelijke plannen voor het weergeven van de toekomst.

Bij het representeren van de toekomst kunnen volgens Meyers en Kitsuse drie technieken worden beschreven: ‘Visioning’, ‘scenarios’ en ‘storytelling’. Visies, scenario’s en verhalen geven de toekomst weer door complexiteit te reduceren, maar tegelijkertijd verschillende perspectieven naar voren te brengen. Visies focussen zich op de gewenste resultaten, scenario’s geven verschillende mogelijkheden weer en verhalen die overtuigend worden

verteld, kunnen gebruikt worden om mensen voor je te winnen, om in een bepaalde planningsrichting te denken (Meyers & Kitsuse, 2000).

Visioning is een 'collaborative' proces waarbij de wensen van de burgers van een stad of regio samen smelten in een beeld van de stad, waarin de ideale toekomst van de stad wordt weergegeven. Binnen het weergegeven beeld kan een strategie wat moet leiden tot een bepaald doel worden teruggevonden. Een 'vision' kan worden gezien als een optimistisch beeld over wat bereikt kan worden binnen een bepaalde regio of stad. Bij visioning wordt een beeld van de toekomst gegeven, bij scenario-writing en persuasive storytelling gaat het vooral over het proces en wat voor een effect, acties en ingrepen, op de toekomst zullen hebben (Meyers & Kitsuse, 2000).

Scenario's zijn versimpelde verhalen over welke gebeurtenissen een impact kunnen hebben op de planning. In het scenario proces worden meerdere 'verhalen' of scenario's besproken en de verschillende toekomstbeelden hierbij weergegeven. Het zijn geen plannen voor het uitvoeren, of zelfs als startpunt voor actie dienen, maar het zijn plannen die mensen aan het denken moeten zetten over de mogelijkheden die de toekomst met zich meebrengt.

In tegenstelling tot scenario's, is persuasive storytelling niet bedoeld om het publiek alleen voor te bereiden op de toekomst, maar om het publiek voor zich te winnen bij bepaalde toekomstbeelden.

Visies focussen zich dus op de gewenste resultaten, scenario's geven verschillende mogelijkheden weer en verhalen die overtuigend worden verteld, kunnen gebruikt worden om mensen voor je te winnen, om in een bepaalde planningsrichting te denken (Meyers & Kitsuse, 2000). Wanneer er de wens is de Olympische Spelen in een stad te organiseren, zal je mensen voor je moeten winnen. In dit perspectief ligt de representatietechniek 'persuasive storytelling' het meest voor de hand en zal daarom verder behandeld worden in het onderzoek. Is er sprake van een verhaal over de Olympische Spelen, waar de ruimtelijke ordening in wordt meegenomen. Brengt een overtuigend verhaal over de Spelen, ruimtelijke impact met zich mee? In de komende paragraaf wordt verder ingegaan op 'planning als persuasive storytelling' en de link naar een 'Olympisch verhaal'.

2.2 Persuasive Storytelling

Storytelling wordt besproken in verscheidende literatuurstudies. In de artikelen over storytelling komt James Throgmorton het meest naar voren, wanneer naar planning als persuasive storytelling wordt gekeken:

'Throgmorton argues that we should consider planning as: 'a form of persuasive and constitutive story-telling (about the future) that occurs within webs of relationships and partial truths'. Planners are therefore 'future-oriented storytellers who write persuasive and constitutive texts that other people read (construct and interpret) in diverse and often conflicting ways' (Throgmorton, 1992) (p.2)

Throgmorton (1996, 2003) stelt dat bij planning als 'persuasive storytelling', de bijdrage van planners in planning het vertellen van overredende verhalen is (Voogd, 2006). Als voorbeeld kan worden gegeven, verhalen over hoe een bepaalde stad zich in de toekomst moet ontwikkelen. Bij planning als 'persuasive storytelling' kunnen de planners worden gezien als 'auteurs' die 'teksten' (plannen, visies) schrijven die op verschillende manieren gelezen kunnen worden. In de 'teksten' zal naar voren komen wat de auteur belangrijk acht en wat niet. Het geeft weer wat het de planning zal gaan brengen. Het zijn toekomstgerichte verhalen over wat mogelijk en gewenst is. Als deze verhalen overtuigend verteld worden, kunnen de 'lezers' (burgers, overheden) erdoor geïnspireerd worden. Lang voordat de transformatie plaats kan vinden, kunnen de 'lezers' in actie komen en erin gaan geloven dat de plannen een effect zullen hebben (Throgmorton, 2003).

Als auteurs van verhalen, moeten planners dus zorgen dat ze gemeenschappen kunnen overtuigen, zodat zij de veronderstellingen van de planners op dezelfde manier gaan interpreteren. Het belangrijkste is dat het verhaal moet gaan leiden tot een oplossing van de samenlopende conflicten (Meyers & Kituse, 2000).

Effectieve planning ligt volgens Throgmorton in het vertellen van overtuigende verhalen over de toekomst. Throgmorton stelt dat een retorische benadering van overtuigende planning een specifiek publiek in een specifieke context bevat, die voorgestelde plannen en visies moeten accepteren en acties moeten ondernemen. Throgmorton wijst er wel op dat met het gebruik van persuasive storytelling niet de traditionele planningmethoden moeten worden genegeerd. Ze kunnen juist gebruikt worden om het verhaal kracht bij te zetten. Planners moeten de modernistische aanpak van planning verwerpen, waarbij de visie en autoriteit van de planner voorop staat.

Sandercock (2003) stelt dat planning wordt gepresenteerd door 'stories' op zeer veel verschillende manieren. 'Stories' worden gebruikt in processen, als een katalysator voor verandering. Ondanks de toenemende aandacht voor en gebruik van storytelling ziet Sandercock het niet als een nieuwe religie in planning. Er moet rekening worden gehouden met de waarheid van de eigen verhalen en de verhalen van anderen. Er is altijd een auteur, de planner, die de feiten kiest die relevant zijn en beschrijft wat volgens de auteur telt, het is een interpretatie. Sandercock gebruikt zelf storytelling in verschillende lokale en regionale cases, ze geeft echter wel aan dat storytelling moeilijker te gebruiken is in zeer complexe conflicten, waarin verschillende volkeren tegenover elkaar staan (Sandercock, 2003).

Meyers en Kitsuse definiëren storytelling als:

'Storytelling is a mode of communication that's especially effective in contentious settings, where analytical argument frequently results in the further polarization of views.' (Meyers & Kitsuse, 2000) (p.16)

Planners die gebruik maken van persuasive storytelling creëren beelden van het verleden, het heden en de toekomst. Retorisch geven ze wetenschappelijke 'feiten' zoals voorspellingen, onderzoeken en modellen weer, om zo een bepaald punt duidelijk te maken (Meyers & Kitsuse, 2000).

Storytelling in de praktijk

Gezien het feit dat niet alle verhalen even geldig zijn, wordt in het artikel *Constructing the future* (2000) vijf criteria weergegeven, waaraan een verhaal moet voldoen. Als eerste criteria wordt 'samenhang' genoemd, dit verwijst naar de mate waarin verschillende elementen samen komen binnen de oorzaakgevolg situatie. Ten tweede moet het mogelijk zijn het verhaal empirisch te testen. Het derde criteria houdt in dat het verhaal moet leiden tot een moreel aanvaardbare oplossing. Verder moet het verhaal actiegericht zijn, het verhaal moet kunnen leiden tot interventie. Ten slotte is het van belang dat het verhaal wordt geschreven op een interessante en duidelijke manier. Wat naast deze criteria misschien nog wel het belangrijkste punt betreft, is de communicatie. Het verhaal zal goed gecommuniceerd moeten worden met het publiek. Is dit niet het geval dan zal het plan waarschijnlijk falen (Meyers & Kituse, 2000).

Een planningvoorbeeld waarbij Throgmorton storytelling gebruikt, is de case over de elektrische industrie in de Amerikaanse stad Chicago. Het gaat over een controverse die is ontstaan, rondom een nucleair plan in de jaren tachtig van de vorige eeuw. Het plan is gebaseerd op voorspellingen voor de toekomstige benodigdheden van elektriciteit voor de regio Chicago. De planners en ondernemers van het bedrijf ComEd hadden het plan om zes nieuwe nucleaire energie centrales in de regio neer te zetten. Het plan veroorzaakte grote commotie in het gebied en leidde tot een publiekelijk en politiek debat in de regio.

In tegenstelling tot de ondernemers en planners van het bedrijf, bracht Throgmorton verschillende verhalen en actoren naar voren in een verhaal, waaronder het departement planning van de stad Chicago, milieu- en inwoners belangengroepen, consumenten organisaties, de Illinois handelsorganisatie, drie burgemeesters uit de regio, rechters, en de media. De afdeling van het bedrijf ComEd van wat Throgmortan noemt, het 'centrale plateau' van de modernistische planning vormt de kern van het verhaal. Modernistische planners geloofden dat rationele planning en design gebaseerd op wetenschappelijke gronden, plannen voortbrengen die de stedelijke problemen kunnen oplossen. Rationele planners gaan vooral uit van de eigen expertise voor het oplossen van stedelijke problemen, zo ook de experts van het bedrijf ComEd. Hun inspanningen om hun ideeën op te leggen, voorkomt echter niet de sociale en economische fragmentatie van de steden. Uiteindelijk leidde de storytelling tot vernieuwing van het bedrijf (Throgmorton, 1992)

Throgmorton laat in dit onderzoek zien hoe moeilijk het was voor de experts van het bedrijf om te accepteren dat ze leven in een 'shared-power world'. Een wereld waarin ze kunnen worden benaderd en aangesproken worden vanuit meerdere kanten en betrokkenen. Daarnaast laat Throgmorton ook zien dat de stedelijke politiek en de inwonersbelangen verenigingen het moeilijk vonden om een overhalende retoriek te vinden om zo burgers en ondernemers te

mobiliseren om te zoeken naar een praktische oplossing voor het probleem (Throgmorton, 1992)

Storytelling en de Mega-Event Strategy

Storytelling zal in dit onderzoek worden gebruikt om te gaan kijken naar de eventuele invloed van storytelling op het ruimtelijk beleid. De daaruit voorkomende werkelijk fysieke uitwerking van eventuele plannen valt hier buiten (figuur 2.3).

Figuur 2.3

De theorie van persuasive storytelling leent zich als onderzoekstheorie voor de inhoudelijke theorieën van het onderzoek, de mega-event strategy en de Olympische steden. Het organiseren van de Olympische Spelen kan ook worden gezien als een ‘story’. Of als een legitimering van deelverhalen. Daarnaast is het een planningsonderwerp waarbij het nodig is om verschillende instanties, burgers en bestuurders voor je te winnen en te overtuigen, zodat een eventueel bid er komt of wordt aangenomen. Zoals Meyers en Kitsuse al stelden in *Constructing the future* (2000): ‘*Stories told persuasively can be used to win people over to a planner’s way of thinking*’.

Om te kijken of de Olympische Spelen als een ‘planningstory’ kan worden gezien, zal eerst uitgebreider gekeken moeten worden naar de invloed van mega-events (waaronder de Olympische Spelen) op de ruimtelijke ordening. De mega-event strategy zal daarom nu verder worden behandeld.

Mega-event en de Mega-event strategy

De Mega-event-strategy probeert met behulp van een grootschalig evenement een stimulans of rechtvaardiging te geven aan lokale ontwikkelingsprojecten. Mega-events zelf kunnen worden gezien als grootschalige ondernemingen, zoals wereldtentoonstellingen en de Olympische Spelen, die toeristen en media aandacht met zich meebrengen naar de organiserende stad (Burbank et al, 2002). Het 'mega-event' zelf is van korte duur, maar de bedoeling van de mega-event strategy is dat de impact van het evenement voor langere tijd geldt voor een stad (Hiller, 2000).

Qu & Spaans definiëren Mega-events en de Mega-event strategy als volgt:

'Mega-events are short-term and high-profile international events which have a long-term impact on cities. The mega-event strategy itself is basically using the mega-event as an engine for urban development. Therefore it can be considered as a tool of urban governance.' (Qu & Spaans, 2009) (p.1)

Horne & Manzenreiter (2006) geven de definitie van Mega-event van Roche (2000) weer, hij stelt:

'mega-events are best understood as 'large-scale cultural (including commercial and sporting) events, which have a dramatic character, mass popular appeal and international significance' (Horne & Manzenreiter, 2006) (p.2)

Twee aanmerkingen die Horne en Manzenreiter (2006) hierbij maken is, dat de mega-event moet zorgen voor voldoende voordelen voor de organiserende stad, regio of land. Daarnaast moet het evenement voldoende media aandacht hebben, een evenement zonder media, zal nooit een mega-event kunnen zijn.

Het gebruiken van grootschalige evenementen, zoals de Olympische Spelen of Wereldtentoonstellingen, is een strategie geworden waarmee steden lokale economische groei willen stimuleren en ontwikkelingsprojecten in steden willen opzetten. Het organiseren van een evenement wordt als wenselijk gezien door de enorme promotie, stedelijke imago en het herstructureren van de stedelijke fysieke structuur. De mega-event strategy zoekt naar een evenement van voldoende formaat, die voor een stimulans of rechtvaardiging kan zorgen voor lokale ontwikkelingsprojecten. (Burbank et al, 2002)

De opkomst van de mega-event strategy kan worden gezien als een respons op de groei van de globale economie, en de globale competitie tussen steden uit de urbane hiërarchie. Steeds meer steden willen een plek vinden binnen de hiërarchie van 'global' of 'world' steden. Ook Hiller geeft de toenemende globalisatie als voornaamste reden voor de steeds meer in de belangstelling staande mega-event strategy:

'Globalization and the economic restructuring of cities have both been powerful factors in the attractiveness of mega-events as stimulants to urban economic redevelopment'. (Hiller, 2000) (p.1)

Daarnaast zetten steden steeds meer in op de Leisure, sport en entertainment industrie, waarbij het organiseren van een mega-event als ultieme stimulans kan gelden (Burbank et al, 2002).

Volgens Horne & Manzenreiter (2006) is dankzij de mega-event strategy, sport zelfs een centraal deel geworden van stedelijke ontwikkeling.

Mega-events kunnen zorgen voor nationale en internationale interesse voor de organiserende stad. De bijdrage van mega-events voor de bebouwde omgeving en plannen voor stedelijke vernieuwing, gaan al lang samen. Al bij de eerste wereldtentoonstelling in Londen in 1851, ondervond de stad stedelijke vernieuwing vanwege het evenement, daarnaast zijn ‘landmarks’ als de Eiffeltoren in Parijs (Wereldtentoonstelling 1889) en het Wembly stadion in Londen (Wereldtentoonstelling, 1924) het resultaat van mega-events. Ook in deze tijd werden mega-events gebruikt ter promotie van de steden (Essex & Buckley, 1999).

Benodigheden voor de mega-event strategy

Achterliggend aan de mega-event strategy ligt de ‘urban regime theory’. Burbank et al (2002) geven weer dat de activiteiten die nodig zijn voor een mega-event moeten worden geïnitieerd door een actieve ‘regime’. Een regime is een informele coalitie tussen lokale bedrijfsleiders en stadsbestuurders die de krachten bundelen om zo een gezamenlijk doel te verwezenlijken (Burbank et al, 2002). Een regime heeft de capaciteit en de benodigheden voor een initiatief voor een mega-event. Het ontstaan van een mega-event strategy binnen een stad kan dus worden gevonden in een regime van lokale politici en ondernemers.

Voor het organiseren van een mega-event zoals de Olympische spelen is alleen de steun van een regime niet voldoende. Een regime binnen de stad is nog steeds cruciaal maar extra lokale interesse is noodzakelijk. Niet alleen de autoriteiten van de stad zelf, maar ook van het hele land zijn noodzakelijk voor het slagen van een bid. Daarnaast is het van belang dat ook de inwoners van de stad en het land achter de organisatie staan (Burbank et al, 2002).

Mega-events, Representatie en Storytelling

Zoals in het vorige hoofdstuk al naar voren kwam, lijkt storytelling zich goed te lenen voor de mega-event strategy. Voor een regime is het van belang om verschillende instanties, organisaties en burgers voor je te winnen en te overtuigen zodat een eventueel bid een kans van slagen heeft. Met een goed overhalende ‘story’ kunnen bestuurders een heel eind komen. Daarnaast kan met behulp van een ‘story’ vele ontwikkelingen en projecten bij de organisatie worden meegenomen. Dat de mega-event strategy en misleidende ‘storytelling’ ook kunnen samen gaan blijkt uit een citaat van Flyvberg:

‘Flyvberg suggest that promoters of multi-billion dollar megaprojects, including sports stadia and other infrastructure, may often consistently, systematically and self-servingly mislead governments and the public in order to get projects approved’ (Horne & Manzenreiter, 2006) (p.10)

De mega-event strategy kan dus ook gebruikt worden als middel om projecten er door te drukken, al dan niet om een misleidende manier.

Naast stedelijke vernieuwing is een goede representatie van de stad tijdens een mega-event voor steden erg belangrijk. Vele steden hopen met behulp van de mega-event strategy een ‘global image’ te krijgen. Daarnaast kunnen ze een bepaald imago creëren, zoals Sydney, die met de Spelen van 2000, ‘groene’ milieuvriendelijke Spelen wilde neerzetten. Een ander recent voorbeeld zijn de militaire acties in Rio de Janeiro, waarbij gewelddadige invallen plaatsvonden in de buitenwijken van de stad. Volgens velen een actie waarbij de stad wil laten

zien dat de autoriteiten goed kunnen optreden tijdens de nog te organiseren mega-events in de Braziliaanse stad:

'Friday's activity of the police and the Brazilian Army is a response to the latest eruption of gang violence, as well as an effort by the Brazilian authorities to show that they can secure the city well in advance of the 2014 World Cup and 2016 Olympic Games' (The New York Times, 2010)

De Olympische Spelen en de Mega-event strategy

Steden willen dus met behulp van mega-events de eigen economie moderniseren en zich manifesteren op de 'world stage'. In termen van promotie zijn er weinig evenementen die deze wensen met zich mee brengen, een van de belangrijkste is de Olympische Spelen (Essex & Buckley, 1998). Associatie met dit grote sportevenement wordt door planners als de ultieme promotie van de stad gezien. En als resultaat van een wereldwijd televisiekijkend publiek en het aantrekken van vele sponsors is de Olympische Spelen het evenement geworden, die steden willen organiseren om zo de mega-event strategy tot een groot succes te brengen. In dit onderzoek zal dan ook verder ingegaan worden op de Olympische Spelen binnen de mega-event strategy.

De stad die de Olympische Spelen mag organiseren wordt gekozen door het Internationaal Olympisch Comité (IOC), nadat de stad zichzelf daarvoor, doormiddel van een bid beschikbaar heeft besteld. Volgens Richard Cashman (1998) wordt het concept van een Olympische stad, zover deze bestaat, door de steden zelf geïnterpreteerd. Essex & Chalkley (1998) geven aan dat de Olympische spelen stedelijke veranderingen kunnen brengen, maar dat de schaal en investeringen hiervan varieert per stad:

'The Olympic Games have emerged as a significant catalyst of urban change and can act as key instrument of urban policy for their host cities. The review indicates that the Games have been increasingly used as a trigger for a wide range of urban improvements, although there have been considerable variations in the scale of infrastructural investment and in the public-private mix.' (Essex & Chalkey, 1998) (p.2)

Mega-event strategy in Amsterdam

Het onderzoek richt zich op het mogelijke bid voor de Olympische Spelen van Amsterdam. De theorie van de mega-event strategy leert om op een aantal punten te letten voor een succesvolle strategie. Deze punten, die hieronder zijn beschreven, zullen in hoofdstuk 4 aan de resultaten van de interviews en documenten analyse worden gekoppeld, om te kijken of ook in Amsterdam het Olympische bid wordt ingezet als middel van de mega-event strategy:

- Wordt er met de Spelen in Amsterdam een rechtvaardiging afgegeven voor lokale ontwikkelingsprojecten?
- Wordt het evenement ingezet als middel om te zorgen voor een impact op lange termijn?
- Worden de Spelen gebruikt om de leisure, sport en entertainment economie in de stad te ontwikkelen?
- Worden de Spelen gebruikt voor een (grotere) plek op de 'World Stage'?
- Is er een 'regime' in Amsterdam voor het organiseren van de Olympische Spelen?
- Staan niet alleen de autoriteiten in Amsterdam achter het bid, maar ook de landelijke autoriteiten achter het plan? Is er draagvlak onder de Nederlandse bevolking?

Burbank et al (2002) stellen dat de Olympische spelen zich ontwikkeld hebben tot het evenement dat steden willen organiseren om zo een 'global image' te creëren en zich zo globaal op de kaart te zetten (Burbank et al, 2002). Door de tijd heen zijn er vele Olympische steden gecreëerd, de een succesvoller dan de ander. Wat duidelijk naar voren komt is dat de organisatie van de Spelen door de tijd heen een flinke transformatie heeft ondergaan. En daarmee ook het effect voor de organiserende stad.

In het volgende hoofdstuk zal uitgebreider worden ingegaan op de Olympische Spelen als bestuurlijk middel voor ruimtelijke vraagstukken. Daarnaast worden drie Olympische steden besproken die als voorbeeld kunnen dienen voor Amsterdam. Bevindingen van deze drie casussteden en de bovenstaande theorie kunnen er toe leiden gericht naar ontwikkelingen in Amsterdam te zoeken en hypothesen op te stellen voor Amsterdam.

In het komende hoofdstuk zal specifiek ingegaan worden op het mega-event: de Olympische Spelen (figuur 3.1) Zoals uit het vorige hoofdstuk blijkt, is de Olympische Spelen uitgegroeid tot het evenement dat steden willen organiseren binnen de mega-event strategy.

Figuur 3.1: stappenplan onderzoek, stap B

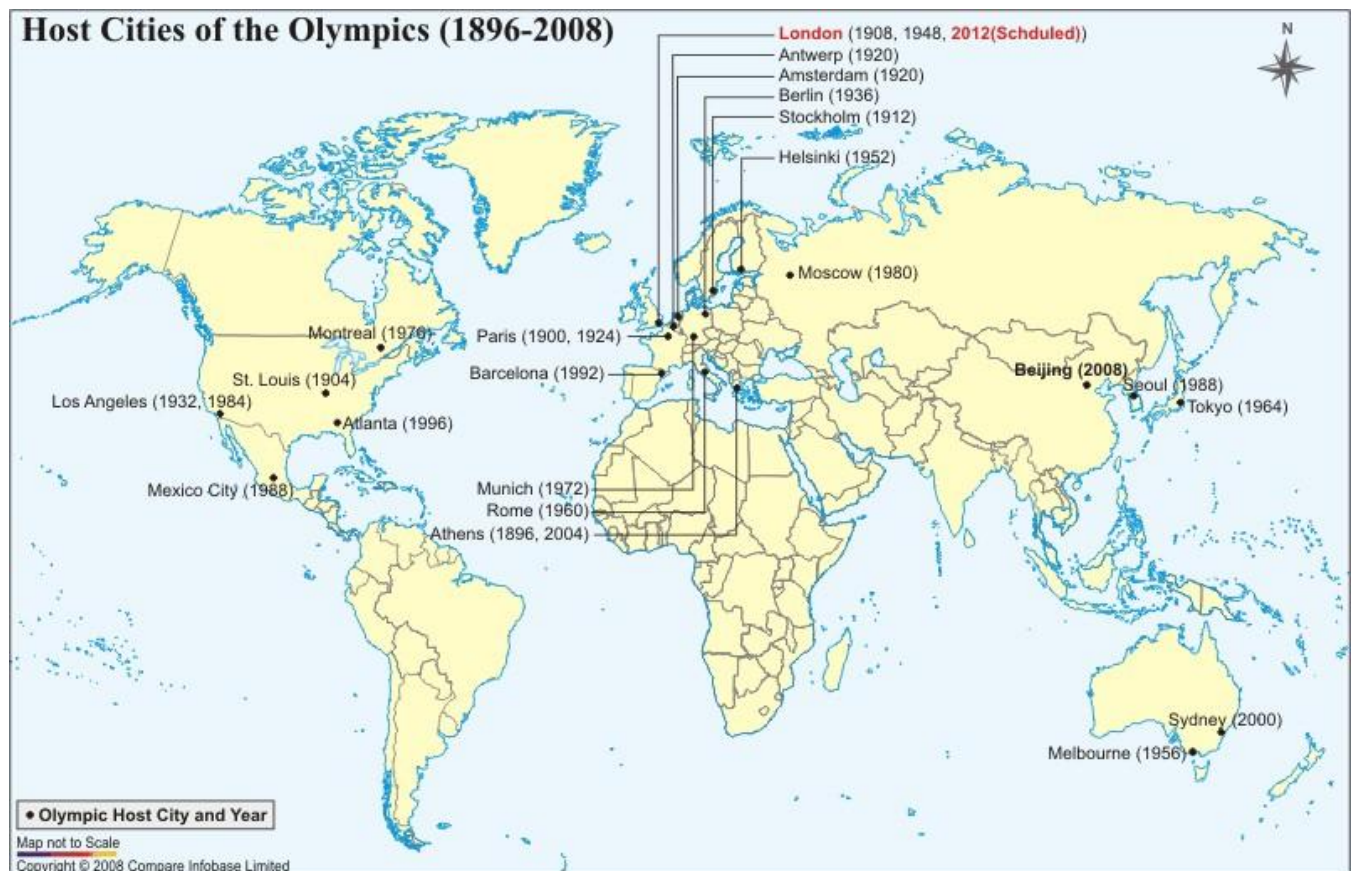
Belangrijk is, welke ontwikkeling de Spelen heeft doorgemaakt tot het evenement wat het nu is en welke steden daaraan hebben bijgedragen. Waar worden de Spelen op dit moment door steden voor gebruikt? Vervolgens wordt de instantie die het evenement ondersteunt, het International Olympic Committee (IOC) behandeld en gekeken aan welke eisen een stad moet voldoen voor de organisatie van de Spelen. Steden die de Spelen al georganiseerd hebben of gaan organiseren en daardoor als voorbeeld kunnen dienen voor Amsterdam, worden vervolgens besproken. Met de kennis over de ontwikkeling van de Spelen en de Spelen als mega-event strategy instrument en de bevindingen die de casussteden met zich meebrengen wordt aan het einde van het hoofdstuk hypothesen opgesteld..

3.1 Ontwikkeling Olympische Spelen

De oude Olympische Spelen vonden al plaats 776 jaar na Christus. In die tijd werden de Spelen opgedragen aan de Olympische goden en werden ze standaard gehouden in het Griekse stadje Olympia. Eeuwenlang werden hier op dezelfde manier de Spelen gehouden (IOC, 2011). Wanneer over de moderne Olympische Spelen wordt gesproken heeft men het over de Spelen die vanaf 1896 in Athene werden gehouden. Het Internationaal Olympisch Comité werd opgericht. Vanaf dat moment werd ook besloten dat de Spelen om de vier jaar, telkens ergens anders, georganiseerd zouden worden. Op deze manier kon de Olympische ‘spirit’ en vrijheid gepromoot worden over de hele wereld. De Spelen werden als middel ingezet om competitieve sport op te zetten, faciliteiten voor sport in verschillende landen te creëren en gebieden te ontwikkelen voor internationale sportcompetities (Essex & Chalkley, 1999). Sinds de eerste moderne Spelen in Athene heeft het evenement verschillende ontwikkelingen en transformaties ondergaan. In dit hoofdstuk komt naar voren op welke manier de Olympische Spelen zich hebben ontwikkeld van enkel een sportevenement tot bestuurlijk middel voor stedelijke verandering.

In 1896 werd besloten de Spelen om de vier jaar ergens anders te organiseren. Sindsdien is de Olympische Spelen 26 keer georganiseerd in 22 steden (figuur 3.2). Deze steden mogen zich Olympische steden noemen. De steden Athene, Parijs en Los Angeles hebben de spelen een tweede keer mogen organiseren. Londen mag zich in 2012 zelfs voor de derde keer gaststad van de Spelen noemen.

Figuur 3.2: Gaststeden Olympische Spelen (in 2016 zullen de Spelen in Rio de Janeiro, Brazilië plaatsvinden) (bron: mapsoftheworld.com)

Ontwikkeling in vier fasen

Noam Shoval (2002) stelt dat de ontwikkeling, die de Spelen heeft doorgemaakt, in te delen is in vier fasen: De eerste fase is van 1896-1939, de tweede van 1948-1984, gevolgd door de periode 1948-2000. De vierde fase is vanaf 2000 tot het heden.

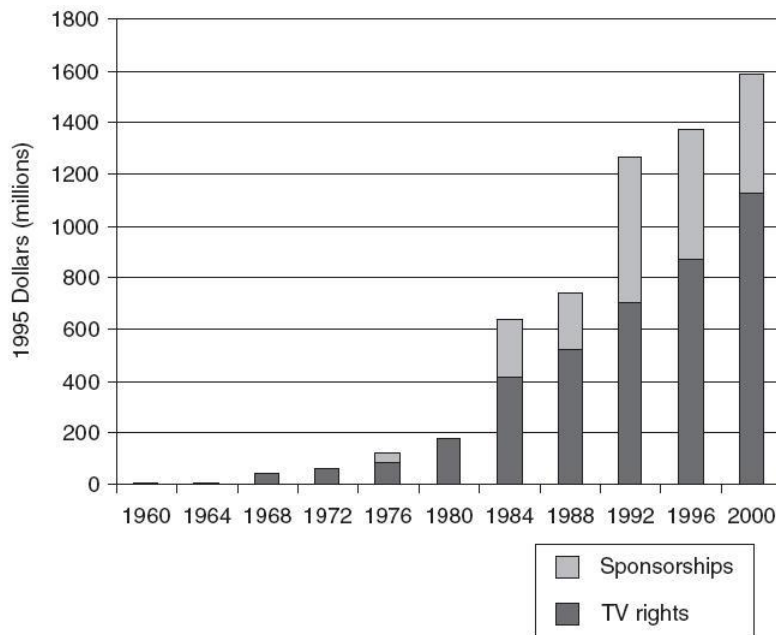
In de eerste periode, 1851-1939, hebben de Spelen relatief weinig invloed op de te organiseren stad. De Spelen vlak voor en na de Eerste Wereldoorlog (Londen, Stockholm, Antwerpen, Parijs en Amsterdam) hebben te maken met de opvang en accommodatie van de atleten. In Parijs 1924 kwam als eerste een vorm van een Olympisch dorp naar voren. Een plek waar alle atleten verbleven tijdens het evenement (Muñoz, 2006). In deze tijd werden de Spelen niet als een groots sportspektakel gezien.

De tweede periode 1948-1984, kan als een periode worden gezien waarin de Spelen meer aanzien kreeg, ook krijgt de Spelen een meer politiek en commercieel karakter.

In deze periode, samenvallend met de Koude Oorlog, wordt de Spelen door zowel de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie gebruikt als politiek middel om elkaar in de medaillespiegel af te troeven en boycotten ze elkaars Spelen (Moskou 1980, Los Angeles 1984). Daarnaast wordt tijdens de Spelen van München (1972) een terroristische aanslag gepleegd op de Israëliëse atleten. (Tomlinson, 2006)

Op commercieel gebied zijn de Spelen in Rome (1960) van belang, tijdens deze Spelen worden voor het eerst televisierechten voor een groot bedrag verkocht (Shoval, 2002). Dat het commercieel ook de andere kant op kan gaan blijkt uit de Spelen in Montreal (1976). Deze Spelen werden met een negatief saldo afgesloten waardoor de bewoners van de stad extra belastingen aan de Spelen overhielden. De terreuraanslag op de Spelen van 1972 en de economische falende Spelen van 1976 zorgden ervoor dat Los Angeles de enige kandidaatstad was voor 1984. De Spelen die als een omkeerpunt kunnen worden gezien.

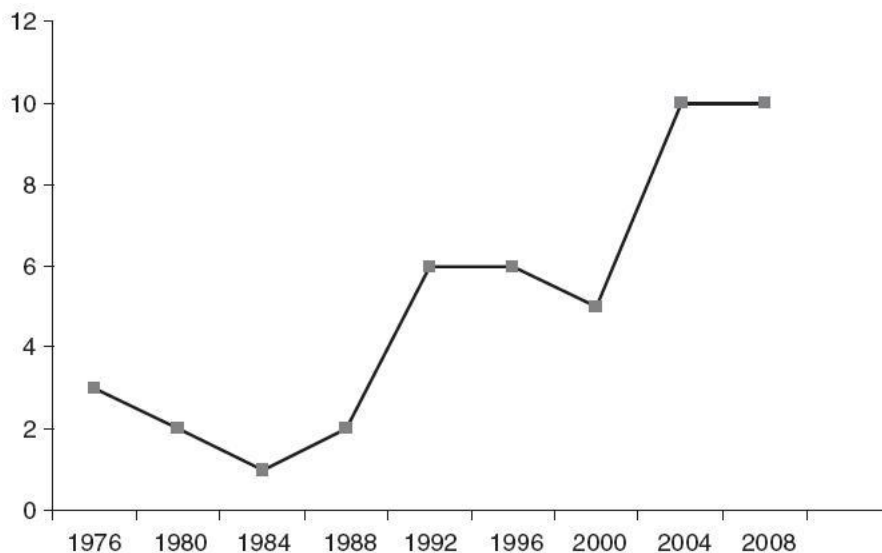
De Spelen in Los Angeles van 1984 waren namelijk een groot financieel succes. Dit financiële succes vormt het begin van de derde periode: 1984-2000. Alain Tomlinson (2006), noemt het de 'commercialization' en 'commodification' van het Olympisch product. De Spelen in 1984 werden een groot financieel succes doordat het budget van de Spelen door het verkopen van de televisierechten en sponsorcontracten enorm groeide. In de jaren hierna bleven de inkomsten van de Spelen groeien. In figuur 2 is het commercialiseren van de Spelen te zien vanaf Rome 1960 tot aan Sydney 2000.

Figuur 3.3 Inkomsten van sponsors en televisierechten. (Bron: Shoval, 2002)

Het commercialiseren van de Olympische Spelen is volgens Alan Tomlinson (2006), in tegenstelling tot andere mega-events, zoals de FIFA World Cup en de Formule 1 motorraces, onder controle gegaan. Het IOC heeft strikte instructies en criteria voor de steden en commerciële partijen die de Spelen willen organiseren.

Met het succes van de Spelen van 1984 groeide ook het aantal steden dat het evenement wil organiseren. Naast het positieve financiële aspect kan dit ook worden gezocht in het feit dat er binnen het stedelijke bestuur een verschuiving plaatsvond van een beheerders rol naar een ondernemers rol (Shoval, 2002). Mega-events werden door steden gezien als middel voor het moderniseren van de economie, stedelijke verandering en het creëren van een 'global image'. Wat volgens Shoval (2002) opvalt, is dat in deze periode, vooral steden het evenement willen organiseren die niet bekend staan als wereldsteden. Het zijn soms niet eens de leidende steden in eigen land. Steden als Birmingham, Manchester, Barcelona, Atlanta, Brisbane en Osaka proberen de Spelen naar de stad te halen. Op deze manier proberen ze een plek in de 'global stage' te bemachtigen. Barcelona, die de Spelen van 1992 toegewezen kreeg, wist hier goed in te slagen en creëerde daarnaast het beeld van de Olympische Spelen als katalysator voor stedelijke verandering. Zoals eerder vermeld groeit het aantal steden dat zich kandidaat stellen voor de Spelen in deze periode. Figuur 3.4 geeft deze ontwikkeling goed weer. Essex & Chalkley (1999) zien de stijging van het aantal bids als een reactie op de internationale competitie tussen de steden in het moderne stedelijk beleid.

Figuur 3.4: Aantal steden die een bid uitbrengen (bron: Shoval, 2002)

De vierde periode die Shoval (2002) onderscheidt is van 2000 tot op het heden, deze periode wordt gekenmerkt door het feit dat de leidende wereldsteden de Spelen (weer) willen organiseren. Voor de Spelen van 2012 stelden zowel New York, Londen als Parijs zich beschikbaar. Shoval (2002) stelt dat de steden, de Spelen als een kans zien om hun positie als leidende wereldstad te houden. Daarnaast speelt sport een steeds belangrijker rol in de stedelijke economie en samenleving. Steden willen net zoals cultuur en toerisme, de sportindustrie in de stad vergroten. De toekomst zal uitwijzen of de komende decennia de Spelen gedomineerd zullen worden door de leidende wereldsteden. Tomlinson (2006) vat de laatste periode als volgt samen:

“The Olympics has become such a high-profile global phenomenon that it attracts some of the world’s most prominent cities and capitals to bid for hosting the Games.” (Tomlinson, 2006) (p.1)

Olympic Urbanism

Een belangrijk deel van de ontwikkeling die de Olympische Spelen heeft doorgemaakt is de stedelijke verandering die de Spelen met zich mee kan brengen. Hoewel in de beginfase er geen of nauwelijks invloed was op de bebouwde omgeving, kwam met het commercialiseren van de Spelen in Rome van 1960, daar verandering in. Met het commerciëler worden van de Spelen, werd er ook meer geïnvesteerd in de opvang en vervoer van de atleten en de bezoekers die op de stad af komen tijdens het evenement. Het Olympisch dorp in Rome werd toegepast binnen de stedelijke plannen. Stedelijke inpassing van de Olympische plannen werd een steeds ambitieuzere ontwikkeling in de Spelen die volgden (Muñoz, 2006). In Munchen 1972, werd het Olympisch dorp met accommodaties voor 10.000 atleten net buiten de stad geplaatst. Na de Spelen werd het dorp een nieuwe succesvolle wijk bij de stad voor de midden- en lagere inkomensklassen (Essex & Chalkley, 1999).

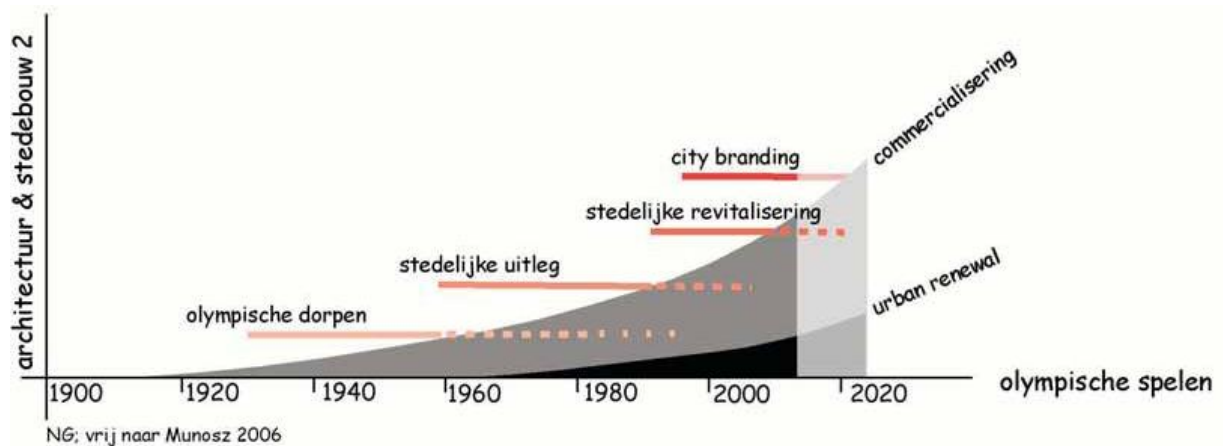
De stad die de grootste transformatie en ontwikkeling doormaakte met behulp van de Spelen is Barcelona. De stad kan worden gezien als het voorbeeld van ‘Olympic urbanism’. Barcelona wist de Spelen binnen de ‘urban regeneration’ plannen te plaatsen, waardoor het zowel voor- als na de Spelen tot vele stedelijke veranderingen kon leiden:

'The Games have been the catalyst for improvements in the general infrastructure of the metropolitan area and for large scale planning projects which, because of their location and their size, will alter the shape of the growth of the city' (Essex & Chalkley, 1999) (p.17)

Planologen en bestuurders zien de Spelen als een enorme kans om infrastructuur, openbaar vervoer, toeristische- en culturele faciliteiten en architectuur in een stad toe te passen. Met het groeien van het evenement nemen echter de kosten voor het organiseren ook toe. Volgens Essex & Chalkley (1998) zijn de kosten voor het organiseren van de Spelen tegenwoordig zo hoog, dat het organiseren alleen nog maar te rechtvaardigen is, als het binnen een 'major program of regeneration and improvement' wordt toegepast. Dit blijkt ook uit het feit dat alle steden die een bid uitbrachten voor de Spelen van 2012, allemaal de Olympische plannen binnen een grootstedelijk plan hadden toegepast. De burgemeester van Londen gaf zelfs alleen zijn steun voor het bid, als de focus van de Spelen zou liggen op de ontwikkeling van een achtergesteld gebied in Oost-Londen.

Sinds het begin van de moderne Olympische Spelen in 1896 heeft het evenement een grote ontwikkeling doorgemaakt (figuur 3.5). Van een sportevenement met enkele deelnemende landen, tot een commercieel wereldwijd evenement die vele steden zouden willen organiseren. Het is een bestuurlijk middel geworden voor een moderne economie, voor het handhaven of creëren van een 'global image' en voor stedelijke verandering:

'The Olympic Games have emerged as a significant catalyst for urban change and can act as a key instrument of urban policy for their host cities.' (Essex & Chalkley, 1998) (p.2)

Figuur 3.5: Ontwikkeling urban renewal/commercialisering Olympische Spelen (bron: Olympische plannen, Min I&M, 2008)

3.2 International Olympisch Comité

Het International Olympic Committee (IOC) is de hoogste autoriteit binnen de Olympische beweging, The Olympic Movement:

‘The goal of the Olympic Movement is to contribute to building a peaceful and better world by educating youth through sport practised without discrimination or any kind, in a spirit of friendship, solidarity and fair play’ (Olympic Charter, 2010) (p.1)

Het Internationaal Olympisch Comité is opgericht op 23 juni 1894, twee jaar voor de eerste Olympische Spelen van het eerder genoemde ‘moderne tijdperk’, de Spelen in Athene van 1896. De organisatie dient als spil binnen de samenwerking tussen de verschillende partijen binnen de ‘Olympic Family’. Deze bestaat onder andere uit de Nationale Olympische Comités (NOC’s), de Internationale Sport Federaties (IF’s), de atleten en de Organiserende Comités voor de Olympic Games (OCOG’s).

Belangrijke taken van het IOC zijn, het bevorderen en stimuleren van sport in de samenleving, fair play, en het verbannen van geweld binnen de sport. Daarnaast staat de organisatie voor het ondersteunen, ontwikkelen en coördineren van sporten en sportcompetities. Ook moet de organisatie ervoor zorgen dat sport of atleten niet misbruikt worden voor politieke en commerciële doeleinden. Verder is het verantwoordelijk voor het organiseren van de Olympische Spelen en leidt het, het biddingproces, waarbij aan het einde de keuze voor een stad, door het IOC wordt gemaakt. Deze stad zal dan de Olympische Spelen voor een bepaald jaar mogen organiseren.

Bidding process

Negen jaar voordat de daadwerkelijke Spelen plaatsvinden, wordt het bidding proces gestart. Verschillende steden hebben zich daarvoor officieel kandidaat gesteld bij het IOC, die de kandidaatstelling eerst goed moet keuren. Zoals eerder vermeld (fig 2.3), is het aantal biedende steden, dat de laatste decennia probeert de Spelen naar de eigen stad te krijgen, zeer gegroeid. De concurrentie is erg groot, steden zullen dan ook binnen het proces hun eigen ‘unique selling points’ moeten benadrukken. Naast deze unieke kenmerken zal het bid ook aan bepaalde richtlijnen, opgesteld door het IOC, moeten voldoen, om een kans te maken. Deze richtlijnen zijn vooral gericht op de infrastructuur, Olympisch Dorp, sportaccommodaties, faciliteiten en de reistijden voor de Olympic Family. Daarnaast moet een bid duurzaam zijn op sociaal, ecologisch en ruimtelijk gebied. Een bid dat aan deze richtlijnen niet voldoet, zal de knock-out fase niet overleven. De Olympische Hoofdstructuur (Ministerie I&M, 2011) heeft een aantal knock-out criteria op een rij gezet die gebaseerd zijn op de huidige richtlijnen van het IOC, een analyse van verschillende bids in de afgelopen jaren en de verwachtingen van experts die betrokken zijn bij het IOC.

Knock-outs en richtlijnen (Ministerie I&M, 2011)

- 40 minuten reistijd ‘Olympic Family’
- Duurzaamheid (sociaal, ecologisch, ruimtelijk, energie, legacy)
- Bereikbaarheid bezoekers
- Olympisch Dorp
- Veiligheid (atleten, media, bezoekers)
- IOC standaard voor accommodaties
- Hotel capaciteit geaccrediteerde (40.000 kamers)

- Hotel capaciteit Olympic Family (1.800 vijfsterren bedden)
- Olympic lanes: gegarandeerde bereikbaarheid sporters en officials
- 12 minuten reistijd Olympic Family (voor een concurrerend bid)

Zeven jaar voordat de Olympische Spelen daadwerkelijk plaatsvinden, maakt het IOC, op een speciale bijeenkomst (waar de biedende steden zich nog kunnen presenteren) een keuze. Binnen een aantal afvalrondes zullen er uiteindelijk twee kandidaat-steden overblijven, degene die de meeste stemmen van de IOC leden krijgt, mag de Spelen van het vastgestelde jaar organiseren en kan de stad definitief beginnen aan de voorbereidingen voor de rol als Olympische stad.

Nederland wil de Spelen van 2028 binnen halen. Belangrijke jaartallen hierbij zijn 2016 en 2021. In 2016 zal Nederland namelijk een besluit nemen of het een officieel bid gaat uitbrengen voor de Spelen van 2028. De komende jaren tot 2016 staan in het teken om Nederland op Olympisch niveau te brengen, zodat een bid succesvol ingezet kan worden. Mocht in 2016 het besluit tot een bid worden genomen, dan heeft Nederland tot 2021 de mogelijkheid te lobbyen en zich verder te ontwikkelen tot Olympische regio. In 2021 zal het IOC op de hierboven besproken bijeenkomst besluiten welke stad dan de Olympische Spelen van 2028 mag gaan organiseren.

In de volgende paragraaf komen drie steden naar voren die het traject van het inzetten van het bid, succesvol hebben afgerond met als resultaat, de aanwijzing van het IOC voor het organiseren van de Olympische Spelen.

3.3 Drie casus steden: Barcelona, Athene, Londen

Al 22 steden hebben de Olympische Spelen mogen organiseren, waaronder Amsterdam zelf in 1928. De ontwikkeling die het evenement heeft doorgemaakt, die hiervoor besproken is, laat zien dat de Spelen de laatste decennia grote impact hebben op de gaststeden. In de komende paragraaf worden drie steden behandeld, die eventueel als voorbeeld kunnen dienen voor Amsterdam in 2028. De volgende steden worden als casus verder uitgewerkt:

- Barcelona: de stad dient als voorbeeld voor vele steden wanneer naar de Olympische Spelen als katalysator voor stedelijke verandering wordt gekeken:

'Olympic Games has been the planning instrument for clearing congested areas, re-organizing transport systems and for promoting parks, re-landscaping and other forms of environmental improvement. Perhaps the city which has best illustrated this wider role is Barcelona.' (Essex & Chalkley, 1999) (p.3)

- Londen: de stad organiseert de Spelen in 2012, waardoor het als voorbeeld kan dienen voor het opstarten van de organisatie voor het bid. Het geeft het proces van nu weer.
- Athene: de stad organiseerde de Spelen in 2004, na de Spelen lijken veel opgezete projecten in verval te raken. Wat heeft de stad aan het Olympisch project over gehouden en waardoor lijkt er verval van projecten op te treden?

Deze steden zijn gekozen als casus, omdat ze alle drie een andere invalshoek laten zien van wat het uitbrengen van een bid eventueel met een stad kan doen. Verder heeft het opstarten van het bid in deze steden plaats gevonden in de afgelopen 25 jaar en daarnaast zijn het, net als Amsterdam, Europese steden. De bevindingen van deze steden dienen als informatie voor de Amsterdamse analyse

De stad die gezien wordt als het voorbeeld voor stedelijke verandering met behulp van de Olympische Spelen is Barcelona. De stad heeft als het ware ‘Olympic urbanism’ uitgevonden. Op welke manier heeft Barcelona de Spelen tot een groot succes weten te maken en wat ging vooraf aan de succesvolle Spelen van 1992?

Motivatie voor de Olympische Spelen

In de jaren 80 van de vorige eeuw maakt Barcelona verschillende ontwikkelingen door. Op politiek gebied vond een verschuiving plaats van ‘urban management’ naar ‘urban entrepreneurship’. De verschuiving vond plaats, tegelijkertijd met het wereldwijde proces van economische globalisatie. Zoals in het vorige hoofdstuk naar voren kwam, kan als respons op deze ontwikkelingen, de mega-event strategy worden gezien. Naast deze ontwikkelingen werd Europa in de jaren 80 getroffen door een economische crisis. Het uitbrengen van een bid voor de Olympische Spelen werd als kans gezien om Barcelona sterker uit de crisis te laten komen en daarnaast te plaatsten binnen de hiërarchie van wereldsteden. De Olympische Spelen moesten als economische buffer gaan dienen en daarnaast vele projecten in de stad gaan ondersteunen, zoals het creëren van grote openbare ruimten, infrastructurele projecten en herontwikkeling van het havengebied (Qu & Spaans, 2009)

Barcelona kwam met een groot masterplan Barcelona 2000, waarin de visie en ontwikkeling vanaf 1988 beschreven stond. Het hoofddoel van de visie:

‘Consolidate Barcelona as an enterprising European metropolis, with influence over its region and with a modern, socially balanced quality of life’ (Qu & Spaans, 2009) (p.5)

De Olympische Spelen werden door politici gezien als het ultieme middel om in te zetten, zodat stedelijke projecten makkelijk gelinkt konden worden aan de algehele stedelijke ontwikkeling van de metropolane regio. Hier lijkt enige ‘persuasive storytelling’ naar voren te komen, waarbij de Olympische Spelen als verhaal worden ingezet voor stedelijke verandering.

Strategie

De Spelen van 1992 werden aan Barcelona toegekend. In vergelijking met andere Olympische steden, begon Barcelona aan een nieuwe strategie. In plaats van specifieke fragmentarische projecten, ging Barcelona voor een lange termijn visie. De lange termijnvisie bestaat uit strategische planning rondom de Olympische Spelen met ontwikkelingen die ver na de Spelen nog moesten doorgaan. Opvallend is het feit, dat de plannen die rondom de Spelen werden ingezet, al in de jaren 60 en 70 waren ontwikkeld. De plannen waren dus niet alleen maar voor de Spelen ontwikkeld, maar stonden al langer op de planning (Qu & Spaans, 2009)

De ruimtelijke plannen richten zich op vele gebieden in de stad. Er werd niet gekozen, voor één grote Olympische locatie, maar meerdere delen van de stad

werden bij de planvorming betrokken. Zo werd het Olympisch stadion op de heuvels van Montjuic geplaatst (figuur 2.4), waarbij duidelijk ‘city branding’ naar voren komt. Barcelona wilde namelijk ook van het oude industriestad imago af en gebruikte de Spelen als ‘city marketing’ om zich van een andere (culturele) kant te laten zien.

Een belangrijk ontwikkelingsgebied binnen de visie Barcelona 2000, is de kuststrook van de stad. Het gebied, dicht bij het historische centrum, had geen enkele connectie met de omliggende centrumgebieden van de stad. Het idee was om er een metropolaan waterfront te ontwikkelen. Binnen het Olympische plan kreeg dit gebied een belangrijke functie. Hoewel er meerder Olympische locaties waren, lag het zwaartepunt van de Olympische plannen in dit gebied. Het uiteindelijke doel was een mix van functies van wonen, infrastructuur, openbare ruimten en nieuwe stranden. Het gebied moest een nieuw deel van de stad worden, waar men makkelijk vanuit het centrum kon komen (Muñoz, 2006)

Het gebied kreeg het Olympisch dorp toegewezen, later zou dit gaan functioneren als woongebied in het plan. Grote ringwegen werden bij het plan betrokken, nieuwe grote openbare ruimten werden ontwikkeld, het oude haven gebied werd als recreatiegebied aangepakt en nieuwe recreatieve stranden werden toegankelijk vanuit het centrum (figuur 3.6).

Figuur 3.6: Waterfront ontwikkeling Barcelona. Links, gebied in aanbouw, rechts, resultaat met Olympisch dorp op de voorgrond.

(Bron: flickr.com, urbanwaterfront.blogspot.com)

Het huidige Barcelona leunt voor een belangrijk deel op het nieuwe waterfront gebied. Het speelt een belangrijke rol in de stedelijke infrastructuur en de grote openbare ruimten in het gebied trekken vele verschillende bezoekers. Daarnaast is de stad een echte mediterrane kuststad geworden met vele stranden. Samen met het ontstane culturele imago maakt het Barcelona een van Europa's best bezochte steden. De stedelijke ontwikkeling is niet gestopt met het organiseren van de Olympische Spelen, ook de jaren erna is de ontwikkeling van het gebied verder gegaan.

Olympisch resultaat

De stedelijke transformatie kan als zeer succesvol worden gezien: met een vergroot vliegveld, een nieuwe stedelijke ringweg, 35 km aan nieuwe snelwegen, nieuwe stedelijke gebieden, nieuwe en gerenoveerde stadions, nieuwe woongebieden vanuit het Olympisch dorp en 5km aan nieuwe stranden (Qu & Spaans, 2009). Barcelona laat zien dat het herontwikkelen van achtergestelde gebieden zeer waardevol kan zijn voor het verbeteren van het gehele stedelijk karakter (Muñoz, 2006). Daarnaast laat de stad zien dat het organiseren van de Olympische Spelen veel verder gaat dan het organiseren van het evenement zelf, dat het een instrument kan zijn voor stedelijke ontwikkeling tot ver na de Spelen zelf. De transformatie die de stad heeft doorgemaakt zou normaal gesproken decennia hebben geduurd, maar met behulp van de Olympische Spelen wist men alle plannen binnen zes jaar te realiseren. Volgens Qu & Spaans (2009) is het moeilijk te zeggen wat de stad verder nog allemaal aan de Spelen heeft overgehouden. Dit omdat ook de impact van andere projecten indirect aan de Olympische Spelen gelinkt kunnen worden.

De Spelen hebben niet alleen maar positieve gevolgen met zich meegebracht. In de Olympische gebieden en het centrum van Barcelona vond het proces van gentrification plaats. De huizenprijzen groeiden met het succes van de stedelijke verandering mee. Woongebieden die voor de sociale middenklasse werden gecreëerd zijn onbetaalbaar geworden en vele mensen die rondom het Olympisch gebied woonden, werden gedwongen woongebieden aan de rand van de stad te zoeken. Daarnaast kan het worden van een belangrijke toeristische bestemming als een succes worden gezien, maar het brengt wel eenzijdigheid met zich mee in het centrum op het gebied van bezoekers en commerciële activiteiten. De processen 'gentrification' en 'brandification' gaan dan ook vaak samen aldus, Francesc Moñez (2006).

De verandering die Barcelona in de jaren 90 heeft doorgemaakt, de succesvolle stedelijke transformatie, de globale bekendheid, het worden van een belangrijke toeristische bestemming en de verder gaande ontwikkelingen in de stad, geïnspireerd op de ontwikkelde Olympische strategie maakt de case van Barcelona als 'mega-event strategy stad' erg belangrijk. Francesc Moñez (2006) stelt:

'The Barcelona experience shows clearly how Olympic urbanism can represent new opportunities for the hosting city in dealing with both the reinforcement of urban centrality and higher social integration. These are goals that can be achieved simultaneously if Olympic urbanism is conceived from the outset as a catalyst for future urban growth and development, and as a generator of urban strategies, rather than of specific Olympic projects alone' Francesc Moñez (2006) (p.12)

Barcelona is als voorbeeld gaan dienen voor gaststeden van de Olympische Spelen, om het evenement te plaatsen binnen de stedelijke (her)ontwikkelingsprogramma's. Bovendien is het de stad die Olympic urbanism op de kaart zette en de mega-event strategy groots onder de aandacht bracht.

De Spelen van 1896 in Athene wordt als de start van de ‘moderne Olympische Spelen’ gezien. In 2004 mocht de stad, als een van de weinige steden tot nu toe, de Spelen voor de tweede keer organiseren. Tijdens de Spelen in 2004 vierden de Grieken uitbundig feest, het zijn succesvolle Spelen, maar met het vertrek van de atleten na twee weken topsport, lijkt ook de Olympische spirit uit de stad verdwenen. Al snel begint de discussie over de kosten van het evenement en opgezette projecten lijken in verval te raken. Wat heeft de stad aan het Olympisch project over gehouden en waardoor treed er verval binnen de projecten op?

Motivatie voor de Spelen

Na een mislukt bid voor de Spelen van 1996, kreeg Athene in 1997 de Olympische Spelen van 2004 toegewezen. Redenen voor de organisatie waren het op de kaart zetten van de metropool Athene en het vergroten van de rol van de stad in zuid-oost Europa. Daarnaast heeft de stad te maken met een verouderd transport netwerk en kent het een groot verkeerscongestie probleem (Bariatos & Gospodini, 2004). De stad ziet de Olympische Spelen als ultieme kans om deze problemen aan te pakken. Onder de plannen die worden gemaakt voor de Spelen, valt de uitbreiding van het metronetwerk, het moderniseren van het openbaar vervoer en een nieuwe tramlijn die het waterfront gebied met de stad verbindt (Kissoudi, 2008).

Strategie

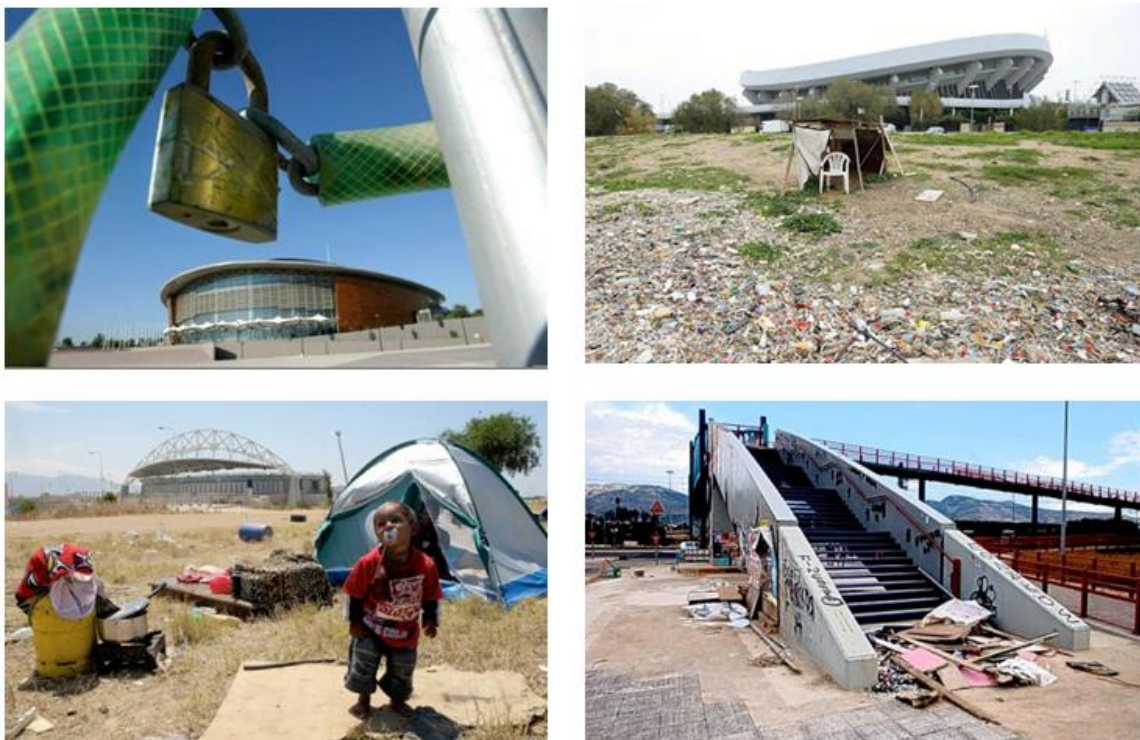
Wanneer naar de strategie wordt gekeken, die Athene toe past bij de Olympische Spelen, valt op dat is gekozen voor een multi-regeneration aanpak. De Olympische sites worden verdeeld over vele locaties in de stad. Athene kiest er dus niet voor om enkele gebieden aan te wijzen en daar de Olympische faciliteiten te clusteren en te (her) ontwikkelen.

Daarnaast zijn de Olympische projecten niet opgenomen in bestaande strategische plannen voor Athene als geheel, zoals bij Barcelona het geval was. Een overeenkomst met de aanpak van Barcelona is, dat er binnen de strategie veel aandacht voor public space is in de stad. Een voorbeeld hiervan is de waterfront ontwikkeling in Faliron Bay (fig 2.3). Daarnaast wordt het Olympisch dorp zo geplaatst dat het na de Spelen als een nieuwe woonwijk binnen de stad kan dienen, met een capaciteit van 10.000 woningen (Kissoudi, 2008). Een plan voor na de Spelen is er dus voor het Olympisch dorp. Wat echter opvalt aan de Griekse aanpak is, het ontbreken van een strategisch plan voor na de Spelen (Bariatos & Gospodini, 2004). Dat het ontbreken van een plan voor na de Spelen gevolgen heeft blijkt al snel, wanneer de nieuwe sportfaciliteiten met het vertrek van de atleten leeg komen te staan en verval begint op te treden.

Het Olympische Vuur wordt gedoofd...

'A diving pool with four inches of stagnant water, brand new stadia mothballed and derelict, an Olympic complex all but abandoned and strewn with litter and graffiti — this is the legacy from the Athens Olympics in 2004' (Mendick, 2009)

Een citaat uit het krantenartikel 'The 2004 Olympic Legacy that London must avoid' geeft weer hoe verschillende sportfaciliteiten er vijf jaar na de Olympische Spelen bij liggen. Na het verdoven van het Olympisch Vuur op de sluitingsceremonie hadden vele sportstadia geen enkele functie meer in de stad. Zonder een plan, raakten de sportstadia voor bijvoorbeeld basketbal, hockey en softbal in verval. Deze sporten worden niet tot nauwelijks door de Grieken beoefend en de stadia werden daarmee dan ook niet meer gebruikt. Sommige faciliteiten raakten zo in verval dat ze onbruikbaar zijn of zijn uitgeroepen tot verboden gebied (fig. 3.7).

Figuur 3.7: Linksboven: Handbal stadion is verboden gebied bron: Cleveland.com (2010), Linksonder illegaal kampeerterrein op Olympische site bron: Dailymail (2008), Rechtsboven: basketbal stadion met omgeving gebruikt als vuilnisstortplaats bron: London Evening Standard (2009), Rechtsonder: Loopbrug naar sportfaciliteiten die onbruikbaar geworden is bron: Dailymail (2008).

Door het steeds verder in verval raken van de verschillende stadia, kwam de politiek en de organiserende partijen steeds meer onder druk te staan. Ze moesten met plannen komen voor de verschillende projecten. Een eerste succes werd behaald met het oude Olympische badminton stadion. Het stadion werd omgebouwd tot een theater. Het is een eerste succes, naast het Olympisch dorp, dat als een nieuwe wijk binnen de stad zijn intrede deed in juli 2006 (Kissoudi, 2008). In plaats van het nadenken over de functies van de stadions na de Spelen hadden de Grieken vooraf een plan moeten hebben waarin stond wat er met de

verschillende faciliteiten na de Spelen moest gebeuren. Daarnaast kan ervoor gekozen worden meer tijdelijke - in plaats van permanente faciliteiten in te zetten tijdens de Spelen. Men had er voor kunnen kiezen sporten zoals hockey en handbal, die niet tot nauwelijks door de Grieken worden beoefend, in tijdelijke stadions onder te brengen. Er kan dan gebruik worden gemaakt van afbreekbare accommodaties.

Hoewel Athene zich tijdens de Spelen wereldwijd op de kaart heeft kunnen zetten en het infrastructurele- en openbaar vervoer netwerk een ontwikkeling heeft doorgemaakt en het waterfront een boost heeft gekregen, wordt de legacy van de Spelen overschaduwd door het in verval raken van de sportfaciliteiten. Een plan voor legacy na de Spelen was er niet en het ontbreken daarvan is een belangrijke les die toekomstige gaststeden kunnen leren van de stad waar de moderne Olympische Spelen zijn begonnen: Athene.

Olympische Waterfront ontwikkeling in Faliron Bay

'Throughout our country there is an appreciation that the Olympic Games and Paralympic Games are a power for good. For London 2012, that power for good will be the most powerful catalyst imaginable for the regeneration of one of our most underdeveloped areas. It will accelerate the most extensive transformation seen in London for more than a century. Tens of thousands of lives will be improved by new jobs and sustainable new housing, new sports venues and other facilities; all set in one of the biggest city centre parks created in Europe for 200 years. There will be a real and long-lasting legacy.' (BOC, 2007) (p.4)

Met deze woorden begint het bid book van Londen voor het binnen halen van de Olympische Spelen van 2012. Het proces wat Barcelona in gang heeft gezet, Olympic Urbanism, lijkt hiermee groots doorgezet te worden door Londen in 2012. De mega-event strategy maakt ook bij de Olympische Spelen in Londen de dienst uit, zo blijkt uit een citaat van de toenmalige burgemeester van Londen Ken Livingstone:

'Revitalizing London's East End and showcasing the capital's rich cultural diversity are the heart of the bid for London 2012. I have no higher priority' (Tomlinson, 2006) (p.9)

Daarnaast had de burgemeester al eens gezegd alleen een bid voor de Olympische Spelen te willen steunen als het gebaseerd zou zijn op de herontwikkeling van het oosten van Londen, een van de slechts ontwikkelde gebieden van de stad (Shoval, 2002).

Wat is er al bereikt in Londen en welke ontwikkeling en processen hoopt de stad in werking te hebben gezet richting de Olympische Spelen van 2012?

Bouw Olympisch stadion in het oosten van Londen, februari 2011 (bron: twistedshifter.com)

Londen bid 2012

Op 6 juli 2005 kreeg Londen de Olympische Spelen van 2012 toegekend en werd het bidding proces met succes, ten koste van Parijs en Madrid, afgesloten. De doorslag voor de keuze, lag volgens het IOC, in de ‘legacy’ die het Londense bid met zich mee bracht: de stedelijke ontwikkelingsplannen. Volgens de auteurs zorgen de Olympische Spelen in Londen voor een mega katalysator voor de stedelijke omgeving.

Het Londense bid was goed geschreven en opgesteld binnen de richtlijnen van het IOC. Het bidding proces werd in gang gezet in 1997, wanneer het Britse Olympisch Comité een studie laat doen, naar de mogelijkheden voor een bid voor de Spelen van 2012. Groot-Brittannië had in de jaren ‘80 en ‘90 tevergeefs geprobeerd de Spelen naar het land te halen via Manchester en Birmingham. Het IOC liet echter doorschemeren dat alleen een bid door de Britse hoofdstad een serieuze kans zou maken. In 2001 werd de studie afgerond, hierin kwam naar voren dat een bid zich zou moeten richten op de bestaande stedelijke ontwikkelingsagenda van Oost-Londen (Imrie et al, 2010).

Ontwikkelingsagenda Oost-Londen

Het binnenhalen van de Spelen is voor een groot deel te danken aan het plaatsen van het evenement in de ontwikkelingsagenda van Oost-Londen. Imrie et al (2010) stellen zelfs dat de Olympische Spelen nooit naar Oost-Londen zouden zijn gekomen als het evenement geen deel had uitgemaakt van het grootse en ambitieuze ontwikkelingsplan voor Oost-Londen. Het plan steunt voor een deel op het al bestaande plan ‘Thames Gateway 2006’, waarin een groener en economischer Oost-Londen werd voorgesteld.

De organisatie van het huidige Olympische plan steunt, zoals bij een mega-event strategy hoort, op een mix van publieke en private partijen. De private partijen richten zich meer op de organisatie zelf, terwijl de publieke (de overheid en de stad Londen) zich op infrastructurele en andere stedelijke ontwikkelingen richten.

Belangrijk in het plan is dat het gebied een mix van wonen en recreëren met zich meebrengt en dat er goede huisvesting voor de middenklasse kan ontstaan na de Spelen (figuur 3.8 en figuur 3.9)

Figuur 3.8 Impressie Olympisch dorp tijdens de Olympische Spelen (bron: London2012.com)

Figuur 3.9: Impressie Olympisch dorp na de Olympische Spelen, als vernieuwde wijk in Oost-Londen (bron: London2012.com)

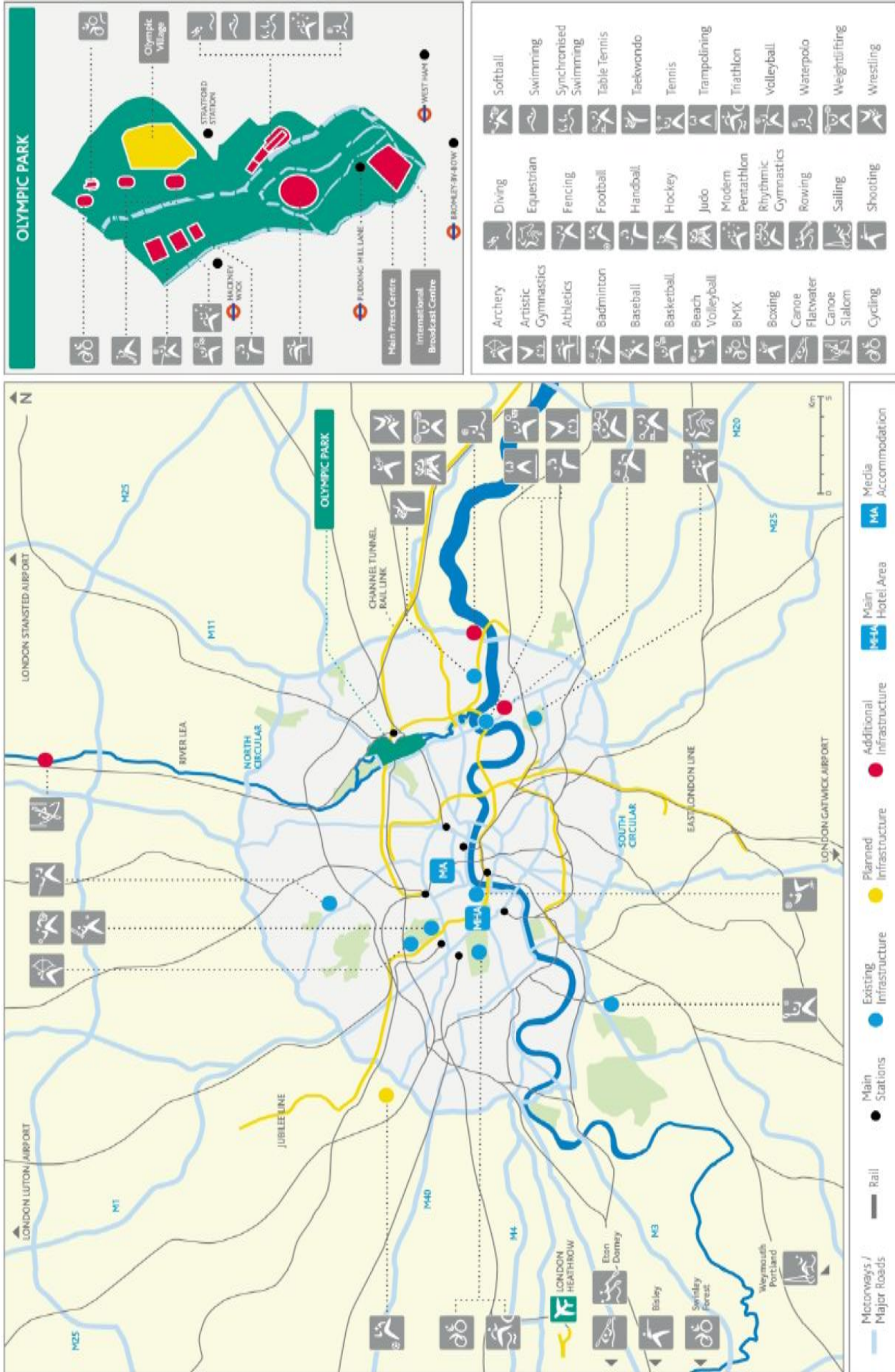
Het gevaar voor de woningen in het Olympisch dorp na de Spelen is, dat er gentrification kan ontstaan, zoals ook in Barcelona het geval was. De prijzen van de huizen kunnen zo gaan groeien dat de woningen, voor de mensen waar ze voor bedoeld zijn, onbetaalbaar kunnen worden. Volgens Imrie et al (2010) is de kans hierop wel degelijk aannemelijk, aangezien een ander groot recent project in Londen, The London Docklands, hier ook al mee te maken heeft gekregen. Critici stellen zelfs dat er in de London Docklands polarisatie plaatsvindt tussen de rijkere en middenklasse bevolking en dat ze bang zijn dat het Olympische Park hetzelfde lot te wachten staat.

De Spelen en Londen als geheel

Hoewel de focus van de Spelen op Oost-Londen gericht is, zal op meerder plekken in de stad zich stedelijke veranderingen voordoen. Ook elders in Londen wordt de infrastructuur aangepast of wordt nieuwe infrastructuur ontwikkeld:

'London 2012 is undoubtedly a 'catalyst' for a major programme of urban renewal whose effects, direct and indirect, positive and negative, are not confined to a brownfield site to the east of the city.' (Imrie et al, 2010)

Belangrijk voor de organisatie is de grote steun vanuit de Britse en Londense bevolking voor de Spelen. De Londense bevolking gaf in een onderzoek aan zelfs extra belastingen te willen betalen voor het organiseren van de Spelen (Imrie et al, 2010). In figuur 3.10 is te zien waar de Olympische locaties voor Londen 2012 zich bevinden en welke infrastructuurplannen er gepland zijn.

Cover copyright © All rights reserved.

Figuur 3.10: Olympische locaties in Londen en de geplande infrastructuurplannen (London 2012.com)

The best Games ever....

Hoewel het evenement zelf nog moet beginnen, heeft het al een groot effect op de stedelijke ontwikkeling van Oost-Londen (figuur 3.11). In een achtergesteld gebied met enorme brownfields, zal komende zomer een nieuwe wijk (Olympisch dorp) en een gigantisch park in (Olympisch Park) de stad zijn intrede doen. In de zomer van 2012 zal Londen een groot feest vieren en de president van het IOC zal de Spelen op de sluitingsceremonie ongetwijfeld uitroepen tot 'the best Games ever'. Maar of de 'best Games ever' ook doorgezet kan worden in de 'best mega-event strategy', zal de komende jaren moeten blijken. Want de Olympische strategie zal doorgezet moeten worden om de Olympische Spelen in Londen tot een blijvend succes te maken.

Figuur 3.11: Ontwikkeling Olympic Park Londen 2012, oktober 2010 (bron: london2012.com)

3.4 Verwachtingen Olympisch Amsterdam

De drie besproken steden geven een overeenkomstig, maar ook een verschillend beeld over de aanpak en effecten van het bid en de organisatie van de Spelen. Om te dienen als een duidelijke focus, zullen de kernpunten van de aanpak van de steden, en de effecten die bepaalde keuzes met zich meebrengen, besproken worden. Op wat heeft de Olympische Spelen in deze steden effect gehad en hoe zijn die effecten tot stand gekomen. Welke ruimtelijke impact heeft de Spelen in deze steden gehad? Deze paragraaf dient als schakel tussen hoofdstuk 3 en 4. Met behulp van de kennis uit de eerder besproken steden kan met meer focus worden gezocht naar de verwachtingen van een Olympisch Amsterdam. Op welk gebied en welke schaal kunnen effecten optreden in Amsterdam?

De redenen voor het uitbrengen van een bid voor de Olympische Spelen van de drie steden hebben allen te maken met de stedelijke structuur van de stad. Vooral Londen heeft herstructurering als leidend thema binnen het bid genomen. Athene en Barcelona zetten daarnaast vooral in op 'global image'. Beide steden hopen met het bid en de daadwerkelijke Spelen daarna op een hogere plek op de 'world stage'. Barcelona zag het uitbrengen van een bid, daarnaast als een kans op sterker uit de crisis van de jaren '80 te komen. Tegen welke achtergrond is Amsterdam aan het Olympisch avontuur begonnen?

In Barcelona richten de ruimtelijke plannen zich op vele gebieden in de stad. Er werd niet gekozen, voor één grote Olympische locatie, maar meerdere delen van de stad werden bij de planvorming betrokken. Hoewel er meerder Olympische locaties waren, lag het zwaartepunt van de Olympische plannen in het kustgebied van de stad, een deel dat na de Spelen volledig geïntegreerd is binnen de stedelijke structuur. Athene ging voor een multi-regeneration aanpak. De Olympische sites worden hierbij verdeeld over vele locaties in de stad. Athene kiest er dus niet voor om enkele gebieden aan te wijzen en daar de Olympische faciliteiten te clusteren en te (her) ontwikkelen. Daarnaast zijn de Olympische projecten niet opgenomen in bestaande strategische plannen voor Athene als geheel, zoals bij Barcelona het geval was. Een overeenkomst met de aanpak van Barcelona is, dat er binnen de strategie veel aandacht voor public space is in de stad. Londen kiest ervoor om de Olympische faciliteiten zoveel mogelijk te clusteren in het ontwikkelingsgebied in Oost-Londen, zodat dit gebied optimaal kan profiteren van de Olympische ambities. Ook hier zijn de Olympische plannen onderdeel van een langer lopend traject. Belangrijk in het Engelse plan is dat het gebied een mix van wonen en recreëren met zich meebrengt en dat er goede huisvesting voor de middenklasse kan ontstaan na de Spelen. Heeft Amsterdam al specifieke plekken waar de Olympische Spelen plaats zouden kunnen vinden? Richt de stad zich net zoals Londen op een groot gebied, of gaan ze meer voor de aanpak van Barcelona, waarin een zwaartepunt binnen meerdere Olympische locaties wordt gekozen. Of gaat men voor de Griekse aanpak, waar de faciliteiten over de gehele stad werden verspreid. De keuze hiertussen, kan zoals beschreven bij de drie steden, verschillende effecten met zich meebrengen.

Zoals gezegd vielen de projecten van Barcelona en Londen binnen een lange termijn visie voor de stad als geheel of een deel van de stad. Athene had geen groots plan voor na de Spelen, met als gevolg leegstaande sportcomplexen na die tijd. Worden de Amsterdamse Olympische ambities binnen bestaande projecten geplaatst en denkt Amsterdam al na over een legacy van de sportcomplexen na de Spelen?

De studie naar de Olympische steden Barcelona, Athene en Londen leert, dat steden een verschillende aanpak van de organisatie van de Olympische Spelen hebben, maar dat er ook

overeenkomsten zijn. De verschillende keuzes die de steden maken, brengen andere ruimtelijke effecten met zich mee. Op welke manier pakt Amsterdam de Olympische droom aan? Gaan ze op dezelfde manier te werk als een van de hierboven beschreven steden, of heeft de stad een nieuwe aanpak. Welke effecten zijn er daardoor op ruimtelijke gebied te verwachten in Amsterdam? De aanpak van de drie beschreven steden zullen in paragraaf 4.3 worden gekoppeld aan de resultaten van de interviews en documenten analyse, zodat een vergelijking kan worden gemaakt tussen de aanpak/effekten in de drie steden en de aanpak (en verwachte effecten)_in Amsterdam. De theorie over de mega-event-strategy en de studie van drie Olympische steden dienen als focus, waar op te letten bij de studie in Amsterdam.

Sinds de Spelen van 1928, mag Amsterdam zich een Olympische stad noemen. Honderd jaar later hoopt Nederland met het ‘Olympisch plan 2028’ de Spelen eventueel weer naar Amsterdam te halen. Met de in dit hoofdstuk beschreven verandering die het evenement heeft doorgemaakt de laatste decennia, lijkt een nieuw Olympisch Amsterdam een andere doorwerking te hebben op de stad, dan destijds in 1928. Met de bevindingen van de Olympische steden Barcelona, Londen (2012), Athene (2004) en de veranderingen die het evenement zelf heeft doorgemaakt zijn de volgende hypothesen opgesteld met betrekking tot het ‘nieuwe’ Olympisch Amsterdam.

De centrale hoofdvraag die in het onderzoek is gesteld luidt:

Welke effecten heeft een bid voor de Olympische Spelen van 2028, op de ruimtelijke besluitvorming en de besluitvoorbereiding in Amsterdam?

Aansluitend zijn de volgende hypothesen geformuleerd.

1. *‘De Olympische Spelen van 2028 hebben vooral invloed op de ruimtelijke besluit- en planvorming van infrastructurele projecten in één of enkele gebieden in Amsterdam’*
2. *‘Het Olympisch plan 2028 alleen al heeft invloed op de ruimtelijke besluit- en planvorming in meerdere regio’s in Amsterdam’*

Toegepaste methoden voor gegevensverzameling

Binnen het onderzoeksproces worden de methoden interviews en documentenanalyse nu toegepast (stap C, figuur 3.12). De data die hieruit voortkomt en de kennis die in de besproken theorie naar voren is gekomen, zullen worden gekoppeld en verder behandeld worden in het volgende hoofdstuk: Bevindingen Amsterdam.

Figuur 3.12: Stappenplan onderzoek, stap C

4. Onderzoekshoofdstuk: Bevindingen

In figuur 4.1 komen de verschillende stappen in het onderzoek naar voren en de koppeling van de opgedane kennis door het onderzoek heen aan hoofdstuk 4: Bevindingen Amsterdam. Dit hoofdstuk (stap D) beschrijft de uitkomsten van de interviews en documentanalyse (stap C), aan de hand van de opgedane kennis uit de literatuur (stap A en B)

Figuur 4.1: Stappenplan: Stap D (Bevindingen Amsterdam)

Welke plannen liggen er al en welke invloed heeft de gedachte over de Olympische Spelen op de besluitvorming en –

voorbereiding van verschillende projecten in Amsterdam? In het hoofdstuk is gebruik gemaakt van bestaande documenten gericht op de Olympische plannen in Nederland en is gesproken met een aantal deskundigen (stap C). Hierbij kwamen de gedachten en vorderingen van de plannen gericht op een Olympisch Amsterdam naar voren. Ten slotte zal gekeken worden naar de Olympische plannen en de theorie van Storytelling om te kijken of de Olympische gedachte als een ‘story’ kan worden gezien. Het hoofdstuk bestaat uit de volgende vier delen:

- 4.1. Olympisch Plan 2028: Wat is het Olympisch plan 2028 en welke plannen liggen er voor Amsterdam?
- 4.2. Analyse Amsterdam: welke gebieden en projecten in Amsterdam worden bij de Olympische Spelen betrokken, of ondervinden invloed van de plannen voor een Olympisch bid.
- 4.3. Olympisch Amsterdam: Hoe is de mega-event strategy terug te vinden in Amsterdam? Op welke manier speelt de Olympische Spelen een rol in de Amsterdamse besluitvorming en verschilt dit met de drie besproken steden Barcelona, Athene en Londen? De opgestelde hypothesen zullen in dit deel besproken worden aan de hand van de opgedane kennis.
- 4.4. Olympische Spelen als ‘planningstory’ voor Amsterdam: Kan de Olympische Spelen als een ‘planningstory’ worden gezien in Nederland en Amsterdam?

Voor de Amsterdamse analyse zijn deskundigen geïnterviewd en documenten zoals de structuurvisie Amsterdam 2040 geanalyseerd. De verwerking van de interviews en de verschillende uitspraken van de deskundigen over bepaalde onderwerpen zijn in tabellen gestructureerd. Deze tabellen zijn naast de volledige interviews terug te vinden in de bijlage.

Het komende hoofdstuk zal verder ingaan op het huidige Olympische plan. Welke stappen heeft Nederland al gezet richting 2028? Wat houdt het Olympisch plan 2028 in en welke plannen zijn er rondom een Olympisch Amsterdam?

In 2006 zette het bestuur van NOC*NSF een eerste stap, door te onderzoeken hoe een eventuele organisatie van de Olympische Spelen in Nederland ingericht moet worden. Het onderzoek ontving gelijk brede steun van vele organisaties en instanties. Voorbeelden hiervan zijn de vier grote steden (G4), de Ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Economische Zaken (EZ) en het Ministerie van Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM, tegenwoordig Infrastructuur en Milieu). In 2009 werden de uitkomsten van het onderzoek in een plan gepresenteerd: Het Olympisch Plan 2028 'Heel Nederland op Olympische Niveau'. De bedoeling is, om met behulp van de Olympische gedachte, Nederland naar een hoger niveau te brengen. Het plan dient als inspirerend vergezicht richting de mogelijke organisatie van de Spelen in 2028 waarbij de gehele Nederlandse samenleving op vele fronten nu en in de toekomst kan profiteren van de Olympische Spelen (NOC*NSF, 2009). Om heel Nederland op Olympisch niveau te krijgen zijn er acht ambities opgesteld. De belangrijkste ambitie voor deze studie, is de ruimtelijke ambitie. In het plan 2028 is deze als volgt geformuleerd:

'Nederland is in 2028 een land met een goed leefklimaat, voldoende sportaccommodaties en een goede mobiliteit, zodat het organiseren van Olympische en Paralympische Spelen nog beter mogelijk is.' (NOC*NSF, 2009)(p.36)

Volgens het plan zal dit bereikt moeten worden door het uitwerken van de Olympische Hoofdstructuur, het doortrekken van het Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT 2020) naar een MIRT 2028 en het opstellen van een visie op groen en gezondheid.

Het plan als geheel is opgebouwd in drie fasen:

- 2006-2009: Onderzoeksfase, formuleren ambities en het creëren van een breed draagvlak via een brede maatschappelijke discussie
- 2009-2016: Opbouwfase, voor elk van de opgestelde ambities wordt er een plan van aanpak uitgewerkt met als resultaat heel Nederland naar Olympisch niveau.
- 2016-....: Kandidaatfase, in 2016 zal besloten worden of Nederland zich daadwerkelijk kandidaat gaat stellen voor de organisatie van de Olympische Spelen van 2028. In 2021 zal dan bekend worden of de Nederlandse gaststad dan ook daadwerkelijk door het IOC gekozen wordt tot de stad die de Olympische Spelen van 2028 mag organiseren.

Voor het in werking stellen van het plan is de alliantie Olympisch Vuur opgericht. De alliantiepartners zijn de 4 grote steden (G4), VNG, IPO, VNO/NCW, FNW, NOC*NSF en de Rijksoverheid met de Ministeries VWS, I&M en EZ. Het hoogste orgaan van de Alliantie is de Council, daar zitten alle bestuurlijke vertegenwoordigers van de alliantie partners in (ministers, burgemeesters etc.). Onder de Council zit het Dagelijks bestuur van de Council, deze komt vaker bij elkaar om de dagelijkse voortgang te bespreken (Monsma, 2011).

Binnen de ruimtelijke ambitie is men op dit moment met vier zaken bezig, naast de kosten-baten analyse zijn deze, de stadskeuze (welke stad, of welk gebied binnen Nederland krijgt

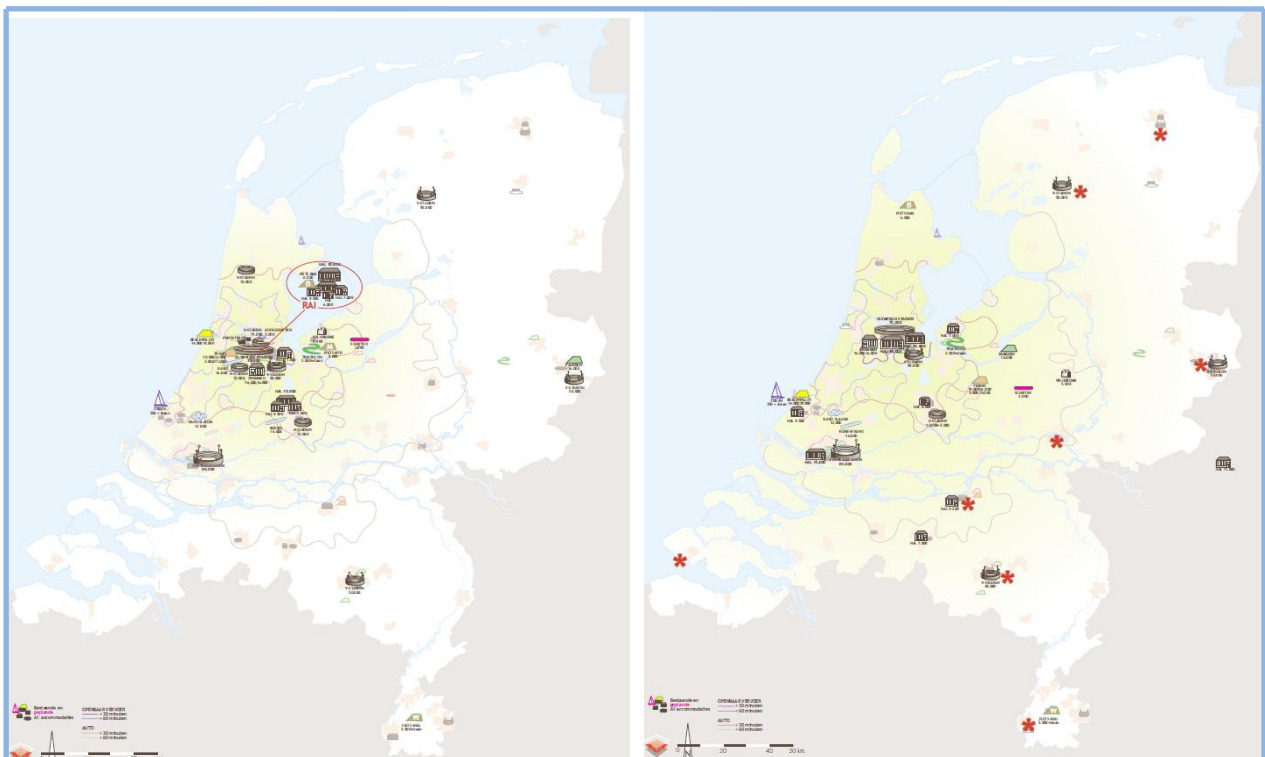
het zwaartepunt bij een eventuele organisatie), de Sportlandkaart en de Olympische hoofdstructuur. De vorderingen van de ruimtelijke ambitie zal nu verder worden besproken.

Sportlandkaart

Binnen de ruimtelijke ambitie is men begonnen met de Sportlandkaart. Hierin wordt in kaart gebracht, wat er op sportief gebied in Nederland plaats vindt en wat zal moeten plaatsvinden om het Olympisch niveau in 2016 te halen. Daarnaast komt er ook in naar voren wat je nodig hebt als je de daadwerkelijke Spelen wilt organiseren. Er zit dus een gelaagdheid in de kaart. Een belangrijk gegeven dat de sportlandkaart met zich mee brengt is dat men weet, wat er op dit moment allemaal in Nederland op sportgebied is (Monsma, 2011).

Op basis wat er op dit moment in Nederland is, geeft de sportlandkaart voor Amsterdam twee ‘modellen’ weer m.b.t. de organisatie van de Spelen in de stad:

- *Amsterdam Centraal*: Zoveel mogelijk van de Spelen wordt binnen de regio onder gebracht, daarna wordt gezocht naar mogelijkheden binnen 45 minuten reizen van de stad Amsterdam. In het model ‘Amsterdam Centraal’ zullen de Spelen vooral op Amsterdam gericht zijn. Binnen dit model wordt de zuidflank van Amsterdam gezien als de locatie waar het zwaartepunt van de Spelen zou moeten komen te liggen.
- *Netwerk Amsterdam*: Zoveel mogelijk benutten van bestaande en geplande accommodatie binnen 45 minuten reizen van de stad Amsterdam. Daarna wordt er gekeken wat er binnen de regio nog nodig is voor de organisatie van de Spelen. Ook in dit model, zal de zuidflank van Amsterdam het hart van de Olympische activiteiten worden, maar wordt daarnaast gezocht naar bestaande accommodaties rondom de stad heen. In dit model wordt een groter deel van Nederland bij de Spelen betrokken, wat een voordeel kan zijn bij het creëren van draagvlak. (NOC*NSF, 2009)

figuur 4.2: Amsterdam Centraal (links) en Netwerk Amsterdam (rechts) (bron: Sportlandkaart)

Olympische hoofdstructuur

Waar de sportlandkaart in beeld brengt wat er allemaal op sportgebied is in Nederland, gaat de Olympische hoofdstructuur verder om de ruimtelijke ambitie binnen het Olympische plan te concretiseren. Op dit moment wordt gewerkt aan de Olympische hoofdstructuur door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, een eerste deel daarvan is in maart 2011 gepresenteerd in 'Ontwerpen aan de Olympische hoofdstructuur'. Hierin komt naar voren dat de Olympische hoofdstructuur naast het mogelijk maken van de Olympische Spelen van 2028, ook een duidelijke ruimtelijke legacy moet gaan weergeven:

'De Spelen kunnen inhoudelijke thema's versterken en dienen als een gemeenschappelijk doel en een keiharde deadline voor het nemen van besluiten. De Spelen als stip aan de horizon werken als een katalysator bij het behalen van nationale doelen op het gebied van bereikbaarheid, nieuwe kwaliteiten voor stad en landschap, duurzaamheid, vastgoed, economie en sport.' (I&M, 2011) (p.1)

De legacy moet er ook zijn, mocht de Spelen niet aan Nederland worden toegekend in 2021. Om op een goede manier om te gaan met beslissingen nu en in de toekomst, zal in het proces twee verschillende sporen worden behandeld. Het 'IOC-spoor' en het 'Agency-spoor'. Richting 2028 zullen deze sporen steeds dichterbij elkaar toe werken. Het 'IOC-spoor' is gericht op de huidige richtlijnen voor een kansrijk bid. Ruimtelijke voorwaarden zijn, een goede legacy voor de organiserende stad, een duurzame infrastructuur en een aantrekkelijke omgeving voor de atleten. Het 'Agency-spoor' gaat in op de mondiale transitie en verandering van de Olympische Spelen zelf. Dit spoor kan leiden tot innovatie en bieden nieuwe mogelijkheden om de Nederlandse legacy te kunnen vergroten. Dit door te anticiperen op deze veranderingen. (I&M, 2011)

In de ontwerp opgave is te zien dat grote ruimtelijke opgaven worden gekoppeld aan de Olympische Spelen. Hierbij moet wel rekening worden gehouden dat de projecten of investeringen niet alleen op de Spelen gericht zijn. Projecten moeten hun eigen bestaansrecht ontwikkelen. Investerings in infrastructuur moeten niet alleen voor de Olympische Spelen gedaan worden. (I&M, 2011)

Om te kijken waar het zwaartepunt van de Spelen moet plaatsvinden (met onder andere de 'big 5') zijn een aantal alternatieven opgesteld. Alternatieven voor de regio Amsterdam, Rotterdam en een combinatie van beide. Omdat dit onderzoek alleen kijkt naar de effecten van de eventuele Olympische Spelen op de besluitvorming in Amsterdam, zullen alleen de alternatieven voor Amsterdam kort worden besproken.

De 'big 5' die in de regio geplaatst zal worden die het zwaartepunt van de Spelen krijgt, bevat het Olympisch stadion, het Olympisch zwembad, een grote indoorhal, het media centrum en het Olympisch dorp. De bereikbaarheid tussen deze accommodaties en het gebied zelf moet goed zijn, omdat dit gebied de meeste bezoekers kan verwachten.

Regio Amsterdam

Binnen de regio Amsterdam zijn er volgens de Olympische hoofdstructuur verschillende ruimtelijke opgaven die een impuls kunnen krijgen door een koppeling aan de Olympische Spelen. Projecten rondom de Zuid-As, Zaan- en IJouwers en het RRAAM project. Rondom de zuidflank van de stad zouden Olympische projecten geplaatst kunnen worden. Hier zijn locaties te vinden die goed gelinkt kunnen worden aan de grote ruimtelijke opgaven van de

stad en bevinden zich grote landschappen met hoge kwaliteit zoals het Park van de 21^e Eeuw, de Amstelscheg en het IJmeer/Markermeer. Binnen de Amsterdamse regio zijn drie varianten opgesteld, van een eventuele optie voor de inrichting van het Olympische programma in de Amsterdamse regio (I&M, 2011).

Water Spelen

De stedelijke functies worden in deze variant gekoppeld aan de IJ –en Zaanoevers. Water is het thema binnen deze variant voor de Spelen. De nieuwe verbinding naar Almere is van belang in deze variant en dient als potentiële legacy op sociaaleconomisch gebied. Het IJ, de Amsterdamse Haven en de grachten zijn de belangrijkste ‘water’ dragers van dit model.

Internationale Spelen

In deze variant wordt de koppeling tussen Schiphol en de Zuid-as mogelijk gemaakt. Zo ontstaan er op de zuidflank van de stad een internationale zone van de Haarlemmermeer tot aan Duivendrecht. Deze variant brengt compacte Spelen waarin internationale verbondenheid een belangrijke rol speelt.

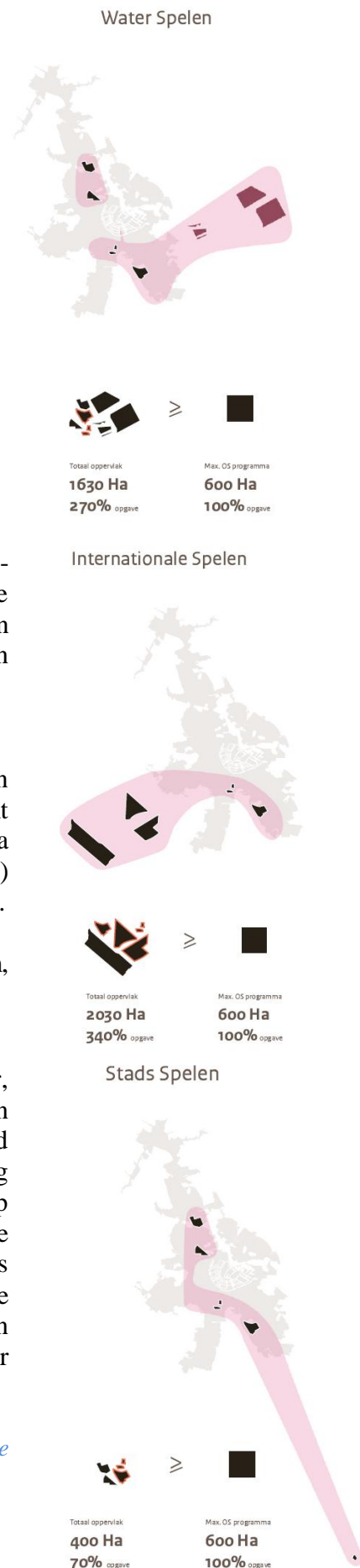
Stads Spelen

Bij de Stads Spelen wordt ingezet op het stedelijk gebied van Amsterdam. De Zaan- en IJoevers, de Zuidas en Duivendrecht zullen het grootste deel van het Olympisch programma opvangen. Stedelijke kwaliteit en goede (relatief korte) verbindingen binnen de stad, zijn de grote ruimtelijke opgaven.

In alle drie de varianten opgesteld voor de regio Amsterdam, speelt de zuid-as een rol.

De weergegeven varianten geven verschillende opties weer, mocht de regio Amsterdam de gaststad van de Spelen worden en daarmee het zwaartepunt van de Spelen krijgen, betekend dit niet dat een van deze varianten de precieze uitwerking wordt. Het zwaartepunt is echter nog niet bekend. Met behulp van de Olympische hoofdstructuur, kosten-baten analyse en de sportlandkaart zal deze keuze gemaakt moeten worden. Het is van belang dat deze keuze tijdig wordt gemaakt, zodat op deze manier de legacy van de Spelen goed naar voren kan worden gehaald en de Spelen echt als katalysator kan gaan dienen voor ruimtelijke projecten (I&M).

Rechts: figuur 4.3: Varianten Regio Amsterdam (bron: Ministerie I&M, 2011)

4.2 Amsterdamse Analyse

In paragraaf 4.1 is bekeken in officiële planologische documenten welke plannen er op dit moment voor Amsterdam met betrekking tot het Olympische bid zijn. In deze paragraaf komen de plannen en projecten naar voren die door de deskundigen in de interviews zijn genoemd (bijlage 1 deel ontwikkelingen Amsterdam). Projecten die de deskundigen noemen, die invloed van het eventuele bid en de komst van de Spelen, ondervinden. Projecten die binnen het denken over het bid, naar voren komen.

Sommige van deze projecten worden ook in officiële plannen al genoemd en gelinkt aan de Olympische Spelen. Deze link naar de officiële plannen komt ook naar voren bij de bespreking van de verschillende projecten (kaarten structuurvisie Amsterdam 2040). De belangrijkste regio's die deskundigen noemen, waar een Olympische bid invloed op projecten heeft, zijn de Zuidas regio en Waterfront/Havenstad regio. Binnen deze regio's worden weer verschillende projecten genoemd. De verschillende regio's en projecten worden nu verder toegelicht.

Zuidas ontwikkeling

Wanneer naar de sportlandkaart en de Olympische hoofdstructuur wordt gekeken, valt op dat in alle varianten de zuidas in Amsterdam betrokken wordt. Ook de verschillende deskundigen geven aan dat bij een eventueel Nederlands bid, de Amsterdamse zuidas met beide flanken (zuid-oost flank en richting Schiphol) deel gaat uitmaken van het plan. Daarnaast geeft de structuurvisie ‘Amsterdam 2040’ de zuidas aan als een van de mogelijke Olympische locaties (figuur 4.4)

Figuur 4.4: Kaart structuurvisie Amsterdam 2040, Zuidas ontwikkeling. De zuidas wordt aangegeven als optie Olympische locatie. (bron: DRO Amsterdam, 2011)

In alle drie de varianten opgesteld voor de regio Amsterdam, speelt de zuidas een rol. Deze rol zal niet zozeer zijn, het herbergen van grote sportaccommodaties zoals de ‘big five’. De regio rondom station zuid zou niet fysiek met de ‘big five’ belast moeten worden, maar het zal als entree van de Olympische Spelen in de stad kunnen dienen (Reith, 2011). Dit met behulp van een mooi ontvangstplein, een plein waar de mensen de stad binnenkomen en waar mensen

Figuur 4.7: Infrastructuur zuidas. Op dit moment worden de kantorenlocaties in Amsterdam zuid gescheiden door de aanwezige infrastructuur. Voor optimale ontwikkeling zou de infrastructuur ondergronds moeten worden gebracht. Een ontwikkeling die in gang kan worden gezet met behulp van de Olympische Spelen.

Naast de kantorenlocaties en infrastructuur rondom Station zuid heen, kunnen ook de flanken van de zuidas profiteren van de eventuele Olympische Spelen. Voor de toestroom van bezoekers naar de Olympische locaties zal de metro naar de luchthaven Schiphol doorgetrokken moeten worden. Dit door de Noord-Zuid lijn door te koppelen naar Schiphol. Hierdoor ontstaat er een goede verbinding met de metro vanuit de stad naar de luchthaven. Ook de andere zuidflank richting Amsterdam zuid-oost zou kunnen profiteren van de Olympische plannen. Op de zuid-oost flank zal nu verder worden ingegaan.

Amsterdam zuid-oost (the big five)

Wanneer de Olympische Spelen naar Nederland komen en het zwaartepunt komt te liggen in Amsterdam, zal er een locatie moeten worden gezocht voor de ‘big five’. De big five vormt een belangrijke pijler binnen de Olympische organisatie en bevat naast het grote Olympisch stadion, het Olympisch zwembad, het media centrum, grote indoorhal en het Olympisch dorp. De verschillende deskundigen geven aan dat binnen Amsterdam het grootste deel van de big five geplaatst zou kunnen worden in het gebied Amstel 3 (Duivendrechtse veld) (Figuur 4.8). De plaatsing zou het gebied een impuls kunnen geven en de zuid-as infrastructuur kan beter doorgetrokken worden. Ook de Amsterdam Arena, grenzend aan het gebied zal bij de big five betrokken kunnen worden, als indoorhal voor bijvoorbeeld een sport als basketbal.

Figuur 4.8: Gebied Duivendrechtse veld (Amstel 3), eventuele locatie ‘big five’

Naast een verbeterde infrastructuur en toegang tot het gebied kan Amsterdam zuid-oost ook indirecte gevolgen verwachten, door de impuls die de Olympische Spelen brengen in het gebied. Een voorbeeld van een gebied dat hier voordeel uit kan halen is een bedrijven/industrieterrein in Diemen (figuur 4.9). Het is een flink verouderd bedrijventerrein waar op dit moment 40% van het terrein leeg staat (Daalder, 2011). Er moet flink in worden geïnvesteerd. Een plaatsing van Olympische locaties om de hoek zou deze investeringen kunnen bevorderen. Als doorgang van de zuiverbinding zou er flink in geïnvesteerd kunnen worden waardoor het verouderde terrein zich kan (her)ontwikkelen en nieuwe bedrijven zich willen vestigen in het gebied:

‘Wanneer de zuid-as door getrokken kan worden, verwacht ik een grote kick van spin-offs in dat gebied.’ (Daalder, 2011)

Figuur 4.9: Verouderd bedrijventerrein Sniep in Diemen, gebied dat indirect kan profiteren van eventuele (Olympische) plannen rondom de zuidas

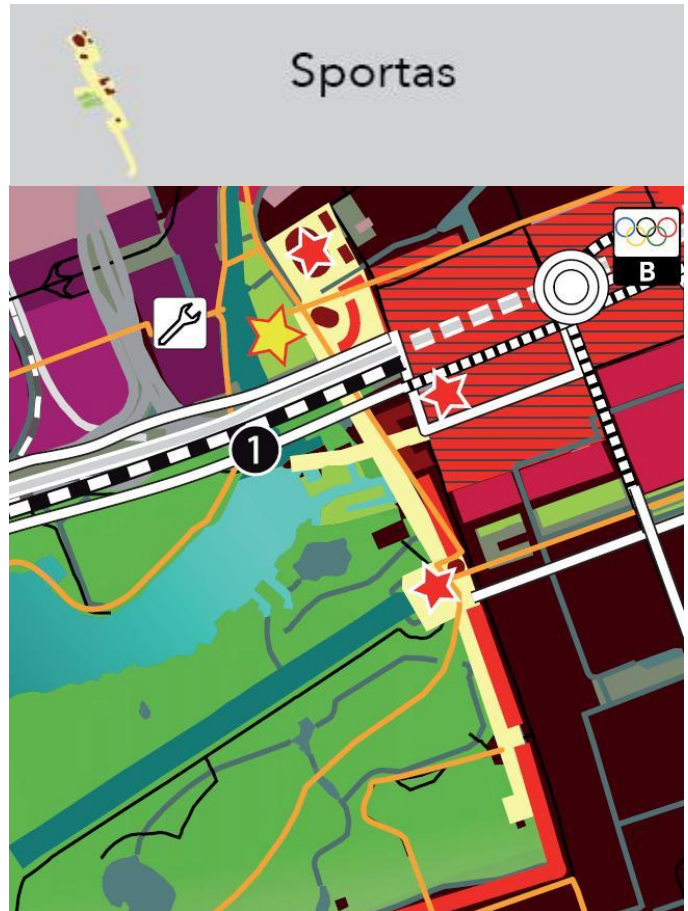
Bij een zwaartepunt van de Olympische Spelen op de Amsterdamse zuidas kan een groot deel van de stad profiteren van de impulsen die het evenement met zich mee brengt. Heel veel nieuwe infrastructurele tracés zijn niet nodig, maar op beide flanken zowel richting Schiphol als richting Amsterdam zuid-oost kunnen bestaande en nieuwe plannen ontwikkeld worden met de Olympische snelheid en kwaliteit.

Amsterdamse Sportas ontwikkeling

De Amsterdamse Sportas is een gebied in Amsterdam zuid met vele grote sporticonen. Onder andere het Olympisch stadion van de Spelen van 1928, hockeystadion (Wagener stadion), roeibaan (Bosbaan) en de Zuidhallen (o.a basketbal) zijn bij elkaar in de buurt gevestigd. Er zijn plannen om de kwaliteit van de verbindingen en de openbare ruimten in het gebied te vergroten. Het gebied met de verschillende sportaccommodaties moet Olympische kwaliteit krijgen. De plannen voor de Sportas zitten in de analysefase, de eventuele Olympische Spelen in dit gebied dient als aanjager van de projecten (Reith, 2011).

Want bij een eventuele organisatie van de Olympische Spelen zal de Sportas een rol kunnen spelen. Binnen de organisatie van de Olympische Spelen zal het gebied niet belast kunnen worden met nieuwe grote sportaccommodaties, daar is het gebied te kleinschalig voor. Wel kunnen de bestaande accommodaties ingezet worden. Verder zou er een fanzone kunnen komen of een plein waar feesten en medaille-uitreikingen kunnen plaatsvinden (Reith, 2011). Het plein zou gecreëerd kunnen worden voor het oude Olympische stadion (figuur 4.11). Verbeteringen in de openbare ruimten en verbindingen tussen de sporticonen maken van de Sportas een goede sportlocatie binnen Amsterdam:

‘De legacy vindt natuurlijk voor de Spelen plaats, door de sportaccommodaties en de openbare ruimte nu al te verbeteren en niet te wachten tot de Spelen. Voor en na de Spelen is dit gebied een goede sportlocatie binnen Amsterdam’ (Reith, 2011)

Figuur 4.10: Sportas in de Structuurvisie Amsterdam 2040 (DRO Amsterdam, 2011)

Daalder (2011) stelt dat de Sportas als ruimtelijke vertaling kan worden gezien van de Olympische ambitie. Het verbeteren van de openbare ruimte zorgt er voor dat het gebied een aantrekkelijke omgeving wordt voor mensen die met sport in Amsterdam hebben te maken.

Figuur 4.11: openbare ruimte voor het Olympisch stadion dat verbeterd kan worden tot een ontmoetingsplein binnen de Amsterdamse Sportas

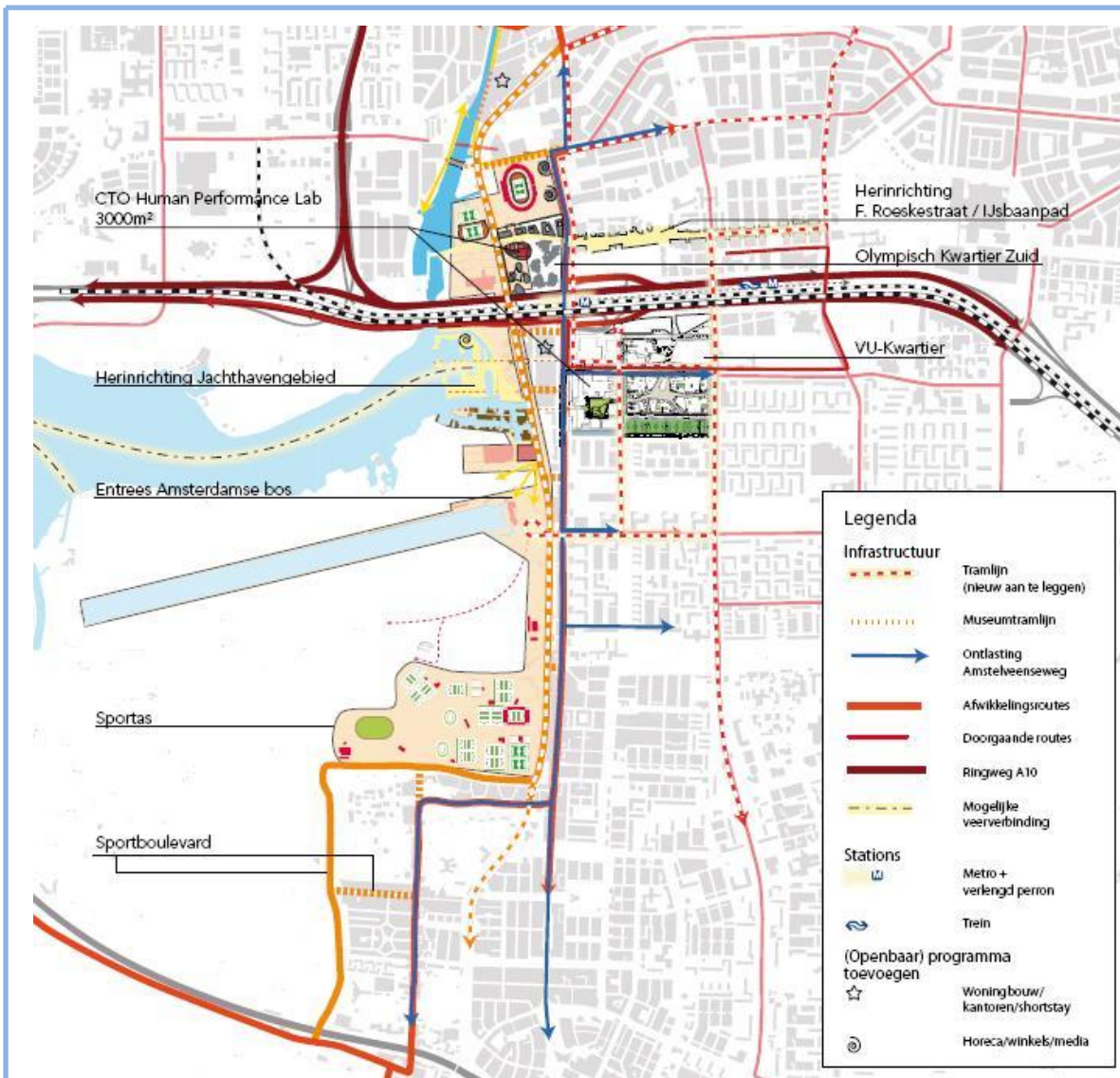
Naast de vele sportaccommodaties in het gebied, zitten in het Olympisch stadion sportgerichte zaken zoals de Johan Cruijff Foundation en het Sportmuseum. Bij het Olympisch stadion zouden sportwinkels en gerichte horeca geplaatst kunnen worden, bijvoorbeeld in de oude citroen gebouwen voor het Olympisch stadion (figuur 4.12). Op deze manier kan het gebied zich ontwikkelen tot een echte ‘sporthub’ binnen Amsterdam.

Figuur 4.12: openbare ruimte voor het Olympisch stadion, met op de achtergrond een van de citroengebouwen, die een sportgerelateerde functie kan krijgen binnen de nieuwe plannen.

Naast de openbare ruimten, zal ook de toegang en de verbindingen tussen de sportlocaties binnen de Sportas aangepakt moeten worden. Het doortrekken van de tramlijn langs de Sportas is hierbij van belang. Op dit moment rijden er alleen

bussen. Aangezien bussen niet optimaal zijn voor het vervoeren van grote groepen mensen zou een tramverbinding een goed alternatief zijn. Lijn 5 zou doorgetrokken moeten worden naar het Amsterdamse bos. Daarnaast kunnen meerdere tramlijnen door de Sportas getrokken worden zodat er een goede ontsluiting en verbindingen ontstaan tussen de verschillende sportaccommodaties (figuur 4.13)

De ontwikkelingen in het gebied rond de Amsterdamse Sportas zou ook indirecte gevolgen kunnen hebben voor de omgeving. Bijvoorbeeld in het gebied van de Nieuwe meer. Dat is een groen gebied dat moeilijk te bereiken is, maar wel bij een grote bevolkingslocatie ligt. Door de betere bereikbaarheid die de plannen voor de Sportas met zich meebrengen, zou hier een mooi recreatiegebied kunnen ontstaan in de stad.(Daalder, 2011)

Figuur 4.13: Kaart van De sportas, hoe die eruit zou kunnen zien na uitvoering van de plannen (DRO Amsterdam, 2009)

Waterfront/Havenstad ontwikkeling

Een tweede gebied dat binnen Amsterdam als mogelijke Olympische locatie is aangewezen is het gebied Waterfront/Havenstad. Het is de bedoeling dat het gebied in Amsterdam Noord langs de IJoevers bij het stedelijk gebied wordt betrokken, met het IJ als waterplein. Water als leidend thema binnen de Olympische Spelen zou goed vertaald kunnen worden naar de ontwikkelingen in dit gebied.

Figuur 3.15: Waterfront/Havenstad als Olympische locatie in de Structuurvisie Amsterdam 2040. (DRO Amsterdam, 2011)

Voor een goede ontwikkeling van Havenstad zijn investeringen nodig in het openbaar vervoer. Een voorbeeld dat door deskundigen wordt gegeven is het doortrekken van de metro in noord naar het Centraal Station, zodat de metro ring wordt gesloten (figuur 4.15). Daarnaast wordt aangegeven dat de ‘drive’, die de Olympische Spelen brengt, van groot belang is voor het gebied (Daalder, 2011).

De ruimtelijke opgaven in het gebied liggen in het moderniseren van de haven en in het verstedelijken van het gebied. Ook recreatie en natuurgebieden kunnen worden gecreëerd rondom het water van het IJ. Sloterdijk zou zich op termijn kunnen transformeren naar een woonwerkgebied (DRO Amsterdam, 2011).

De ontwikkelingen in het gebied worden in de Structuurvisie al gelinkt aan de Olympische Spelen. De koppeling van de Olympische Spelen aan de ontwikkeling van het gebied lijkt van groot belang te zijn in dit deel van de stad. Zo blijkt ook uit de structuurvisie Amsterdam 2040:

‘Een mogelijke Olympische locatie in de haven speelt een cruciale rol in de transformatie van dit deel van de stad.’ (DRO Amsterdam, 2011) (p.69)

Een nadeel dat wordt gegeven voor dit gebied als Olympische locatie is, dat er een minder groot deel van de stad kan profiteren van de Spelen. Bij de zuidas, kunnen beide zuidflanken profiteren. Daarnaast ligt de zuidas gunstiger ten opzichte van de rest van de Randstad, aangezien ook andere delen van de Randstad betrokken moeten worden bij de organisatie van de Spelen.

Figuur 4.15: Deel metronetwerk Amsterdam. Om de metroring noord rond te krijgen zou de metro doorgekoppeld moeten worden van de Isolatorweg naar het Centraal Station. Een ontwikkeling die m.b.v. de Spelen in gang kan worden gezet. (kaart: mappery.com/map-of-Amsterdam-Metro-Map)

Ontwikkeling verbinding Amsterdam-Almere

Een belangrijke opgave binnen de Amsterdamse metropool is de verbinding met Almere. Deze stad zal de komende jaren uitgroeien tot de vierde stad van Nederland. De huidige verbinding tussen de beide steden is niet optimaal. Al tijden wordt gesproken over een tunnel onder het IJ, om beide steden beter met elkaar te verbinden. Een project dat jaren kan duren en financieel een grote opgave is. Een project dat gekoppeld zou kunnen worden aan de Olympische Spelen. Deskundigen denken hier verschillend over. Wanneer Almere bij de Spelen betrokken wordt zou de verbinding onder de noemer van de Olympische Spelen gerealiseerd kunnen worden. Anderen zeggen dat de verbinding bij de Olympische Spelen uit beeld is. In de huidige financiële crisis is dit niet het moment om een dergelijk project naar voren te halen.

Na het uitvoeren van de Amsterdamse analyse kan worden gekeken naar Amsterdam en de mega-event strategy. Ook kan een vergelijking worden gemaakt met de drie eerder besproken casussteden. De opgestelde hypothesen zullen hierbij worden behandeld.

De mega-event strategy in Amsterdam

In de mega-event theorie zijn verschillende zaken naar voren gekomen die van belang zijn bij een goed gebruik van de mega-event strategy (paragraaf 2.4). Na de analyse in Amsterdam kan worden gekeken hoe deze strategie wordt toegepast bij het voorbereiden van een Olympisch bid in Amsterdam.

Rechtvaardiging Olympische Spelen m.b.v. lokale ontwikkelingsprojecten

Aan het organiseren van het mega-event de Olympische Spelen worden in Amsterdam verschillende lokale ontwikkelingsprojecten gekoppeld, of beter gezegd ontwikkelingsregio's. De ontwikkelingen in de regio rondom de Zuidas en de regio Havenstad worden ingezet als rechtvaardiging voor het organiseren van de Olympische Spelen in de stad. Lokale projecten zoals de Amsterdamse Sportas, kantorenontwikkeling op de Zuidas door verbeterde infrastructuur en openbare ruimten, het betrekken van het waterfront aan het IJ bij het stedelijk gebied. Al deze ontwikkelingen worden genoemd als projecten die gekoppeld (kunnen) worden aan de organisatie van de Olympische Spelen. Verschillende deskundigen noemen vooral de Olympische Spelen als versneller en aanjager van ruimtelijke projecten (tabel 4.1). Ook het brengen van een hogere (Olympische) kwaliteit wordt genoemd als voordeel van wat de Olympische Spelen kunnen doen voor Amsterdam. Een van de deskundigen over de Olympische Spelen als aanjager van projecten in Amsterdam:

‘Het is wel haalbaar zonder de Spelen, maar we moeten dan veel meer moeite doen en het zal moeilijker worden om de projecten zo te krijgen, dat het resultaat ook echt goed is. Zonder de Spelen zal de infrastructuur waarschijnlijk niet zo worden zoals je het echt hebben wil. Beslissingen over infrastructuur kunnen jaren door sudderen, het is zo duur, dat het lang duurt of het besluit wel of niet genomen wordt. Met de Olympische Spelen zit er meer druk achter. De projecten in de gebieden kunnen dus wel gerealiseerd worden, maar het zal veel langer gaan duren. En als resultaat kan er iets uitkomen waar niemand echt blij mee is. Als aanjager is het daarom toch wel heel erg nuttig.’

Andere deskundigen zien de Olympische Spelen niet zozeer als aanjager van nieuwe projecten, maar als middel om plannen ‘op de kaart’ te houden. Met de huidige crisis moet er veel bezuinigd worden, met de eventuele Olympische Spelen op komst, kan een rechtvaardiging aan projecten worden afgegeven, zodat ze met de bezuinigingen niet wegvallen.

<i>‘Projecten in Amsterdam kunnen zonder, maar gaan dan veel langer duren. Resultaat zal van minder kwaliteit zijn, zonder de Spelen’</i>	<i>‘Bij lokale ontwikkeling dient de Olympische Spelen als aanjager (Bijvoorbeeld bij de Amsterdamse sportas)’</i>	<i>‘Olympische Spelen kan projecten op de kaart houden, zodat ze met de bezuinigingen niet wegvallen’</i>	<i>‘Spelen dienen als versneller en kunnen zorgen voor extra kwaliteit’</i>
---	--	---	---

Tabel 4.1: deskundigen over rechtvaardiging Olympische Spelen en ontwikkelingsprojecten

Impact Spelen op de lange termijn

Wanneer naar de legacy die de Spelen moet brengen is het duidelijk dat heel Nederland er wat aan moet hebben. Mocht het zwaartepunt van de Spelen in Amsterdam plaatsvinden, dan zijn de andere steden uit de G4 zijn ook van groot belang. Want Amsterdam kan de Spelen nooit alleen organiseren. Ook in Rotterdam, Den Haag en Utrecht kunnen de Spelen op deze manier positieve impulsen brengen. De legacy van de Spelen gaat vooral zitten in de infrastructuur. Volgens deskundigen moeten Olympische plannen aansluiten op de plannen die er al zijn, bijvoorbeeld infrastructuur dat er nog niet ligt, maar waar al wel plannen voor zijn (tabel 4.2). Ook in de structuurvisie Amsterdam 2040 worden de langdurige effecten van de komst van de Spelen genoemd:

Mochten de Spelen in Amsterdam terecht komen, dan is het de bedoeling dat ook lang na de Spelen de positieve effecten voor de inwoners en gebruikers van de stad blijvend zijn. Hierbij moet gedacht worden aan de toevoeging van infrastructuur doordat de Olympische site goed ontsloten moet worden, het Olympisch dorp dat een nieuwe wijk in de stad oplevert, investeringen in het publieke domein, in digitale infrastructuur en in topsportaccommodaties die ook voor de breedtesport toegankelijk zijn. Last but not least is het feit dat de Spelen op een gefixeerde datum moeten starten, een garantie voor het op tijd gereed moeten komen van alle ruimtelijke ingrepen. (DRO Amsterdam, 2011) (p.154)

<i>'De erfenis gaat zitten in de infrastructuur en het Olympisch dorp dat als nieuwe woonwijk kan gaan dienen'</i>	<i>'Duidelijk is dat de Spelen Amsterdam een enorme boost kunnen geven.'</i>	<i>'Als land moet je er echt iets aan hebben. Olympische projecten moeten zoveel mogelijk aansluiten op de bestaande plannen.'</i>	<i>'De Spelen moeten vooral leiden tot iets waar je als land wat aan hebt. Het kan zorgen voor versnelling en extra kwaliteiten aan de ruimtelijke omgeving'</i>
--	--	--	--

Tabel 4.2: deskundigen over de impact van de Olympische Spelen op de lange termijn

Ontwikkeling leisure - en sporteconomie

In de mega-event strategy theorie wordt het ontwikkelen van een leisure – en sporteconomie genoemd als doel bij de mega-event strategy. In de Amsterdamse analyse komt dit naar voren in de Amsterdamse Sportas. Een deel van de stad dat het sportgebied (sporthub) van Amsterdam moet worden. De openbare ruimten en verbindingen in het gebied worden aangepakt en indirect zou het natuurgebied de Nieuwe meer mee kunnen profiteren. Door betere bereikbaarheid kan een nieuw recreatiegebied in de stad ontstaan.

Mega-event en een plek op de 'World Stage'

Naast stedelijke vernieuwing is een goede representatie van de stad tijdens een mega-event voor steden erg belangrijk. Vele steden hopen met behulp van de mega-event strategy een 'global image' te krijgen. Hoe zit dit in Amsterdam? In de gesprekken met de deskundigen komt dit als onderdeel van de organisatie van de Spelen niet echt naar voren. In de structuurvisie Amsterdam 2040 wordt het wel naar voren gebracht:

'De Olympische Spelen moeten een feest zijn voor iedereen en is de ultieme test voor de gastvrijheid van een stad. Het internationale imago van Amsterdam en haar wereldwijde

naamsbekendheid kan verder worden uitgebouwd: wij ontvangen de wereld door onze stad open te stellen.’ (DRO Amsterdam, 2011) (p.154)

De centrale ambitie binnen de Structuurvisie Amsterdam luidt als volgt: ‘Amsterdam ontwikkeld zich verder als kernstad van een internationaal concurrerende, duurzame, Europese Metropool.’ Een ambitie waar de Olympische Spelen een goede bijdrage aan kan geven.

Regime en draagvlak

Een regime dat het plan ondersteunt en initieert is van groot belang bij de mega-event strategy. Wanneer gekeken wordt naar het Olympisch plan 2028 valt op, dat het regime voor de organisatie van de Spelen, landelijk gericht is. Voor het in werking stellen van het plan is de alliantie Olympisch Vuur opgericht. De alliantiepartners zijn de 4 grote steden (G4), VNG, IPO, VNO/NCW, FNW, NOC*NSF en de Rijksoverheid met de Ministeries VWS, I&M en EZ. Daarnaast is er binnen Amsterdam nog een regime, ‘de Olympische ambitie’. De Alliantie zorgt ervoor dat er processen in gang worden gezet, zodat Nederland in 2016 op Olympisch niveau is. Een van die processen is het creëren van draagvlak. Binnen het plan 2028 is het creëren van draagvlak van groot belang:

‘Daarom hebben wij het plan 2028 ontworpen en gezegd, we willen eerst draagvlak. We willen eerst laten zien hoe de Spelen er voor zorgt dat Nederland op een hoger niveau komt, dat je al baat hebt bij die Spelen nog voordat je ze georganiseerd hebt. Wat normaal gebeurt als je de Spelen gaat organiseren en je krijgt het toegewezen, dan ga je in een keer nadenken over de legacy, over de dingen die je eraan over wilt houden. Wat wij hebben gezegd, datgene wat je eraan over wilt houden, dat willen we naar voren halen. Het dient als startpunt.’

De Olympische Spelen draaien op draagvlak (De Groot, 2011), er moet dan ook rekening gehouden worden met het feit dat projecten niet alleen voor de Spelen worden ontwikkeld. Dat kan draagvlak kosten.

Amsterdam en de drie casussteden - een vergelijking

In hoofdstuk drie zijn drie Olympische steden besproken: Barcelona, Athene en Londen. Er kwam naar voren op welke manier de steden de voorbereiding en de organisatie van de Olympische Spelen hebben aangepakt op ruimtelijk gebied en welke effecten dit met zich meebracht. Na de Amsterdamse analyse kan nu worden gekeken op welke manier de steden met de Amsterdamse aanpak verschillen en welke overeenkomsten er zijn.

Bij het Londense bid kwam de herstructurering van Oost-Londen sterk naar voren, Barcelona en Athene zetten daarnaast in op het creëren van een ‘global image’. Bij de voorbereiding op een bid voor 2028 wordt er Nederland op dit moment vooral gewerkt aan een Olympisch niveau in het hele land. Amsterdam is hierin aan het kijken welke rol het kan spelen met betrekking tot het zwaartepunt van de Spelen in Amsterdam. Twee ontwikkelingsregio’s worden hierbij naar voren gebracht. Regio’s die goed kunnen profiteren van een ‘Olympisch Amsterdam’. Regio’s waarin nu al rekening wordt gehouden met de eventuele komst van de Spelen. Maar duidelijk is ook dat Amsterdam de Spelen niet alleen kan organiseren. Ook de rest van de Randstad en Nederland is nodig voor de organisatie. Niet alleen omdat de grote steden in Nederland te klein zijn voor het evenement in 1 stad, maar ook omdat er draagvlak voor de Spelen in het hele land moet ontstaan. Niet alleen Amsterdam moet dus profiteren van

de Spelen, maar een groot deel van Nederland. Op dit punt verschilt de Amsterdamse aanpak van de drie besproken steden. Een overeenkomst met Barcelona die op de achtergrond mee speelt is het idee over het willen organiseren van de Spelen in tijden van een economische crisis. Barcelona zette het Olympisch bid op in tijden van economische crisis in de jaren 80, om sterker uit de crisis te komen. De voorbereidingen op een eventueel bid worden in Amsterdam ook gedaan in economische slechte tijden. Deskundigen noemen het 'een lastig en ondankbaar moment', maar zien ook de kansen die de Spelen hebben op dit gebied. Projecten kunnen 'op de kaart' worden gehouden, zodat ze met de bezuinigingen niet wegvallen (Walbeek, 2011). Monsma (2011) stelt dat er twee verschillende gedachten zijn over de Spelen en de economische crisis op dit moment. Een groep die zegt dat het in tijden van crisis geen moment is voor het organiseren van een evenement zoals de Olympische Spelen. En een groep die zegt dat dit juist het moment is om je als land te onderscheiden:

'Juist in een tijd dat het economisch minder gaat, kun je als land onderscheiden van anderen. Wie nu ambitie toont en hele scherpe keuzes gaat maken, waar je misschien dan wel iets meer aan uitgeeft dan je anders zou doen, dan ben je in staat onder je concurrerende landen uit te komen.'

Barcelona onderscheidde zich in de jaren '80 en '90 door de voorbereiding en organisatie van de Spelen, wellicht dat Amsterdam hetzelfde kan doen.

Wanneer naar de inrichting van de Olympische plannen van de steden wordt gekeken lijkt de Amsterdamse aanpak het meest op die van Barcelona en Londen. Amsterdam heeft twee regio's aangewezen als eventuele Olympische locaties. Een van deze twee regio's zal het zwaartepunt worden. Net zoals de Spelen in Barcelona en Londen ligt er een zwaartepunt in een regio van de stad, en worden verder andere locaties in de stad ingezet. Verschil dat hierbij kan worden gemaakt is dat bij Amsterdam ook in de rest van de Randstad locaties worden gezocht.

De Spelen in Amsterdam zijn opgenomen in de structuurvisie Amsterdam 2040 en worden gekoppeld aan bestaande plannen voor ontwikkelingen in de stad. Daarnaast wordt door deskundigen weergegeven dat de Olympische Spelen zoveel mogelijk moet aansluiten op wat er al is. Ook hier lijkt de aanpak op die van Barcelona en Londen, die de Olympische plannen in bestaande strategische plannen voor de stad hebben geplaatst. Zo werden destijds de Olympische plannen van Barcelona gekoppeld aan de structuurvisie Barcelona 2000. Athene had de Olympische plannen niet gekoppeld aan bestaande plannen, en kreeg te maken met leegstand van de sportaccommodaties na de Spelen. Amsterdam wil dit voorkomen, door goed na te denken over de locatie van de grote sportaccommodaties en te werken met tijdelijke voorzieningen:

'Je wilt dat soort accommodaties en voorzieningen daar plaatsen waar veel mensen er na de spelen ook gebruik van kunnen maken. We moeten het bouwen van 'white elephants' voorkomen' (Reith, 2011)

Wanneer naar de drie besproken steden wordt gekeken, lijkt de voorbereidingen die Amsterdam nu treft omtrent de Olympische plannen het meeste op de aanpak in Barcelona en Londen. Een groot verschil met beide aanpakken is dat het plan 2028 in eerste instantie vooral op heel Nederland is gericht en dat er ten opzichte van andere bids, zeer vroeg wordt begonnen met het oppakken van het bid, daarmee kan de Nederlandse aanpak m.b.t. de Olympische plannen 2028 als een nieuwe aanpak worden gezien:

'Het IOC noemt het Nederlandse plan inmiddels al de 'Dutch approach'. Ondanks dat het een plan is over denken over de Spelen, wordt er bij de IOC al rekening gehouden dat Nederland zich kandidaat zal stellen' (Monsma, 2011)

Ruimtelijke besluitvorming

Na het bestuderen van drie Olympische steden in hoofdstuk 2 zijn aan de hand daarvan twee hypothesen opgesteld. Na de analyse in Amsterdam kunnen deze hypothesen getoetst worden aan de verzamelde kennis.

1. 'De Olympische Spelen van 2028 hebben vooral invloed op de ruimtelijke besluit- en planvorming van infrastructurele projecten in één of enkele gebieden in Amsterdam'

Mocht Amsterdam in 2016 besluiten een bid uit te brengen en in 2021 daadwerkelijk als stad worden gekozen die de Spelen van 2028 mag organiseren, zal dit zeker invloed hebben op de besluit- en planvorming van infrastructurele projecten rondom de zuidas en waterfront/havenstad:

'Met de Olympische Spelen zit er meer druk achter de besluitvorming van bijvoorbeeld infrastructuur' (Daalder, 2011)

Maar ook nu al ondervindt infrastructuur de effecten van het eventuele Olympische bid, bijvoorbeeld in de plannen voor de infrastructuur rondom de Amsterdamse Sportas. Verder blijkt de invloed op infrastructurele projecten uit het feit dat besluiten over infrastructurele plannen nu al genomen moeten worden, om zo een goed bid te kunnen afleveren:

'De ruimtelijke vertaling van de Olympische ambitie moet nu al plaatsvinden. De infrastructuur moet bijvoorbeeld op orde zijn.' (Monsma, 2011)

Maar de invloed gaat verder dan alleen op infrastructurele projecten. Plannen voor de regio's zuidas en/of waterfront/havenstad kunnen versneld tot ontwikkeling worden gebracht. Daarnaast zal het Olympisch dorp de stad een nieuwe wijk geven en zal dus de infrastructuur in de stad optimaal kunnen profiteren van de Spelen.

De Olympische Spelen brengen daarnaast kwaliteit met zich mee. Ontwikkelingen en projecten krijgen met een koppeling aan de organisatie een Olympische (hogere) kwaliteit. Een voorbeeld dat kan worden gegeven in Amsterdam waarbij de Olympische Spelen een hogere kwaliteit kunnen brengen is de ondergrondse ontwikkeling van de infrastructuur op de zuidas. Voor optimale ontwikkeling van de kantorenlocatie zal de infrastructuur ondergronds moeten worden gebracht. Met behulp van het aanwijzen als Olympische locatie zal dit gerealiseerd kunnen worden. Zonder de Spelen zal de ontwikkeling en de plannen voor de infrastructuur in dit gebied gewoon doorgaan, maar het ondergronds brengen zit er dan waarschijnlijk niet in. Deze extra kwaliteit zou de Spelen het gebied kunnen geven. Naast kwaliteit krijgen projecten extra gewicht bij een koppeling aan de organisatie van de Olympische Spelen:

'De Olympische Spelen geven extra gewicht aan een paar projecten, die als de Olympische Spelen er niet zou zijn, niet zouden doorgaan. Het geeft extra gewicht.' (Monsma, 2011)

Een voorbeeld dat hierbij in Amsterdam kan worden gegeven is de ontwikkelingen in het waterfront/havengebied. Dit gebied moet meer worden geïntegreerd bij de stad. Hierbij wordt aangegeven, dat voor de transformatie van het gebied de Olympische Spelen van groot belang is. Op deze manier kan een kwaliteitsimpuls aan het gebied worden gegeven, door nieuwe infrastructuur (bijvoorbeeld het sluiten van de metro ring in Noord aan het Centraal Station) en verbeterde openbare ruimten.

Als in 2016 besloten wordt om een bid uit te brengen en de Spelen in 2021 daadwerkelijk aan Nederland worden toegekend zal dit zeker invloed hebben op de Amsterdamse besluit – en planvorming.

2. 'Het Olympisch plan 2028 alleen al heeft invloed op de ruimtelijke besluit- en planvorming in meerdere regio's in Amsterdam'

Wanneer wordt gekeken of het Olympisch plan alleen al invloed heeft op de ruimtelijke besluit- en planvorming in Amsterdam kan worden gesteld dat dit wel degelijk het geval is. De impact op de ruimtelijke besluit- en planvorming door het plan alleen al is natuurlijk niet zo groot als de impact die een daadwerkelijke organisatie met zich mee zal brengen. Wel zijn er enkele aanknopingspunten te vinden waaraan te zien is dat de Olympische gedachte een rol speelt in de huidige besluit- en planvorming in Amsterdam. Zo moeten beslissingen over de organisatie van de Spelen al veel eerder worden genomen dan het moment dat je het bid inzet of daadwerkelijk de Spelen toegewezen krijgt.

'2016 lijkt ver weg, maar voor de organisatie van de Olympische Spelen is veel nodig. Beslissingen op het gebied van ruimtelijke ordening en infrastructuur moeten eigenlijk nu al worden genomen. (DRO Amsterdam 2011) (p.153)

In de dit jaar verschenen structuurvisie Amsterdam 2040 is de Olympische Spelen terug te vinden in twee belangrijke ontwikkelingsregio's van Amsterdam. Aanwijzing als opties voor Olympische locaties kan de besluitvorming voor de toekomstige projecten in deze gebieden versnellen:

'Voordat het bid wordt uitgebracht moet men al lang bezig zijn de ruimtelijke plannen uit te voeren.' (Daalder, 2011)

Het duidelijkste voorbeeld van de ruimtelijke vertaling van de Olympische ambitie die op dit moment naar voren komt, is de ontwikkeling rondom de Amsterdamse Sportas. Het gebied moet het sportgebied worden van Amsterdam. De ontwikkeling in het gebied wordt ingezet met de Olympische Spelen op de achtergrond. Want de vernieuwde Sportas moet van Olympische kwaliteit worden, zodat deze bij de eventuele komst van de Spelen goed kan worden ingezet. Olympisch gerelateerde projecten worden nu al ingezet. De ontwikkeling van de Sportas wordt niet pas ingezet bij een eventuele aanwijzing van de organisatie in 2021. Uit de faseringkaart uit de structuurvisie blijkt dat de ontwikkeling moet plaatsvinden tussen 2010 en 2020 (figuur 4. 17).

Figuur 4.17: Sportas aangegeven in faseringbeeld kaart 2010-2020 van de Structuurvisie Amsterdam 2040. (DRO Amsterdam, 2011)

Hoewel nog niet eens besloten is of Nederland een bid gaat uitbrengen, lijkt de Olympische gedachte al wel door te dringen in de Amsterdamse besluit – en planvorming.

De beide hypotheses geven aan dat de besluitvorming en voorbereiding invloed ondervinden van de eventuele komst van de Olympische Spelen in Amsterdam. Niet alleen op infrastructureel gebied, maar bij de ontwikkeling van hele regio's (waterfront/havenstad en Zuidas). Kan de Olympische gedachte in dit verband worden gezien als een 'story'? Een verhaal waardoor mensen overtuigd en geïnspireerd worden, zodat de transformatie in gang kan worden gezet? De volgende paragraaf zal verder ingaan op de theorie van Storytelling en de koppeling aan het Nederlandse Olympisch plan 2028.

4.4 De Olympische Spelen als ‘planningstory’ voor Amsterdam?

Voorzitter Erica Terpstra van het NOC*NSF over het Olympisch plan 2028:

*“Onze samenleving zal er in al zijn facetten van profiteren. Het Olympisch Plan 2028 dat hier voor ons ligt, toont dat duidelijk aan. Het laat zien dat sport een belangrijke bijdrage kan leveren aan een kwalitatief beter Nederland. Ook als de organisatie van de Spelen een droom zou blijven, pakt niemand ons dat kwalitatief betere Nederland nog af. Ik heb dit Plan zien groeien, en het heeft mij alleen maar enthousiaster gemaakt voor dit fantastische idee. Tegenstellingen verdwijnen als we een gemeenschappelijk doel hebben. En als onze samenleving ergens behoefte aan heeft, dan is het wel aan een gemeenschappelijk doel. Samen ergens voor gaan! Samen er trots op zijn als we die droom werkelijkheid maken!”(NOC*NSF, 2009) (p.2)*

Een kwalitatief beter Nederland en een gemeenschappelijk doel waar we als Nederland samen voor kunnen gaan! Het Olympisch plan kan er voor zorgen, aldus de voorzitter van NOC*NSF. In hoofdstuk 1.3 van dit onderzoek is de theorie over ‘persuasive storytelling’ besproken. In hoeverre kan de organisatie van de Olympische Spelen in Nederland als een ‘planningstory’ worden gezien en op welke wijze kan deze theorie bijdragen aan een succesverhaal voor Amsterdam.

Olympische Spelen en persuasive storytelling

Throgmorton (1996, 2003) stelt dat bij planning als ‘persuasive storytelling’, de bijdrage van planners in planning het vertellen van overredende verhalen is (Voogd, 2006). Het zijn toekomstgerichte verhalen over wat mogelijk en gewenst is. Als deze verhalen overtuigend verteld worden, kunnen de ‘lezers’ (burgers/overheden) erdoor geïnspireerd worden. Lang voordat de transformatie plaats kan vinden, kunnen de ‘lezers’ in actie komen en erin gaan geloven dat de plannen een effect zullen hebben.

Dat het Olympisch plan kan worden gezien als een toekomst gericht verhaal over wat mogelijk en gewenst is blijkt uit een citaat van Marijn van de Wacht, projectleider van de Olympische Hoofdstructuur:

‘De Olympische Spelen kunnen kansen bieden om Nederland in ruimtelijk opzicht voor te bereiden op de toekomst’ (Nirov, 2009)(p.7)

Volgens Sandercock (2003) worden ‘stories’ gebruikt in processen als een katalysator voor verandering. De Olympische Hoofdstructuur lijkt deze ‘Olympische story’ voor de toekomst van Nederland te schetsen:

‘De Spelen kunnen inhoudelijke thema’s versterken en dienen als een gemeenschappelijk doel en een keiharde deadline voor het nemen van besluiten. De Spelen als stip aan de horizon werken als een katalysator bij het behalen van nationale doelen op het gebied van bereikbaarheid, nieuwe kwaliteiten voor stad en landschap, duurzaamheid, vastgoed, economie en sport. De Olympische ambitie moet voor Nederland dan ook een aantrekkelijke legacy opleveren, ook als de Spelen uiteindelijk niet worden binnengehaald.’ (Ministerie I&M, 2011)(p.2)

Wanneer naar de ruimtelijke ambitie in het Olympisch plan wordt gekeken komen meerdere voordelen naar voren. Volgens het plan kan Nederland in 2028 een land zijn dat er ruimtelijk

leefbaarder op geworden is, slim en zuinig met de ruimte om kan gaan en de mobiliteitsproblemen grotendeels heeft opgelost. Verder stelt men in het plan dat de besluitvorming van ruimtelijke ordeningsprojecten een krachtige impuls kan krijgen, waarbij 2028 als een harde deadline geldt (NOC*NSF, 2009). Het ministerie van VROM (tegenwoordig I&M) geeft dit weer in ‘Verkenning voor Olympische plannen’

‘De besluitvorming en bestuurlijke/strategische discussie is gebaat met het plannen volgens een gemeenschappelijk doel én met een keiharde deadline, namelijk de opening van het sportevenement.’ (VROM, 2009)

Zoals in hoofdstuk 1.3 naar voren is gekomen stellen Meyers & Kitsuse (2000), dat planners die gebruik maken van ‘persuasive storytelling’ beelden creëren van het verleden, het heden en de toekomst. In de verhalen over de Olympische plannen komt dit ook naar voren. Met succesverhalen van het in dit onderzoek eerder besproken Olympisch Barcelona en het Amsterdamse bid in 1992 wordt het verleden van het ruimtelijk Olympisch succes naar voren gehaald:

‘Het bid dat Amsterdam deed voor de Spelen van 1992 was in de stemrondes van het Internationaal Olympisch Comité niet erg succesvol, maar ruimtelijk waren er wel degelijk prestaties behaald. Het bid was aanleiding om de snelweg A10 rond de stad eindelijk tot een ring te sluiten. Een plek voor het Olympisch dorp was al gevonden: daarvoor werd de woonwijk Nieuw-Sloten aangelegd.’ (Nirov, 2009)(p.11)

Het heden wordt verwoord, door duidelijk te maken dat mocht Nederland de ruimtelijke doelstellingen voor de Spelen willen halen, er nu begonnen moet worden met de planvorming en planvoorbereiding. Wanneer hiermee zal worden begonnen in 2021, als bekend wordt gemaakt of je daadwerkelijk de Spelen krijgt, is het te laat. De toekomst in het verhaal wordt verwoord in de ruimtelijke legacy die het land uit de Spelen kan halen.

Volgens Van de Wacht (2009) is de legacy geslaagd, wanneer deze zo goed mogelijk aansluit bij de ruimtelijke opgaven. Voorbeelden die worden genoemd zijn het verdichten van de Randstad, de schaalsprong naar Almere, bereikbaarheid dat verbeterd kan worden via de weg en het openbaar vervoer. Deze ruimtelijke opgaven zijn te verbinden aan de Olympische opgaven, waarmee de Olympische investeringen een bruikbare legacy worden (Nirov, 2009).

In *Constructing the future* (2000) worden verschillende criteria genoemd waaraan een story moet voldoen. Als eerste wordt daarbij ‘samenhang’ genoemd. Het Olympisch verhaal geeft dit weer door de Olympische Spelen als een gezamenlijk doel te zien, maar ook dat dit doel gezamenlijke voordelen kan brengen onder andere in de ruimtelijke ordening. De koppeling of de samenhang kan als belangrijk worden gezien binnen de ruimtelijke Olympische ambitie:

‘Vernieuwing en innovatie kosten geld. Dit geld zou ook zonder een groot evenement in de ontwikkeling van nieuwe infrastructuur of de ontwikkeling van de ontwikkeling van steden kunnen worden gestoken. Echter, deze grote ingrepen hebben meer kans tot realisatie als ze niet alleen een doel op zich zijn, maar ook een doel dienen. Op een vergelijkbare manier kan de ruimtelijke ordening van een regio en rijk meeliften op de energie en daadkracht die alleen al door het vooruitzicht van de Spelen in gang wordt gezet’ (Nirov, 2009) (p.11)

Andere criteria gaan in op het feit dat het verhaal moet leiden tot een moreel aanvaardbare oplossing. In het Olympisch verhaal komt dit uitgebreid naar voren met uitspraken waarin

vooral ‘een kwalitatief beter Nederland’ naar voren komt. Verder moet het verhaal actiegericht zijn en moet kunnen leiden tot interventie. De verschillende projecten en investeringen die bij de Olympische ambitie horen leiden tot een grote interventie in de Nederlandse ruimte. In ‘schetsboek voor Olympische plannen’ van het toenmalige ministerie van VROM worden verschillende gebieden en projecten in Nederland weergegeven, die baat kunnen hebben bij de Olympische ambitie (figuur 4.18)

Figuur 4.18: gebieden en projecten met ‘Olympische’ potentie (VROM, 2008)

Meyers en Kitsuse (2000) benadrukken dat naast deze criteria, communicatie misschien wel het belangrijkste punt betreft. Het verhaal zal goed gecommuniceerd moeten worden, anders zal het waarschijnlijk falen.

Communicatie

Communicatie van het verhaal of het plan is van groot belang, de ‘lezers’ (burgers/overheden) moeten vanaf het begin bij het verhaal betrokken worden, zodat ze erin gaan geloven en zelf kunnen meewerken aan het plan:

‘ De gedachte achter het Olympisch Plan is Nederland op Olympisch niveau brengen. Bij de gedachte denkt iedereen altijd gelijk aan de Spelen zelf. De Spelen zelf zijn meer een inspirerend perspectief aan het einde van de horizon, waardoor mensen het interessant gaan vinden. Zodat ze kunnen gaan denken welke rol ze binnen het plan kunnen spelen en welke rol sport in Nederland kan hebben om het land op een hoger niveau te brengen. Het hoger niveau van Nederland is gevormd binnen acht ambities die zijn opgesteld.’ (Monsma, 2011)

Met de steun van de vier grote steden, de Rijksoverheid en vele organisaties (Olympische Alliantie) is er binnen de overheid en vele organisaties in het land inmiddels brede steun voor het Olympisch plan. Echter van groot belang is dus dat ook de Nederlanders in het Olympisch plan gaan geloven en zich er voor in willen zetten. In de provincie Drenthe lijkt de Olympische gedachte aan te slaan, met verschillende Olympische initiatieven worden de inwoners van de provincie op de hoogte gesteld van de eventuele komst van de Spelen naar Nederland en de daarbij horende voordelen van het Olympisch plan voor de provincie (kader 4.1). Dat een gebrek aan communicatie funest kan zijn bleek uit het Amsterdamse bid in 1992. Door opgezette actiegroepen tegen de komst van de Spelen was het draagvlak voor de Spelen toen in Amsterdam ver te zoeken. Volgens Mark Monsma (2011), Management teamlid van Program office (Management en Communicatie), zijn daaruit verschillende lessen getrokken over hoe om te gaan met draagvlak. Het Olympisch plan 2028 is zo ontworpen dat er eerst draagvlak wordt gecreëerd. Eerst moet worden laten zien hoe de Spelen er voor zorgen dat Nederland op een hoger niveau komt, dat je baat hebt bij de Spelen voordat je ze georganiseerd hebt.

Maar ook bij bestuurders moet het plan voldoende draagvlak hebben. Ondanks dat het Olympisch plan brede steun van de partijen binnen de Alliantie krijgt kan ook het draagvlak onder de bestuurders nog vergroot of in ieder geval vast gehouden worden. Esther Reith (2011), beleidsmedewerker bij de Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam zegt daarover het volgende:

‘Een kritiekpunt dat is te geven op dit moment bij de Nederlandse plannen, is dat er geen verhaal is. Een opzwevend verhaal dat iedereen mee wil doen, is er nog niet. Dat zou op landelijk niveau moeten plaatsvinden. Er wordt op dit moment vanuit allerlei eigen gebiedsagenda’s gewerkt en te weinig vanuit het verhaal. Er zal een groep moeten zijn binnen Nederland, die dat gaat oppakken. Die het verhaal gaat neerzetten. Het grote overstijgende verhaal moet zeker nog komen en daar moet aangewerkt worden. In Nederland zijn we goed met communicatie en daar moeten we wat mee doen.’ (Reith, 2011)

Kader 4.1: Drenthe naar Olympisch niveau

Bovenstaande krantenkoppen uit respectievelijk de regionale De Krant (editie Noordenveld) en Het Dagblad van het Noorden laten zien dat het initiatief om Nederland warm te krijgen voor de Spelen effect lijkt te hebben.

Het afgelopen jaar zijn in de provincie meerdere projecten

opgestart met betrekking tot de Olympische Spelen in 2028. Zo rijdt er een Gezondheidsbus door de provincie en is de maand april uitgeroepen tot 'Olympische Maand Drenthe'. In het krantenbericht 'Drenthe naar Olympisch niveau' worden de Drentenaren opgeroepen samen achter het Olympisch plan Drenthe te gaan staan:

'Het is de paraplu waarin wij in Drenthe veel beter kunnen samenwerken zodat er meer initiatieven van de grond komen. Daar profiteren we allemaal van! De Olympische ambities leveren een bijdrage aan een kwalitatief beter Drenthe' (De Krant, 2011).

Het Dagblad van het Noorden meldt dat draagvlak in Nederland nog ver te zoeken is, maar dat Grolloo, een Drents dorp dat zich heeft uitgeroepen tot Olympisch dorp, het goede voorbeeld geeft met de Olympische ambities om de inwoners aan het bewegen te krijgen:

*'Het prachtige initiatief van een clubje enthousiaste vrijwilligers in Grolloo verdient wel een serieus vervolg. En daarvoor moet NOC*NSF in actie komen. Zij moeten ervoor zorgen dat het Grolloer plan voortgang krijgt. De Olympische vlam, die op 2 januari dit jaar echt is ontstoken, moet naar een ander dorp of stad begeleid worden. Tot 2028 aan toe, als een olievlek over Nederland. Dan komt er een Olympische beweging in ons land op gang die NOC*NSF zo graag wil. Niet vanuit Papendal, Den Haag, Amsterdam of Rotterdam, maar vanuit Grolloo, Drenthe.'* (Dagblad van het Noorden, 2011)

Binnenhalen van Olympische Spelen 2028 begint in Grolloo

OPINIE OLYMPISCHE SPELEN

- Geen draagvlak voor Olympische Spelen in Nederland
- Grolloo in beweging te krijgen slaat aan
- NOC*NSF moet dit initiatief uitrollen over Nederland

Drenthe | 2028

The Olympic Story...

'De Olympische Spelen moeten niet alleen gezien worden als een groot sportevenement dat een positieve korte termijn impact heeft op Nederland, maar ook als een instrument om investeringen in goede banen te leiden en ervoor te zorgen dat ze binnen een relatief kort tijdsbestek gedaan worden en tegelijkertijd de basis vormen voor een toekomstige versnelde ontwikkeling. De Olympische Spelen zouden bovendien een goede gelegenheid kunnen vormen voor de gecombineerde uitvoering van verschillende bestaande maar nooit uitgevoerde plannen, die problemen aanpakken die steeds nijpender worden en vragen beantwoorden die nodig beantwoord moet worden, wil Nederland zijn succesverhaal kunnen voortzetten.' (Nirov, 2009) (p.24)

De Olympische Spelen als een instrument inzetten, in een relatief kort tijdsbestek, voor een toekomstige snelle ontwikkeling, met behulp van een combinatie van bestaande en nieuwe plannen, om zo Nederland kwalitatief naar een hoger plan te brengen, zodat Nederland zijn succesverhaal kan doorzetten.

In deze passage in het tijdschrift Nova Terra, Olympische Ambities (Nirov, 2009) komt naar voren, hoe de mega-event strategy en persuasive storytelling samen kunnen komen. Met behulp van een 'succes' verhaal gebaseerd op de mega-event strategy wordt geprobeerd Nederland kwalitatief bestendig de toekomst in te laten gaan.

De 'Olympic Story' wordt ingezet in het Olympische plan 2028 in acht ambities. Een daarvan is de ruimtelijke ambitie:

'Nederland is in 2028 een land met een goed leefklimaat, voldoende sportaccommodaties en een goede mobiliteit, zodat het organiseren van Olympische en Paralympische Spelen nog beter mogelijk is.' (NOC*NSF, 2009)(p.36)

Hoewel het Olympisch plan in eerste instantie gericht is op heel Nederland, is Amsterdam hier met twee ontwikkelingsregio's, koppeling aan verschillende projecten en een Amsterdamse Sportas al mee begonnen. Zo lijkt de Olympic story zijn sporen terug te vinden in de Amsterdamse besluitvorming en besluitvoorbereiding:

'De Spelen kunnen stagnerende besluitvorming over complexe ruimtelijke keuzen reactiveren en katalysator zijn voor een doorbraak of geheel nieuw ontwikkelingsperspectief.' (Nirov, 2009) (p.32)

Centraal doel

Nederland op Olympisch niveau en het organiseren van de Spelen in 2028 is binnen de Olympic story het centrale doel. Het centrale doel moet doordringen in vele facetten van de Nederlandse samenleving. Met de Olympische hoofdstructuur en de plannen in de verschillende steden in Nederland zijn er binnen de ruimtelijke ordening er al sporen van terug te vinden. Het centrale doel de Olympische Spelen lijkt invloed te hebben op het bestuurlijk handelen. Kan dit ook in het algemeen worden gezegd over bestuurlijk handelen met een centraal doel. Wordt er sneller actie ondernomen als er een gezamenlijk centraal doel is? Weet men meer mensen voor zich te winnen als er een centraal doel is? En kunnen meerdere projecten bij een centraal doel worden betrokken? De Olympische Spelen als centraal doel lijkt dit te bevestigen, of dit breder kan worden getrokken naar een centraal doel op zich zou verder onderzocht kunnen worden.

5.1 Conclusie en Reflectie

In 2009 heeft het Nationaal Olympisch Comité (NOC), het Olympisch Plan 2028 gepresenteerd, waarin op lange termijn gestreefd wordt de Olympische spelen in 2028 naar Nederland te halen. Doel van dit onderzoek is, om te gaan kijken naar de voortekenen van ruimtelijke

Figuur 5.1: Stappenplan onderzoek, stap 5

effecten in Amsterdam, als gevolg van het uitbrengen van een bid voor de Olympische spelen. De centrale vraag die hierbij is als volgt geformuleerd:

Welke effecten heeft een bid voor de Olympische Spelen van 2028, op de ruimtelijke besluitvorming en de besluitvoorbereiding van Amsterdam?

Een studie naar eerdere Olympische steden en een analyse in Amsterdam leert dat een bid voor de Olympische Spelen van 2028 in Amsterdam wel degelijk invloed heeft op de ruimtelijke besluitvorming en de besluitvoorbereiding. Vanuit de interviews met deskundigen zijn projecten naar voren gekomen waar de Olympische Spelen aan worden gelinkt en sommige worden al genoemd in officiële plandocumenten zoals de Structuurvisie Amsterdam 2040. Wanneer gekeken wordt naar de invloed kan wel onderscheid worden gemaakt tussen het daadwerkelijk inzetten van het bid in 2016 en de effecten nu.

Als daadwerkelijk het bid wordt ingezet kunnen verschillende projecten in werking worden gezet in de ontwikkelingsregio's Zuidas en Havenstad en infrastructuur zal aangepast moeten worden. Besluitvorming en de realisering van deze projecten zal worden versneld en een Olympische kwaliteit kan aan de projecten worden meegegeven.

De effecten nu zitten vooral in de besluitvoorbereiding. Er zijn enkele aanknopingspunten te vinden waaraan te zien is dat de Olympische gedachte een rol speelt in de huidige besluit- en planvorming in Amsterdam. Er wordt al rekening gehouden met de eventuele komst van de Spelen naar Amsterdam. Binnen de Structuurvisie zijn de Spelen geplaatst in twee ontwikkelingsregio's waar de Spelen een duidelijke meerwaarde aan de ontwikkeling van deze gebieden kan geven. Projecten waar de Spelen aan gekoppeld kunnen worden zodat ze versneld en met extra kwaliteit doorgevoerd kunnen worden. Een project waar de Olympische Spelen op de achtergrond nu al een rol speelt is het creëren van de Amsterdamse Sportas. Een gebied dat de sportplek van Amsterdam moet worden.

Het denken over het Olympisch bid heeft dus verschillende projecten in Amsterdam bereikt. Projecten die in paragraaf 4.2 besproken zijn. De projecten worden aan de Olympische gedachte gelinkt, waardoor ze nu al een extra gewicht krijgen. Door vroege anticipatie op het Olympisch bid, lijkt een toekomst voor deze projecten zekerder. Sommige zijn al terug te vinden in officiële plandocumenten zoals de Structuurvisie Amsterdam 2040, over andere projecten wordt er nu al uitgebreid gedacht.

Ruimtelijke effecten Amsterdam

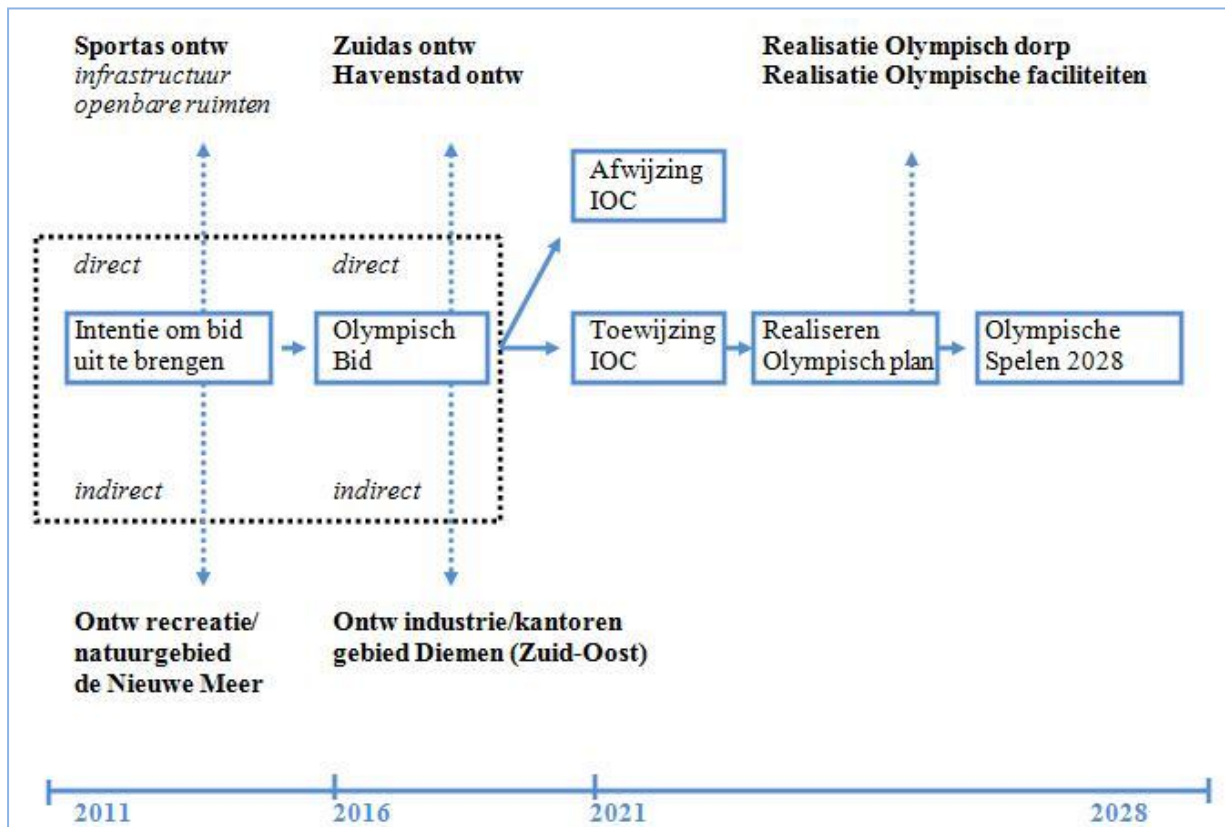
Uit de interviews en documenten blijkt, dat nu al in deze fase, terwijl er nog niet eens een bid ligt, de Olympische Spelen in de volgende projecten effect heeft/of kan hebben op de ruimtelijke besluitvorming en voorbereiding:

- Amsterdamse Sportas: De ontwikkeling van de Amsterdamse Sportas, moet de komende jaren vorm krijgen, met de eventuele komst van de Spelen, krijgt deze Sportas Olympische kwaliteit. De infrastructuur in het gebied wordt verbeterd en ook de openbare ruimten in het gebied krijgen een kwaliteitsimpuls.
- Zuidas ontwikkeling: De Zuidas moet zich de komende jaren verder ontwikkelen als internationale toplocatie. De Olympische Spelen moeten hier zorgen voor een kwaliteitsimpuls en versnelling van de projecten in het gebied. De infrastructuur zal worden verbeterd en er zijn plannen om dit ondergronds te doen (zodat de kantoren locatie op de Zuidas zich optimaal kan ontwikkelen). De eventuele komst van de Olympische Spelen dient als aanjager in dit gebied.
- Havenstad/Waterfront ontwikkeling: Dit gedeelte van de stad moet meer onderdeel worden van het stedelijk gebied. Het krijgt stedelijke functies als wonen, werken en recreëren. De koppeling aan de Olympische Spelen in dit gebied, moet dit proces versnellen en de bereikbaarheid van het gebied verbeteren. Dit door bijvoorbeeld de metroring noord door te koppelen aan het Centraal Station. Voor de ontwikkeling in het gebied, wordt de eventuele komst van de Olympische Spelen als zeer belangrijk gezien.

Niet alleen projecten en ontwikkelingen die direct gekoppeld zijn aan de Olympische ambities ondervinden effect van de Spelen, ook indirect kan de eventuele komst van de Spelen effecten met zich meebrengen:

- Industrie/kantoren gebied Diemen: Indirect kan de eventuele komst van de Spelen zorgen voor (her)ontwikkeling in dit gebied. Op dit moment is het een verouderd kantorengedebied met veel leegstand. Wanneer een bid wordt ingezet en de infrastructuur op de Zuidas wordt aangepakt en het gebied zich vlakbij een Olympische omgeving bevindt, zal dit gebied zich kunnen herontwikkelen en nieuwe bedrijven kunnen aantrekken.
- Natuur/recreatiegebied de Nieuwe Meer: Met de infrastructurele ontwikkelingen in de Amsterdamse Sportas, zal dit gebied beter ontsloten worden. Op dit moment is het gebied moeilijk bereikbaar, maar met de plannen rondom de Sportas, kunnen meer Amsterdammers dit gebied bereiken en kan het zich ontwikkelen tot een natuur en recreatie gebied binnen de stad.

In figuur 5.2 zijn de projecten/gebieden die naar voren zijn gekomen geplaatst op de tijdlijn van het Olympisch plan.

Figuur 5.2: projecten/gebieden die effect ondervinden van de eventuele komst van de Spelen in Amsterdam, geplaatst in de tijdlijn van het Olympisch plan.

Hoewel nog niet eens besloten is of Nederland een bid gaat uitbrengen, dringt de Olympische gedachte al wel door in de Amsterdamse besluit – en planvorming. En mocht in 2016 besloten daadwerkelijk een bid uit te brengen, zal deze invloed alleen maar worden vergroot (figuur 5.2)_

De gedachte over het Olympisch plan 2028 kan worden geplaatst binnen de theorie over storytelling. In de ‘Olympic story’ wordt er naar gestreefd, Nederland op Olympisch niveau te brengen en zo in de volle breedte kan profiteren van de eventuele komst van de Spelen. Met het verhaal wordt geprobeerd burgers en bestuurders te overtuigen en te inspireren, zodat de transformatie naar een Olympische niveau in gang kan worden gezet. Hoewel het Olympisch plan in eerste instantie gericht is op heel Nederland, is Amsterdam hier met twee ontwikkelingsregio’s, koppeling aan verschillende projecten en een Amsterdamse Sportas al mee begonnen. Zo lijkt de ‘Olympic story’ zijn sporen terug te vinden in de Amsterdamse besluitvorming en besluitvoorbereiding.

Vijf jaar voordat er een besluit valt voor een officieel bid (2016) voor de Olympische Spelen van 2028, speelt de Olympische gedachte al een rol bij de besluitvorming en – voorbereiding van verschillende projecten in Amsterdam. Van denken over extra kwaliteit (ondergronds brengen infrastructuur Zuidas), verwachte indirecte effecten rondom de ‘Olympische omgeving’ (industrie/kantoren gebied Diemen) tot expliciete plannen die de komende jaren al uitgevoerd moeten worden (Amsterdamse Sportas). Een ding hebben de projecten gemeen. Ze maken deel uit van The Olympic Story: een verhaal waarbij de projecten nu en zeker bij een Olympische toekomst (bid + organisatie), voordeel van ondervinden, doordat er nu al op geanticipeerd wordt om zo Amsterdam Olympische kwaliteit te brengen. Zodat Amsterdam bij een besluit in 2016, een succesvol bid kan uitbrengen.

Reflectie

In het onderzoek stonden de mega-event strategy en storytelling centraal. De studie laat zien dat deze strategieën elkaar kunnen aanvullen en zo een ‘Olympic Story’ kunnen vormen.

Hoe kan deze strategie worden opgevat? Is het een goede manier om projecten te ontwikkelen of stimuleren. De vraag kan worden gesteld of de mega-event als misleidende story kan worden gezien:

‘Flyvberg suggest that promoters of multi-billion dollar megaprojects, including sports stadia and other infrastructure, may often consistently, systematically and self-servingly mislead governments and the public in order to get projects approved’ (Horne & Manzenreiter, 2006)

Waar ligt de grens tussen ‘misleidende strategische manipulatie’ en ‘publiek belang’? Wordt er meer bij een evenement gehaald dan nodig of gewenst is? En worden de Spelen gebruikt om projecten er door te drukken? Mag je de mega-event strategy een manipulatieve strategie noemen?

Planologen, bestuurders, bedrijven, iedereen heeft dromen/wensen en ambities. Van een bepaald project tot een gehele visie of gewenste koers van een stad/bedrijf. Om de eigen dromen en wensen te kunnen realiseren zullen mensen overtuigd moeten worden. De uiteindelijke opzet is om iedereen van je eigen droom te overtuigen. Bepaalde zaken kunnen aangegrepen worden om men te overtuigen van jouw wensen. Manipulatie komt hierbij om de hoek kijken. In hoeverre wordt een gelegenheid gebruikt om mensen te overtuigen van jouw plannen. De Olympische Spelen kan als een gelegenheid worden aangegrepen. Het is een droom waar jouw wensen/ambities binnen kunnen passen. Een gelegenheid die wordt aangegrepen om jouw wensen te realiseren. Men kan dit manipulatie noemen, maar het kan ook worden gezien als het oprecht overtuigen van het goede in de plannen met de Olympische Spelen als gelegenheidsargument. The Olympic Story kan worden gezien als een verhaal, waar iedereen zijn of haar wensen/ambities in verwerkt, om zo de zekerheid tot realisatie te garanderen. Van bestuurders die de rol van sport en beweging in de samenleving willen vergroten, bedrijven die hun naam willen koppelen en zichzelf in de kijker spelen met het wereldwijde evenement, tot de planoloog die een bepaald project wil realiseren en de eventuele komst van de Spelen hierbij betreft. Zo versterken ze elkaars verschillende wensen en ambities binnen één gezamenlijk verhaal: Het organiseren van de Olympische Spelen van 2028 in Nederland.

Uit de studie blijkt dat de ruimtelijke plannen voor de Olympische Spelen in Nederland en Amsterdam zoveel mogelijk worden aangesloten op wat er al is en waar al plannen voor zijn. Het wordt neergezet als een manier om versneld en met een betere kwaliteit bestaande plannen uit te voeren. Door de vaste deadline zit er meer druk achter de besluitvorming waardoor beslissingen sneller genomen moeten worden, daarnaast moeten vele mensen gebruik maken van faciliteiten, waardoor er een hoge kwaliteit aan gegeven zal moeten worden. Er worden geen (nieuwe) plannen doorgedrukt. Feit is wel, dat de grens waar de ‘Olympic story’ zich op bevindt voortdurend in de gaten moet worden gehouden, zodat het balanceert op de lijn ruimtelijke strategie en publiek belang. En dat het niet kantelt naar een misleidende manipulatieve strategie. Deze lijn zal de komende jaren goed in de gaten moeten worden gehouden, ook wanneer besloten is een bid uit te brengen en misschien zelfs in grotere mate als de Spelen daadwerkelijk aan Nederland worden toegekend.

Vertelt de ‘Olympic Story’ de waarheid wanneer gesteld wordt dat Nederland er in de volle breedte van kan profiteren en er kwalitatief beter uit kan komen? Vanuit ruimtelijk oogpunt kunnen de Spelen veel brengen. Binnen het onderzoeksgebied Amsterdam kan de ontwikkeling van twee belangrijke regio’s profiteren van de Olympische gedachte. Maar ook buiten het onderzoeksgebied zal in Nederland de ruimtelijke ordening kunnen profiteren. Want mocht Amsterdam als zwaartepunt gekozen worden, dan nog heeft het grote delen van het land en de Randstad nodig om de Spelen goed te kunnen organiseren. Zolang het publiekelijk belang voorop wordt gesteld is het inzetten van de Olympische Spelen een goede strategie om Amsterdam en Nederland, in ruimtelijk opzicht naar hoger niveau te brengen.

Planologie

Het onderzoek heeft mij als student planologie een nieuw inzicht binnen het vakgebied planologie gegeven. Het leert mij, dat je als planoloog verteller bent van toekomstverhalen, waarin je vertelt op welke manier plannen en projecten voor een betere toekomst kunnen zorgen. Daarnaast leert het mij dat planologen projecten kunnen plaatsen binnen een doel/ambitie/droom, zodat het niet alleen een oplossing van een ruimtelijk probleem is, maar dat het project ook een groter doel dient (in dit geval, de wens de Olympische Spelen naar Nederland te halen). Het geeft weer dat je als planoloog, plannen en projecten op verschillende manieren kunt presenteren, om zo de toekomst van de plannen te garanderen.

5.2 Discussie

Gezien mijn specifieke onderzoeksproject, de weg naar het Olympisch bid en de effecten hiervan op het Amsterdamse ruimtelijke beleid, is het moeilijk om tot ‘ware’ uitspraken te komen. Het onderzoek richt zich op toekomst gerichte plannen, waardoor waarheden moeilijk te stellen zijn. Daarnaast spelen meningen en verschillende interpretaties een rol. Met de interviews van deskundigen is geprobeerd om mensen te spreken van de belangrijkste instanties die gekoppeld zijn aan het Olympisch plannen om zo een breed beeld te krijgen vanuit verschillende invalshoeken. Feit blijft dat je met meningen en interpretaties te maken hebt, ook van de interviewer en auteur zelf.

De conclusies die zijn gedaan in het onderzoek kunnen dan ook niet gezien als absolute ‘ware’ uitspraken. Wel geeft het onderzoek een goede schets weer over hoe het gesteld is met het Olympische plan in Nederland om de Spelen in 2028 naar Nederland te halen en op welke manier de ruimtelijke ordening in Amsterdam hier mee bezig is. En daarnaast wat Amsterdam op ruimtelijk gebied kan verwachten mocht een bid worden ingezet. Conclusies kunnen worden gezien als een verwachtingspatroon wanneer besloten wordt tot het inzetten van een Olympisch bid. Verder heeft het onderzoek willen laten zien dat mega-event strategy en de theorie storytelling samen kunnen gaan, of samen kunnen worden ingezet als een strategie: De ‘Olympic Story’ als strategie voor gewenste ruimtelijke ontwikkelingen.

Literatuur en Interviews

Beriatos, E., A. Gospodini (2004), *“Glocalising” urban landscapes: Athens and the 2004 olympics*. Volos: University of Thessaly

BOC (2007), *London 2012, Response to the questionnaire for cities applying to become Candidate cities to host the Games of the XXX Olympiad and the Paralympic Games in 2012*. London: London 2012 ltd.

Boersma, J.H., W. Keijsers (2011) *Sportlandkaart, verkenning ruimtelijke inrichting grootschalige topsportwedstrijdaccommodaties*. NOC*NSF

Boersma, J.H., W. Keijsers (2008) *Schetsboek ruimte voor Olympische plannen*. Den Haag: VROM

Burbank, M. J., Heying, C. H., & Andranovich, G. (2002) *Mega-events, Urban Development, and Public Policy*. Utah: University of Utah

Cashman, R. (1998) *Olympic Legacy in an Olymic City: Monuments, Museums and Memory*. Sydney: University of New South Wales

Daalder, R. (2011), *Interview – bijlage 3*. Amsterdam

Dienst Ruimtelijke Ordening, Gemeente Amsterdam (2009) *De Olympische Spelen van 2028, Plan Amsterdam*. Amsterdam

Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam (2011), *Structuurvisie Amsterdam 2040*. Amsterdam

Essex, S., B. Chalkley (1998) *Olympic Games: Catalyst of urban change*. Plymouth: University of Plymouth: Department of Geographical Sciences.

Essex, S., B Chalkley (1999) *Urban development through hosting international events: a history of the Olympic Games*. Plymouth: University of Plymouth: Department of Geographical Sciences.

Holloway, L., P. Hubbard (2001) *People and place, the extraordinary geographies of everyday life*. Essex: Pearson Education Limited.

Horne, J., W. Manzenreiter (2006) *An introduction to the sociology of sports mega events*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.

Imrie, R., L. Lees, M. Raco (2010) *Regenerating London; Governance, sustainability and community in a global city*. Londen: Routledge London

International Olympic Comite (2011), *Olympic Charter*. Lausanne: DidWeDo S.a.r.l

Jorna, R. (2001) *De cognitieve kant van kennismanagement: over representaties, kennistypen, organisatievormen en innovatie*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Bedrijfskunde

Kissoudi, P. (2008) *The Athens Olympics: Optimistic Legacies - Post-Olympic Assets and the Struggle for their Realization*. London: Routledge Ltd.

Meyers, D., A. Kitsuse (2000) *Constructing the Future in Planning: A survey of tools and theories*. Los Angeles: School of Policy, Planning and Development, University of Southern California

Miller, H. (2000) *Mega-Events, Urban Boosterism and Growth Strategies: An Analysis of the Objectives and Legitimations of the Cape Town 2004 Olympic Bid*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd.

Ministerie van Infrastructuur en Milieu (2011), *Ontwerpen aan de Olympische hoofdstructuur*. Den Haag

Moñez, F. (2006) *Olympic Urbanism and Olympic Villages planning strategies in Olympic host cities London 1908 to London 2012*. in Journal Sociological Review 2006, Oxford: Blackwell publishing ltd.

Monsma, M. (2011), *Interview – bijlage 3*. Arnhem

Nirov (2009) *Nova Terra, Olympische ambities*. Den Haag: Nirov

NOC*NSF (2009) *Olympisch plan 2028, Heel Nederland naar Olympisch niveau, plan van aanpak op hoofdlijnen*. Program Office Olympisch plan 2028

Qu, L., M. Spaans (2009) *The Mega-event as a strategy in spatial planning: starting from the Olympic city of Barcelona*. Delft: Technische Universiteit Delft.

Reith, E. (2011), *Interview - bijlage 3*. Amsterdam

Rose, G. (1993) *The cultural politics of place: local representation and oppositional discourse in two films*. Edinburgh: University of Edinburgh, Department of Geography

Sandercock, L. (2003) *Out of the Closet: The Importance of Stories and Storytelling in Planning Practice*

Shoval, N. (2002) *A New Phase in the Competition for the Olympic Gold: The London and New York Bids for the 2012 Games*. Jerusalem: Department of Geography, The Hebrew University.

Throgmorton, J. (1992) *Planning as Persuasive Storytelling About the Future: Negotiating an Electric Power Rate Settlement in Illinois* in: Journal of Planning Education and Research

Throgmorton, J. (1996) *Planning as Persuasive Storytelling: The Rhetorical Construction of Chicago's Electric Future*. Chicago: University of Chicago Press

Throgmorton, J. (2003) *Planning as Persuasive Storytelling in the context of 'the Network Society'*. Iowa City: University of Iowa.

Tomlinson, A. (2006) *The commercialization of the Olympics: Cities, corporations and the Olympic commodity*. Brighton: University of Brighton

Voogd, H. (2006) *Plausibiliteit van toekomstverhalen: een experiment*. Groningen: Urban and Regional Studies Institute.

Walbeek, P., D. de Groot (2011), *Interview-bijlage 3*. Den Haag

Bezochte Internetsites

www.mapsoftheworld.com

www.flickr.com

www.urbanwaterfront.blogspot.com

www.twistedshifter.com

www.london2012.com

www.cleveland.com

www.dailymail.com

www.thisislondon.co.uk/standard

www.mappery.com/map-of/amsterdam-metro-map

<http://www.nytimes.com>

Krantenartikelen

Dagblad van het Noorden (2011) *Binnenhalen Olympische Spelen 2028 begint in Grolloo*.

De Krant, editie Noordenveld (2011) *Heel Drenthe naar Olympisch Niveau*.

Mendick, R. (2009) *The 2004 Olympic legacy London must avoid*. London: London Evening Standard

Domit, R. (2010) *Brazil military says it cornerd Rio drug gangs*. New York: The New York Times

BIJLAGE 1: Tabelverwerking interviews

Twee tabellen → 1. Organisatie Olympische Spelen
 → 2. Specifieke tabel gericht op ontwikkeling in Amsterdam

De eerste tabel geeft uitspraken weer van de verschillende deskundigen per onderwerp, de tweede tabel gaat over ontwikkelingen specifiek in Amsterdam. Hierbij kan ook gekeken worden of er overeenkomende projecten worden genoemd.

Deskundige 1: Beleidsmedewerker DRO Amsterdam
 Deskundige 2: Beleidsmedewerker DRO Amsterdam
 Deskundige(n) 3: Beleidsmedewerkers ministerie Infrastructuur & Milieu
 Deskundige 4: Management lid Alliantie Olympisch Vuur

Organisatie Olympische Spelen

	1	2	3	4
Olympische Spelen als aanjager/versneller ruimtelijke projecten	Projecten in Amsterdam kunnen zonder, maar gaan dan veel langer duren. Resultaat zal van minder kwaliteit zijn, zonder de Spelen	Bij lokale ontwikkeling dient de OS als aanjager (Bijvoorbeeld bij de Amsterdamse sportas)	OS kan projecten op de kaart houden, zodat ze met de bezuinigingen niet wegvallen	Spelen dienen als versneller en kunnen zorgen voor extra kwaliteit
Legacy van de Spelen	De erfenis gaat zitten in de infrastructuur en het Olympisch dorp	Duidelijk is dat de Spelen Amsterdam een enorme boost kunnen geven.	Olympische projecten moeten zoveel mogelijk aansluiten op de bestaande plannen.	De Spelen moeten vooral leiden tot iets waar je als land wat aan hebt. Het kan zorgen voor versnelling en extra kwaliteiten aan de ruimtelijke omgeving
Inwerking stelling ruimtelijke plannen	Voordat het bid wordt uitgebracht moet men al lang bezig zijn de ruimtelijke plannen uit te voeren.	-	-	De ruimtelijke vertaling van de Olympische ambitie moet nu al plaatsvinden. Infrastructuur moet op orde zijn.
Enthousiasme bevolking/bestuurders	Een ambassadeur of enthousiaste	Op dit moment is men enthousiast en	Draagvlak in de maatschappij,	Vergeleken met andere bids wordt er vroeg

	groep mensen heb je nodig, met alleen mooie plannen kom je er niet.	zijn er veel mensen mee bezig. Vervolg stappen moeten nu snel komen	politiek en de sport zelf is heel belangrijk	begonnen, dat heeft te maken met het enthousiast maken van de bevolking
Belangstelling bestuurders	Iedereen vindt het leuk	Onder de Amsterdamse bestuurders kan het nog meer gaan leven, een opzwevend verhaal ontbreekt nog	Politieke wil is erg van belang, het kabinet staat erachter de Spelen naar NL te halen. De ene politici zet zich meer in dan de ander	Iedereen die in de Alliantie zit ondersteunt het plan, en daarmee ook een kandidaatstelling
Belangstelling bevolking	Op de Olympische plannen in de structuurvisie zijn weinig zienswijzen binnen gekomen	Het draagvlak is aan het groeien, maar moet echt beter	Draagvlak heel belangrijk, als het idee ontstaat dat grote investeringen puur voor OS worden gedaan, kan dat draagvlak kosten.	Met het draagvlak voor de Spelen zit het al redelijk goed. Maar het moet nog omhoog.
Samenwerking	Amsterdam kan het niet zonder andere steden	Amsterdam kan het absoluut niet alleen organiseren	De Spelen kunnen in Nederland niet in 1 stad plaatsvinden	De hele Randstad en daarbuiten is nodig
Invloed op ruimtelijke besluitvorming	Met de OS zit er meer druk achter de besluitvorming van bijvoorbeeld infrastructuur	Elke stad van de G4 heeft een gebiedsagenda waar de Olympische Spelen in betrokken zijn.	De OS zou zoveel mogelijk moeten aansluiten op bestaande plannen. Bijv. infrastructuur dat er nog niet ligt, maar al wel plannen voor zijn.	De Olympische Spelen geven extra gewicht aan een paar projecten, die als de OS er niet zou zijn, die niet zouden doorgaan. Het geeft extra gewicht

Ontwikkeling Amsterdam

	1	2	3
Ontwikkeling op de Zuid-As	Olympische locatie, ontwikkeling gehele	Olympische locatie (ontwikkeling gehele	Olympische locatie in Amsterdam

	zuidas (eventueel ondergronds)	zuid-as (doortrekken Noord-Zuid lijn naar Schiphol, eventueel ondergronds)	
Havenstad	Olympische locatie (ontwikkeling openbaar vervoer, infrastructuur in dit gebied)	Olympische locatie, havenstad bij stedelijk gebied betrekken	Olympische locatie (waterspelen)
Verbinding Amsterdam – Almere	De verbinding zou onder de noemer van de OS gerealiseerd kunnen worden	-	Verbinding is een beetje uit beeld, het had gekund als de financiële crisis er niet was gekomen.
Plaatsing 'big 5'	Amstel 3 (omgeving Arena)	Amstel 3	Amstel 3 of IJburg
Indirecte gevolgen	Verouderd industrie gebied Diemen zou van OS kunnen profiteren en het gebied bij de Nieuwe Meer zou tot recreatiegebied kunnen uitgroeien	Verouderd industriegebied in zuid-oost zou kunnen profiteren	
Lokale projecten	Amsterdamse sportas: creeren van sporthub. Ruimtelijke vertaling Olympische ambitie (openbare ruimte in het gebied)	Amsterdamse sportas: deze op Olympische kwaliteit brengen. Vooral verbindingen en openbare ruimten in het gebied	

Ontwikkelingen in Amsterdam die door de OS ontstaan of extra gewicht krijgen

- Ontwikkeling Sportas (1+2)
- Ontwikkeling Havenstad/waterfront (1+2+3)
- Ontwikkeling zuidas (doortrekken Noord-Zuid lijn naar Schiphol) (1+2+3)
- Plaatsing 'big 5' in Amstel 3 (1+2+3)
- Ontwikkeling industriegebied Diemen (1+2)
- Ontwikkeling verbinding Almere-Amsterdam (1+3)
- In Noord de kleine metroring sluiten en doorkoppelen naar Centraal Station (1+2)

De ontwikkelingen specifiek in Amsterdam zijn niet bij deskunige 4 naar voren gekomen, omdat dit interview meer gericht was op de ontwikkelingen van het Olympisch plan 2028 als geheel.

BIJLAGE 2: Toetsingsformulier Documenten

Informatie en citaten verzameld aan de hand van de volgende vragen:

1. Wordt er een relatie gelegd tussen plannen en de Olympische Spelen?

- Structuurvisie kaarten Amsterdam 2040
- Sportlandkaart

2. Wordt er door middel van de Olympische Spelen een kwalitatief beter Nederland voorgesteld?

Olympisch plan 2028 (NOC*NSF, 2009)

'Ook als de organisatie van de Spelen een droom zou blijven, pakt niemand ons dat kwalitatief betere Nederland nog af.' (NOC*NSF, 2009) (p.2)

Olympisch plan 2028 (NOC*NSF)

En een Nederland dat er ruimtelijk veel leefbaarder op is geworden. Dat zuinig, slim en op een duurzame manier met ruimte heeft leren omgaan. Dat zijn mobiliteitsproblemen goeddeels heeft opgelost, en op alle niveaus over adequate sportaccommodaties beschikt. (NOC*NSF, 2009) (p.5)

3. Worden de Olympische Spelen als gemeenschappelijk doel gezien?

Olympisch plan 2028 (NOC*NSF, 2009)

"Onze samenleving zal er in al zijn facetten van profiteren. Het Olympisch Plan 2028 dat hier voor ons ligt, toont dat duidelijk aan. Het laat zien dat sport een belangrijke bijdrage kan leveren aan een kwalitatief beter Nederland. Ook als de organisatie van de Spelen een droom zou blijven, pakt niemand ons dat kwalitatief betere Nederland nog af. Ik heb dit Plan zien groeien, en het heeft mij alleen maar enthousiaster gemaakt voor dit fantastische idee. Tegenstellingen verdwijnen als we een gemeenschappelijk doel hebben. En als onze samenleving ergens behoefte aan heeft, dan is het wel aan een gemeenschappelijk doel. Samen ergens voor gaan! Samen er trots op zijn als we die droom werkelijkheid maken!"(NOC*NSF, 2009) (p.2)

Olympische hoofdstructuur (I&M, 2011)

'De Spelen kunnen inhoudelijke thema's versterken en dienen als een gemeenschappelijk doel en een keiharde deadline voor het nemen van besluiten. De Spelen als stip aan de horizon werken als een katalysator bij het behalen van nationale doelen op het gebied van bereikbaarheid, nieuwe kwaliteiten voor stad en landschap, duurzaamheid, vastgoed, economie en sport. De Olympische ambitie moet voor Nederland dan ook een aantrekkelijke legacy opleveren, ook als de Spelen uiteindelijk niet worden binnengehaald.' (I&M, 2011) (p.1)

Schetsboek voor ruimtelijke plannen (VROM, 2009)

'De besluitvorming en bestuurlijke/strategische discussie is gebaat met het plannen volgens een gemeenschappelijk doel én met een keiharde deadline, namelijk de opening van het sportevenement.' (VROM, 2009)

Olympische ambitie (Nirov, 2009)

'Vernieuwing en innovatie kosten geld. Dit geld zou ook zonder een groot evenement in de ontwikkeling van nieuwe infrastructuur of de ontwikkeling van de ontwikkeling van steden kunnen worden gestoken. Echter, deze grote ingrepen hebben meer kans tot realisatie als ze niet alleen een doel op zich zijn, maar ook een doel dienen. Op een vergelijkbare manier kan de ruimtelijke ordening van een regio en rijk meeliften op de energie en daadkracht die alleen al door het vooruitzicht van de Spelen in gang wordt gezet' (Nirov, 2009) (p.11)

4. Wordt er een toekomstig bestendiger Nederland voorgesteld door middel van de Olympische Spelen?

Olympische Ambitie (Nirov, 2009)

'De Olympische Spelen kunnen kansen bieden om Nederland in ruimtelijk opzicht voor te bereiden op de toekomst' (Nirov, 2009) (p.7)

Olympische Ambitie (Nirov, 2009)

'De Olympische Spelen moeten niet alleen gezien worden als een groot sportevenement dat een positieve korte termijn impact heeft op Nederland, maar ook als een instrument om investeringen in goede banen te leiden en ervoor te zorgen dat ze binnen een relatief kort tijdsbestek gedaan worden en tegelijkertijd de basis vormen voor een toekomstige versnelde ontwikkeling. De Olympische Spelen zouden bovendien een goede gelegenheid kunnen vormen voor de gecombineerde uitvoering van verschillende bestaande maar nooit uitgevoerde plannen, die problemen aanpakken die steeds nijpender worden en vragen beantwoorden die nodig beantwoord moet worden, wil Nederland zijn succesverhaal kunnen voortzetten.' (Nirov, 2009)(p.24)

5. Wordt bestuurlijk handelen aan de Olympische Spelen gekoppeld?

Olympische Ambitie (Nirov, 2009)

'De besluitvorming en bestuurlijke/strategische discussie is gebaat met het plannen volgens een gemeenschappelijk doel én met een keiharde deadline, namelijk de opening van het sportevenement.' (VROM, 2009)

Olympische Ambitie (Nirov, 2009)

'De Spelen kunnen stagnerende besluitvorming over complexe ruimtelijke keuzen reactiveren en katalysator zijn voor een doorbraak of geheel nieuw ontwikkelingsperspectief.' (Nirov, 2009) (p.32)

6. Worden ruimtelijke ontwikkelingen aan de Olympische Spelen gekoppeld?

Olympische ambitie (Nirov, 2009)

'Het bid dat Amsterdam deed voor de Spelen van 1992 was in de stemrondes van het Internationaal Olympisch Comité niet erg succesvol, maar ruimtelijk waren er wel degelijk prestaties behaald. Het bid was aanleiding om de snelweg A10 rond de stad eindelijk tot een ring te sluiten. Een plek voor het Olympisch dorp was al gevonden: daarvoor werd de woonwijk Nieuw-Sloten aangelegd.' (Nirov, 2009)(p.11)

Olympisch plan 2028 (NOC*NSF, 2009)

'Een ambitieus plan? Jazeker. Maar ook een plan dat een enorme positieve impact op onze samenleving zal hebben. Want Olympische Spelen zijn meer dan een ruim twee weken durend feestje voor een selectieve groep topsporters en sportbestuurders: het is een feest voor Nederland als geheel, dat jarenlang duurt en start op het moment dat we het Plan tot leven gaan brengen. Ons lichamelijk welzijn, onze maatschappelijke verbondenheid, onze economie en onze ruimtelijke ordening zullen er volop van profiteren.' (NOC*NSF, 2009)(p.3)

Olympische Hoofdstructuur (I&M, 2011)

'Regionale ruimtelijke projecten en nationale programma's kunnen concreet bijdragen aan de verwezenlijking van de ambities uit het Olympisch plan. En omgekeerd kunnen projecten en ontwerpogaven door de Olympische ambities een extra dimensie krijgen. Door de focus op Olympische ambities kan het lange termijnsperspectief worden geïncorporeerd in de projecten.' (I&M, 2011)(p.5)

BIJLAGE 3: Uitgewerkte Interviews Deskundigen

Interview Remco Daalder, Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam

Plaatsgevonden op 01-02-11, Amsterdam

Als student planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen doe ik onderzoek naar de effecten, die de kandidaatstelling van Amsterdam voor het organiseren van de Olympische Spelen heeft op de ruimtelijke besluitvorming in Amsterdam. In mijn zoektocht naar informatie, kwam ik terecht bij het artikel 'De Olympische Spelen van 2028' in het magazine Plan Amsterdam, mede door u geschreven:

*Wat is uw precieze functie binnen de Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam?
(Wat is uw rol bij de Olympische Spelen?)*

Projectleider structuurvisie Amsterdam 2040 die op 16 februari zal worden vastgesteld. In het begin heb ik het project rondom de Sportas getrokken. Deze is onderdeel van de Olympische ambitie. Op de Amsterdamse Sportas bevinden zich vele sportaccommodaties vlak bij elkaar. Het Hockey Wagener Stadion, Olympisch Stadion 1928, Bosbaan voor roeien, Internationaal Squash centrum en het Bridge centrum. Er zijn hier dus veel locaties bij elkaar. De Amsterdamse Sportas kan worden gezien als de ruimtelijke vertaling van de Olympische ambitie.

De Olympische ambitie van de Sportas moet vorm krijgen, bereikbaarheid van de zuid-as zou hierbij ondergronds kunnen, dat zou een optimale gunst zijn voor het openbaar vervoer. Daarnaast kan de infrastructuur van de zuid-as worden doorgetrokken richting zuid-oost. Ook het doortrekken van de tramlijn langs de Amsterdamse Sportas is van belang. Nu rijden daar alleen bussen en dat zou dan een tram moeten worden, want een bus is niet optimaal voor grote groepen mensen. Dus wat we willen is een of meerdere tramlijnen trekken door de Sportas heen. Lijn 5 en de museumlijn zou doorgetrokken moeten worden naar het Amsterdamse bos. Dat zouden de belangrijkste ingrepen zijn die je daar zou moeten doen. Wat je ook zou moeten doen is het aanpakken van de openbare ruimte in dit gebied, zodat het nu al een aantrekkelijk gebied kan worden voor Amsterdammers die met sport te maken hebben. Daarnaast kunnen bij het Olympisch Stadion sportwinkels, of gerichte horeca geplaatst worden (bijvoorbeeld in de oude citroen gebouwen). Dat gebied kan zeker een facelift gebruiken, zodat het een echte sporthub kan worden. Nu een grote kale vlakte. In het Olympisch stadion zitten nu al sportgerichte zaken zoals de Johan Cruijff Foundation, Sportmuseum.

Hoe is het idee voor het organiseren van de Olympische Spelen in Amsterdam tot stand gekomen? Van wie ging het uit?

Van individuen en van het Rijk. Vanwege het feit dat het 100 jaar geleden is dat de Spelen in Amsterdam plaatsvonden. Het heeft wel heel veel te maken met persoonlijke contacten, je hebt mensen nodig die anderen er enthousiast over maken.

Wat zijn de voornaamste redenen van Amsterdam voor het willen organiseren van de Spelen (Speelt Ruimtelijke ordening hierbij een belangrijke rol)?

Ruimtelijke ordening komt er later bij kijken, wanneer het idee er is.

Met het ontstaan van de Olympische Alliantie en het vorige week verschenen Plan 2028, neemt het plan voor het binnenhalen van de Spelen steeds serieuze vormen aan:

Hoe groot acht u de kans dat het daadwerkelijk tot een kandidaatstelling komt in 2016?

De crisis tussendoor is erg vervelend. Het kost veel geld, een voorbeeld daarbij: als je nu begint over de vernieuwing van de sporthallen-zuid zegt men, ga eerst de woningbouw maar eens aanpakken. Het is een heel ondankbaar moment voor dit soort grote projecten. Als je de sporthallen voor 2016 af wil hebben, moet je eigenlijk al begonnen zijn. Er zijn veel plannen/maquettes, maar echte tekeningen zijn er nog niet. Vergunningentrajecten duren ook wel twee jaar bij elkaar. Je had dus nu al verder moeten zijn om dat te halen, dus dat is wel een aardige streep door de rekening. Het hangt ook van de personen af. Je hebt mensen nodig die zich maar in willen blijven zetten voor het project, die niet moe worden het project steeds maar weer uit te dragen, mensen die enthousiast maken. Een ambassadeur, heb je die niet dan kan je wel ophouden, met alleen mooie plannen kom je er niet. In Amsterdam is dat bijvoorbeeld Nelleke Penninx. Ze heeft zelf meegedaan en de zilveren medaille gewonnen en kent internationaal veel mensen.

Naast Amsterdam wordt ook Rotterdam als mogelijke locatie genoemd als gaststad mocht het IN 2016 tot een kandidaatstelling komen:

Staat eigenlijke niet al vast dat Amsterdam de gaststad binnen het Olympisch Plan 2028 wordt? Wanneer wordt dit eigenlijk bekend?

Maart 2011 wordt bekend welke stad de uiteindelijke gaststad wordt, Rotterdam of Amsterdam. Wanneer het Amsterdam wordt moet men als een gek aan de gang om een goed bid te kunnen doen.

Zou het voor de stad erg zijn, mocht de kandidaatstelling toch naar Rotterdam gaan? Of überhaupt besloten worden in 2016, dat de kandidaatstelling niet door gaat.

Jazeker, want we hebben nu twee mogelijke Olympische locaties staan in de structuurvisie: Zuid-As en Waterfront/Havenstad. Zuid-As is grootste kantoren locatie en we denken dat die alleen goed ontwikkeld kan worden wanneer we de hele infrastructuur ondergronds brengen, dan kun je er bovenop bouwen. Dat is een gigantisch dure klus, van een paar miljard. Hoe kan je dat nou bekostigen? Bijvoorbeeld door te zeggen dat het een Olympische locatie is. Dan gaat het Rijk meebetalen, komt er geld vrij vanuit Europa. Het is dus een goede kans om de infrastructuur onder de grond te krijgen. Van daar hebben we gezegd dat dit een Olympische locatie moet zijn. Het is een stedelijk gebied en de Sportas kan je er dan ook goed bij betrekken. En natuurlijk is Schiphol in de buurt.

Nu zou ik wat verder willen inzoomen op Amsterdam zelf. In de structuurvisie Amsterdam 2040 worden twee mogelijke Olympische locaties naar voren gebracht: Het waterfront bij het IJ als locatie en de Zuid-As als locatie:

Heeft u een voorkeur voor een van de twee locaties? Welke maakt volgens u de meeste kans?

Nou, in Havenstad zijn ook hele dure investeringen nodig. Vooral in het openbaar vervoer, bijvoorbeeld een metrolijn. En lijn voor Amsterdam noord, door dit als Olympische locatie te benoemen kan je daar de financiering mee rond krijgen. In beide gevallen heb je hele dure infrastructuur nodig die je graag wil. In Havenstad wil je graag ontwikkeling, in zuid wil je kantorengedebied. Goede infrastructuur is voor beide een voorwaarde en mede door de Spelen kan je het hier in deze gebieden rond krijgen. De 'drive' is voor Havenstad ook heel belangrijk. Wel heeft deze locatie een meer praktisch probleem. Bij de zuid-As kan een groter gebied profiteren, zuid-as en zuid-oost, de beide (zuid)flanken. Bijvoorbeeld het industriegebied rondom Diemen, wat moeten we daarmee? Het is een volstrekt verouderd bedrijventerrein. Op dit moment staat 40% van het terrein leeg, echt heel erg gesteld. Het ligt vervelend, en je moet er flink in investeren, de Spelen zouden een kans bieden om er vol in te investeren, als doorgang van de Zuidverbinding. Hetzelfde geldt voor de verbinding met Almere, een verbinding (tunnel) tussen Almere en Amsterdam is vreselijk duur. Er moet daar een verbinding komen. Ook dat is weer zoiets waarvan je denkt, als je deze goed doortrekt zit je ook in het Olympisch gebied. De verbinding zou dan onder de noemer van de Olympische Spelen gerealiseerd kunnen worden.

Van de IOC moet je bij de Olympische locatie drie dingen bij elkaar hebben: het Olympisch dorp, Olympisch stadion en het wedstrijd bad. Dat moet in een straal bij elkaar liggen. Die straal (zie kaart) zou zo kunnen komen te liggen. Almere ligt daar net buiten, maar je zou daar wel andere accommodaties kunnen plaatsen, zo is de verbinding dan te rechtvaardigen. Dus dat is ook een interessant punt.

Als ik de discussie zo volg, vinden de mensen de zuid-as het meest interessant: het financiële hart. Maar het is een politiek besluit, waterfront Havenstad kan het ook goed doen. Rotterdam komt in ieder geval zeker met een waterfront, misschien handig als wij ook met een waterfront in de strijd komen.

→ Heeft Rotterdam al verdere plannen?

We hebben gelijk contact gezocht met Rotterdam en gemerkt dat het toch niet zo makkelijk gaat (veel na-ijver). We hopen dat als er een aanwijzing is, dat er dan een nauwe samenwerking is. Wie het ook wordt, wie de naam ook zal dragen, er moet samenwerking tussen de steden plaatsvinden. Want we kunnen het echt niet zonder Rotterdam, en omgekeerd ook niet.

Binnen de structuurvisie Amsterdam 2040 is over het algemeen veel belangstelling voor deze twee gebieden (hoofdstuk 5, 6):

Is de Olympische Spelen essentieel voor de ontwikkeling van deze gebieden de komende jaren?

Is het waarschijnlijk dat de plannen voor deze gebieden gerealiseerd worden zonder de Spelen?

Het is wel haalbaar zonder de Spelen, maar we moeten dan veel meer moeite doen voor bijvoorbeeld het geld en het zal moeilijker worden om de projecten zo te krijgen, dat het resultaat ook echt goed is. Zonder de Spelen zal je de infrastructuur waarschijnlijk niet zo krijgen zoals je het echt hebben wil. Beslissingen over infrastructuur kunnen jaren door sudderen, het is zo duur, dat het lang duurt of het besluit wel of niet genomen wordt. Met de Olympische Spelen zit er meer druk achter. De projecten in de gebieden kunnen dus wel gerealiseerd worden, maar het zal veel langer gaan duren. En als resultaat kan er iets uitkomen waar niemand echt blij mee is. Dus als aanjager is het toch wel heel erg nuttig.

Voor het Olympisch dorp zijn er al allerlei schetsen, zoals dit gebied (zie kaart), waarbij we wel rekening houden met alle milieucontouren. Schiphol heeft een hele belangrijke milieucontour, niet alleen qua geluid, maar ook qua groepsrisico.

Bij Havenstad/Waterfront, is de gedachte dat het Olympisch stadion komt bij een verkeersknooppunt. De bedrijven die daar zitten kunnen qua risico daar gewoon blijven zitten.

→ Wanneer valt de beslissing welke van de twee locaties het gaat worden?

Na de beslissing van het Rijk, binnen 2 jaar. Het besluit wordt samen met de gemeente en de Provincie genomen. De meeste buurtgemeenten zijn enthousiast. De meesten schreven, prachtig plan, wij willen graag meedoen (Amstelveen en Haarlem) dus dat hebben we alvast binnen. Iedereen ziet z'n voordelen erin. Wat opvallend was, en wat ik niet verwacht had, is dat er bijna geen zienswijzen tegen het plan van de Olympische Spelen waren. In 1992, bij het vorige bid was dat wel anders. In de commissie vergaderingen gaat het daar helemaal niet over, je hoort er niemand over en iedereen vindt het wel leuk.

In 1992 werd er ook anders over sport gedacht. Het was luxe, daar moet je niet zoveel geld aan uitgeven. Nu dankzij al die evenementen op tv en Nederland die het bij die evenementen goed doet, zijn mensen het leuk gaan vinden.

Wanneer we weer wat meer uitvergroten naar de stad als geheel:

Zal een kandidaatstelling ook effect hebben op andere delen van de stad buiten de twee genoemde mogelijke locaties?

Het evenement zelf duurt maar heel kort, drie weken, dan loopt de stad vol, gaan mensen in de kroeg zitten, daar hoef je geen aanpassingen voor te doen. Het gaat om de erfenis, die gaat zitten in de infrastructuur en het Olympisch dorp. De wijk Nieuw-Sloten is opgezet als Olympisch dorp voor 1992. Ook omdat we toen op tijd wilden zijn, werd dit in gang gezet. Toen we de Spelen niet kregen hebben we het Olympisch dorp als woonwijk toch maar doorgezet. Je kan het nog steeds aan de wijk zien, en het is een erg succesvolle wijk. Het kan dus ook zonder Spelen. Wel een slecht punt bij deze wijk is de ontsluiting, want voor de infrastructuur rondom de wijk was het geld op.

Maar ook zonder de daadwerkelijke Spelen kunnen gemaakte plannen dus doorgaan. Je moet het zo doen, dat als je bid wordt toegekend je het proces al lang in werking hebt gezet, anders red je het nooit. Je weet in 2021 pas of je het wel of niet wordt. In zeven jaar al die dingen nog doen haal je nooit. Je moet allang plannen in werking hebben gezet. Het moeten zaken zijn die ook doorgezet kunnen worden zonder de Spelen, en dan winst opleveren, dat is de kunst. Draagvlak is daarnaast erg belangrijk, in Amsterdam is 60% voor de Spelen, maar dat was een beetje een flauw onderzoek, het zou nog wel eens beter onderzocht kunnen worden.

Wanneer de Spelen aan Amsterdam worden toegekend, zal er een Olympisch dorp moeten komen en verscheidene sportaccommodaties:

wat zal er naast deze projecten moeten worden aangegrepen om de Spelen tot een succes te maken?

Zie stukken over infrastructuur

Verwacht u indirecte ruimtelijke effecten als gevolg van de kandidaatstelling?

Ja, In het gebied van de Nieuwe meer (groen gebied dat moeilijk te bereiken is), dat perfect ligt bij een grote bevolkingslocatie. Dat kan in ontwikkeling komen door betere bereikbaarheid. Je zou er een mooie recreatiegebied aan over kunnen houden. Daarnaast Zuid-Oost. Daar heb je nu gebieden dat net spookgebieden zijn. Wanneer de zuid-as door getrokken kan worden, verwacht ik hier een grote kick van spin-offs in dat gebied.

Bereikbaarheid van Olympische sites en een Olympische stad als geheel kan als zeer belangrijk worden gezien:

Ziet u de Spelen als instrument om sneller infrastructurele plannen tot uitvoering te kunnen brengen, er is immers een vaste deadline: de openingsceremonie van de Spelen zelf.

Zie stukken over infrastructuur

De structuurvisie Amsterdam 2040 is afgelopen maand gepresenteerd. Wanneer naar de plannen in de visie wordt gekeken, bijvoorbeeld naar het wensbeeld OV 2030 en de Metropool regio als geheel:

Is de Olympische Spelen, of in ieder geval de kandidaatstelling, van grote waarde binnen de visie om de gewenste doelstellingen te halen?

Het is niet van doorslaggevend belang, het is een goede kans om dingen te versnellen, het gaat vooral om de versnelling. Iets wat normaal 50jaar duurt en op de lange termijn staat, zou je met behulp van de Spelen al in 2020 mee kunnen beginnen. Maar echt afhankelijk is de visie er niet van, het zou een slechte zaak zijn al je de visie vastlegt op een bid, wat je misschien niet eens krijgt. Maar de versnelling en natuurlijk de financiering zijn goed met de Olympische Spelen op te vangen.

Afsluiting

Bent u zelf voorstander van de Olympische Spelen in Amsterdam?

Ja, vanwege de versnelling en het is gewoon leuk. De Spelen van 100 jaar geleden (Amsterdam 1928) heeft ook behoorlijk doorgedreund in het zelfbewustzijn van de Amsterdammers: 'we horen erbij, we zijn een wereldstad'.

Vooral de verandering en de tumult die het gaat brengen.

→ Heeft de gemeente veel contacten met andere instellingen?

Heel nauw contact, met de landelijke overheid en NOC NSF. NOC is ons eerste aanspreekpunt. TopSport Amsterdam is ook erg belangrijk.

Zijn er naast de Structuurvisie nog andere documenten waar ik informatie over de Spelen in Amsterdam zou kunnen vinden?

Geen officiële documenten

Heeft u collega's die ik eventueel zou kunnen benaderen

Interview Mark Monsma (Management teamlid van Program office)

Plaatsgevonden op 11-03-11, Arnhem

Als student planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen ben ik bezig met mijn afstudeerscriptie. Hierbij doe ik onderzoek naar de effecten, die de kandidaatstelling voor het organiseren van de Olympische Spelen heeft op de ruimtelijke besluitvorming. In mijn zoektocht naar informatie, kwam ik al snel terecht op de site van de Olympische Vuur:

Waar bestaat de organisatie Olympisch Vuur precies uit?

*Als je het hebt over de organisatie, heb je het over Program office, bureau die voor alle alliantie partners binnen Olympisch Vuur de verbindende schakel is en de ondersteuning doet van het Olympisch plan. Het Olympisch Vuur is de Alliantie. Wij van het Program Office zijn het coördinatie net. De alliantiepartners zijn de 4 grote steden (G4), VNG, IPO, VNO/NCW, FNW, NOC*NSF, Rijksoverheid (VWS, I&M, EEZ). Het hoogste orgaan van de Alliantie is de Council, daar zitten alle bestuurlijke vertegenwoordigers van de alliantie partners (ministers, burgemeesters etc.). De Council komt twee keer per jaar bijeen. Onder de Council zit het Dagelijks bestuur van de Council, deze komt vaker bij elkaar om de dagelijkse voortgang te bespreken. Daarnaast heb je de Program Office.*

Wat is uw precieze functie binnen de organisatie?

Management teamlid van Program office, bureau die voor alle alliantie partners binnen Olympisch Vuur de verbindende schakel is en de ondersteuning doet van het Olympisch plan. Zelf de Ruimtelijke en Welzijn portefeuille en verantwoordelijk voor het halen van de acht ambities in 2016, daarnaast is er binnen de Program Office nog een deel Olympische kennis en een deel Communicatie en Management.

Hoe is de organisatie Olympisch Vuur tot stand gekomen, wie zijn de initiatiefnemers?

*NOC*NSF samen met de G4, Ministerie van VWS, VROM en EZ, zijn de initiatiefnemers.*

Welke taken heeft de organisatie en op welke taken ligt de nadruk?

Program Office heeft de taak als verbindende factor tussen alle alliantiepartners te dienen. Daarnaast zorgt de Program Office dat allerlei processen in gang worden gezet, waardoor stappen voorwaarts gezet kunnen worden in de richting van 2016. Ons eerste doel is dat in 2016 Nederland op Olympisch niveau is. De gedachte achter het Olympisch Plan is Nederland op Olympisch niveau brengen. Bij de gedachte denkt iedereen altijd gelijk aan de Spelen zelf. De Spelen zelf zijn meer een inspirerend perspectief aan het einde van de horizon, waardoor mensen het interessant gaan vinden. Zodat ze kunnen gaan denken welke rol ze binnen het plan kunnen spelen en welke rol sport in Nederland kan hebben om het land op een hoger niveau te brengen. Het hoger niveau van Nederland is gevormd binnen acht ambities die zijn opgesteld.

Onze taken richten zich op drie zaken, onze structuur is hier ook op ingesteld: Communicatie en Marketing (richt zich op draagvlak), kenniscentrum van de Spelen zelf en een tak die zich met de acht ambities bezig houdt en zorgt dat projecten in werking worden gezet bij de alliantiepartners.

Als student planologie richt ik me natuurlijk op de ruimtelijke effecten die een kandidaatstelling eventueel tot gevolg kan hebben:

Waar is de organisatie op ruimtelijk gebied mee bezig/welke projecten?

Op dit moment met 4 projecten. We zijn begonnen vorig jaar met de Sportlandkaart waarin we in kaart hebben gebracht wat er op sportief gebied in Nederland plaats vindt en zal moeten plaatsvinden om het Olympisch niveau in 2016 te halen. Maar ook wat heb je nodig als het daadwerkelijk tot het organiseren van de Spelen komt. Er zit dus een gelaagdheid in de Sportlandkaart. Het is de eerste keer dat dit in Nederland in kaart is gebracht. Het feit dat je weet wat er is in Nederland, is erg belangrijk. Het laatste deel, wat er nodig is voor de daadwerkelijke Spelen wordt uitgebreider besproken in de Olympische Hoofdstructuur, opgesteld door het ministerie van Infrastructuur & Milieu. Het proces van de Olympische Hoofdstructuur heeft ook een bepaalde gelaagdheid, die neemt elementen uit de Sportlandkaart en voegt daar water, groen, rood en zwart aan toe. Gaat dan kijken waar liggen de mooie verbanden en structuren waar Nederland wat aan heeft. Ze kijken wat eraan bijdraagt zodat we de Olympische Spelen kunnen organiseren. Dat is wat I & M nu doet met de Olympische Hoofdstructuur. De Sportlandkaart is sport, Olympische Hoofdstructuur haalt daar meerder lagen bij.

Daarnaast is het belangrijk om te weten wat de verschillende elementen kosten, daarom voert VWS een verkenning maatschappelijke kosten en baten uit. Deze wordt naast de Olympische Hoofdstructuur gelegd om te kijken welke structuur kost meer en welke structuur kost minder. Wat heeft een hoger rendement, wat heeft een lager rendement. Zo proberen we tot een keuze te komen binnen de structuren die we nu aan het ontwerpen zijn.

Dan heb je nog een vierde traject, die wordt door ons getrokken. Hierbij kijken we naar de Sportlandkaart, Olympische Hoofdstructuur en de maatschappelijke verkenning kosten en baten, welke andere informatie hebben we dan nog nodig om specifiek te komen tot een keuze van de stad. Want de keuze gaat niet alleen om ruimtelijke vraagstukken. Het gaat ook om het internationaal imago van de steden, draagvlak, wat is het organisatorisch vermogen van die steden. Dat zijn aspecten die een rol spelen bij de keuze voor de stad. Dat project doen wij nu parallel en we hopen dat in de komende maanden de uitkomsten van de drie projecten bij elkaar gebracht kunnen worden. Hiermee kan dan advies geven worden aan politiek bestuurlijk niveau, de bestuurders in de Council. Daarnaast advies te geven welke bepalingen je mee kan nemen in de Olympische structuur en eventueel een advies voor de keuze van de stad.

Zou die stadskeuze niet al bekend moeten zijn?

Amsterdam probeert de datum zo ver mogelijk naar voren te brengen, want je zou kunnen zeggen dat ze voorliggen in aantal punten, maar de besluitvorming wordt genomen in juni 2011. Daar zit dan eerst een advies aan vast van de Council en het Olympisch Vuur richting het kabinet en het kabinet gaat dan op grond van de Olympische Hoofdstructuur zeggen dit is wat we willen. Zij kunnen dan zeggen wat de potentiële kandidaat keuze stad kan zijn. Maar Rotterdam is ook nog volop in de race en de steden kunnen ook samen kijken wat ze zouden kunnen doen. Er zijn dan ook drie modellen: Een model Amsterdam, Rotterdam en een ROAM model waarin de beide steden zitten. Dat model bevat ook hele interessante dingen. Dus het is de vraag of ook exact in juni de keuze voor de stad wordt gemaakt. Er zullen zeker een paar hele belangrijke ruimtelijke keuzes worden gemaakt, maar de stadkeuze kan niet gegarandeerd worden in juni.

Welke rol speelt de ruimtelijke ordening binnen het plan 2028?

In de ruimtelijke ordening komen het Olympisch niveau in 2016 en de daadwerkelijke organisatie dicht bij elkaar, omdat je met de ruimtelijke vertaling nu al moet beginnen. Je moet de infrastructuur op orde hebben om de Spelen te kunnen krijgen. Maar voor een heleboel andere ambities geldt dat niet zo. Daar kun je de tijdsplit tussen 2016 en 2028 maken, bij ruimtelijke ambities is dat moeilijker omdat je nu dingen in gang moet zetten. Dat maakt de ruimtelijke ambitie binnen het plan ook wel een hele leuke.

In het document de Sportlandkaart worden vier opties genoemd met betrekking tot de keuze voor de stad van de Olympische Spelen van 2028: Amsterdam Centraal, Rotterdam Centraal, Netwerk Amsterdam en Netwerk Rotterdam:

In de Sportlandkaart kwamen vier opties naar voren, maar in de Olympische Hoofdstructuur zijn dat er dus nog drie en die zijn ook iets anders dan ze in de Sportlandkaart zijn geformuleerd. Amsterdam basis, Rotterdam basis en ROAM model. Maar zowel bij Amsterdam basis als Rotterdam basis geldt dat je de hele Randstad moet benutten. Het ROAM model gaat echt uit van een zwaartepunt in beide steden, waarbij ook de Randstad en de rest van Nederland gebruikt zou moeten worden, want het is helder dat je lang niet alles in de Randstad kwijt kan. En het is onmogelijk om alles in 1 stad te plaatsen.

Maken de netwerkopties een grotere kans omdat hierbij een groter gebied van Nederland deel zal uitmaken van de Spelen?

Nee, want bij alle opties moet de rest van Nederland er bij betrokken worden. Het zal altijd onderdeel moeten uitmaken van een groter geheel. Als je kijkt naar het ruimtelijk perspectief, wat zijn de extra keuzes die je maakt, voor een keuze van een stad, dan heb je het eigenlijk alleen over de specifieke locaties van het Olympisch stadion, Olympisch dorp en mediacentrum. Maar bij een heleboel van de andere voorzieningen maakt het niet zoveel uit waar die zitten. De Big 5 wil je het liefst zo dicht mogelijk bij elkaar hebben, dat wordt in Nederland al een opgave. Maar Nederland denkt soms ook te klein, de Randstad wordt in het buitenland vaak als 1 stad gezien.

Daarnaast moet Nederland er ook wat aan over houden. Je moet bijvoorbeeld wel rekening houden met de IOC eisen, maar als je dat als uitgangspunt neemt, moet je enorm veel investeren in dingen die in ruimtelijk perspectief een bid enorm kansrijk kunnen maken. Het is echter dan maar de vraag of je daar als land überhaupt wat aan hebt. Of de kosten die je daarmee maakt opwegen tegen de baten die je daarvan zal hebben. En je moet er toch rekening mee houden dat we het ook niet kunnen krijgen. Je moet dus vooral iets doen, waar je als land wat aan hebt. En als de Spelen voor versnelling kunnen zorgen of voor extra kwaliteiten die je anders niet zou kunnen geven aan de ruimtelijke omgeving, dan is het nuttig.

Heeft de organisatie een voorkeur voor een van de opties?

Wij hebben geen voorkeur voor een van de opties, wij willen een optie die waardevol is voor Nederland. Waar gedragenheid voor is en waarvan na een grondig proces iedereen van zegt: dit is de beste keuze.

Waar moet een stad eigenlijk aan voldoen (volgens de regels van het IOC) voor het organiseren van de Spelen?

Zie site IOC

Welke stad of steden, die de Spelen al georganiseerd hebben, dienen als voorbeeld voor het plan 2028?

1992, het mislukte bid van Amsterdam, heeft in belangrijke mate als voorbeeld gediend voor het plan. Bij dat bid zijn we vol voor de Spelen gegaan, hebben we eigenlijk alleen het bidproces gevolgd. Daaruit zijn ook wel een aantal lessen getrokken over bijvoorbeeld hoe je met draagvlak om moet gaan. Daarom hebben wij het plan 2028 ontworpen en gezegd, we willen eerst draagvlak. We willen eerst laten zien hoe de Spelen er voor zorgt dat Nederland op een hoger niveau komt, dat je al baat hebt bij die Spelen nog voordat je ze georganiseerd hebt. Wat normaal gebeurt als je de Spelen gaat organiseren en je krijgt het toegewezen, dan ga je in een keer nadenken over de legacy, over de dingen die je eraan over wilt houden. Wat wij hebben gezegd, datgene wat je eraan over wilt houden, dat willen we naar voren halen. Het dient als startpunt. Door wat normaal ontstaat wanneer je de Spelen toegewezen krijgt, daarvan willen wij al een stuk binnen hebben, nog voordat we überhaupt gaan nadenken over of we de Spelen willen organiseren. De baten gaan voor de kosten uit. Het werkt ook, je ziet dat iedereen in Nederland enthousiast wordt over het idee.

We hebben ons dus voornamelijk gericht op Amsterdam in 1992 en wat we daarvan kunnen leren. Bij de inrichting van de ruimtelijke ambitie kijken we natuurlijk naar Barcelona 1992. Sydney 2000 misschien minder op ruimtelijk gebied maar wel op toeristisch vlak. Die stad heeft vele toeristen aan de Spelen overgehouden. Het is een echte toeristische bestemming geworden. Naar de andere steden wordt gekeken bijvoorbeeld voor de keuze van de stad en wat je met de Spelen neer wilt zetten. Je gaat kijken welke effecten kunnen ontstaan. Barcelona kan ontstaan, Sydney kan ontstaan, misschien combinaties. Dat zijn dingen die we als Nederland natuurlijk interessant vinden. Als er gekeken wordt naar de ruimtelijke ambitie wordt er ook gekeken naar Londen. Zowel voor de Olympische Hoofdstructuur als voor de kosten en baten is gekeken naar het bid van Londen. Daarnaast is er ook naar andere bids gekeken, hoe steden het hebben aangepakt zoals Athene, Atlanta, de Spelen van de afgelopen jaren.

Zijn de plannen die de beide steden (Amsterdam/Rotterdam) hebben met betrekking tot de organisatie van de Spelen bij jullie bekend?

Volledig bekend, er vindt heel veel communicatie tussen ons en de beide steden plaats. We zitten veel bij elkaar. Voor de Sportlandkaart hebben we werkgroepen Amsterdam, Rotterdam zitten en andere alliantiepartners. Dat hebben we ook voor de Olympische Hoofdstructuur, verkenning kosten en baten en de keuze rondom de stad. We spreken elkaar wekelijks.

Binnen mijn onderzoek richt ik mij vooral op de effecten op de ruimtelijke besluitvorming in Amsterdam. In Amsterdam is men al druk bezig met ruimtelijke plannen voor de Spelen. In de structuurvisie 'Amsterdam 2040', worden meerdere aanknopingspunten gelegd met de Spelen. Ook worden twee mogelijke Olympische locaties naar voren gebracht:

Wordt de organisatie Olympisch Vuur betrokken bij de planvorming rondom de Spelen in Amsterdam? Heeft de organisatie enige invloed?

Worden bij de planvorming betrokken, maar als het gaat om echt ruimtelijke keuzes niet. Dat blijft bij de stad zelf. Wij weten wat er gebeurt, we verbinden processen aan elkaar. Zij hebben ook contact met I&M (daar moet wel een inhoudelijke klik liggen). Wij zijn vooral

procesmatig bezig. I&M, Amsterdam en Rotterdam zitten regelmatig met elkaar om de tafel om te kijken naar inhoudelijke kwesties. Daar kijken wij in mee, maar daar hebben we geen mening over. Wij hebben net zoals bij de opties geen voorkeur, wij willen dat iedereen tevreden is. Het contact is heel goed, wij worden betrokken, we hebben wel invloed maar zijn niet bezig met de planvorming zelf. Wel over de tijdstippen en processen, maar niet over wat Amsterdam belangrijk vindt.

Wanneer we naar het plan 2028 als geheel kijken:

Hoe zit het met het draagvlak onder de Nederlandse bevolking voor het organiseren van de Spelen?

*Er is toevallig afgelopen dinsdag een draagvlak onderzoek naar buiten gebracht. Met het draagvlak zit het op zich al redelijk goed. 41% van de Nederlandse bevolking vindt het een goed idee, 30% weet het niet en 30% is tegen. Wat we doen, daar zijn we dit jaar mee gestart, is het doorlopen van dit onderzoek de komende jaren. Want er zijn ontzettend veel onderzoeksbureaus die vragen stellen. Vorig jaar hadden we een bureau die zei: er is 80% draagvlak voor de Spelen terwijl een ander bureau zei: er is 20% draagvlak voor de Spelen. We hebben gezegd, we gaan samen met het VWS en NOC*NSF ervoor zorgen dat we een helder, steeds terugkerend onderzoek gaan doen waar we hetzelfde meetinstrument voor gebruiken. Daar zijn we nu mee begonnen en afgelopen week waren dus de eerste resultaten. We zullen hoger moeten dan de 41%, maar dit is een goede nulmeting.*

Is er al veel contact met het IOC over het Nederlandse plan?

*Zeker, het IOC noemt het Nederlandse plan inmiddels al de 'Dutch approach'. Ondanks dat het een plan is van denken over de Spelen, wordt er bij de IOC al rekening mee gehouden dat Nederland zich kandidaat zal stellen. We hebben natuurlijk de prins van Oranje, die in het IOC zit als enige Nederlandse vertegenwoordiger. De prins was ook bij het Olympisch jaarcongres van afgelopen januari. Daar heeft hij zijn volle steun uitgesproken voor het plan. En op het moment dat mensen van NOC*NSF of vanuit Olympisch Vuur, mensen van de IOC tegen komen wordt er al over gesproken. Er wordt binnen Olympisch Vuur ook al gedacht hoe, als het besluit tot kandidaatstelling er is in 2016, gestart kan worden met het lobbyproces. Maar er is al heel veel contact. Vergeleken met andere bids, wordt er met dit plan ook heel vroeg begonnen. Dat heeft ook te maken met het enthousiast maken van de mensen in eigen land.*

Wordt er door de huidige crisis nog gezegd, de Spelen nu maar even niet?

Je ziet wel dat het lastig is. Maar er ontstaan eigenlijk twee reacties. De ene reactie is, het kost allemaal een hoop geld, waarom zouden we de Spelen gaan organiseren. Dat valt eigenlijk altijd wel te weerleggen met cijfers. Natuurlijk kost het je wat. Je hebt twee soorten kosten, de organisatie kosten, dat draait al dertig jaar positief (uitzondering Montreal). De helft van de organisatie kosten krijg je terug via media/commercial inkomsten, een kwart komt van ticketverkoop en een kwart komt terug via merchandising. Je praat over 2 of 3 miljard organisatiekosten. De andere grote kostenpost is de infrastructuur, dat zijn de wegen en dergelijke die je gaat ontwikkelen. Dat is iets wat je niet doet voor de Spelen (het is wel fijn dat je rekening kan houden dat de Spelen, en dat je betere en snellere oplossingen kan brengen) maar dat zijn dingen waar je als land in ieder geval wat aan hebt. Dat is een investering die je als land wil doen. Dat zijn dus eigenlijk geen kosten voor de Spelen, maar

kosten die je anders ook had gemaakt. Maar het moet dus wel aansluiten bij wat je als land wilt. Op zich kan je de vraag over de crisis wel weerleggen, het kost heel veel maar het levert ook veel op.

Verder is er een groep mensen die zegt, juist in een tijd dat het economisch minder gaat, kun je als land onderscheiden van anderen. Veel landen hebben dan zoiets van laten we maar niet teveel doen. Wie nu ambitie toont en hele scherpe keuzes gaat maken, waar je misschien dan wel iets meer aan uitgeeft dan je anders zou doen, dan ben je in staat onder je concurrerende landen uit te komen. Er zijn dus twee stromingen, maar de primaire reactie van de Nederlandse bevolking is, het kost geld dus we moeten uitkijken. Wij moeten het verhaal zo vertellen dat de aanval de beste verdediging is.

Hoe groot acht u de kans, dat het daadwerkelijk tot een kandidaatstelling komt in 2016?

Dat is lastig te zeggen, als we zo doorgaan is er een grote kans dat we een bid gaan voorbereiden. Of het dan tot een formele kandidaatstelling komt met goedkeuring van de IOC, daar kan ik weinig over zeggen. Het is nog 5 jaar tot 2016, we moeten hard werken om het draagvlak omhoog te krijgen. Als we zo doorgaan en op een aantal plekken nog investeren dan zijn we goed op weg. Maar veiligheid is bijvoorbeeld een belangrijke kwestie. Als er iets in Amsterdam of Rotterdam gebeurd kan de stemming omslaan. Als het gaat zoals we denken, zijn we goed op weg. Partijen die nu achter het plan staan, staan ook achter een kandidaatstelling in 2016.

Zijn er naast de Sportlandkaart nog andere documenten waar ik informatie uit zou kunnen halen met betrekking tot de ruimtelijke ordening en de Olympische Spelen?

Website IOC, schetsboek, I&M heeft ook nu tweede fase Olympische hoofdstructuur.

Dan even naar je hoofdvraag. Heeft de kandidaatstelling effect op de ruimtelijke besluitvorming. Daarvan zeg ik ja. Los van de vraag of het tot een stadskeuze komt in juni is wat er nu gebeurd dat er gekeken wordt naar welke projecten we nu moeten starten om te zorgen dat we in 2028 op tijd klaar kunnen zijn, voor de eventuele Spelen. Wat de Olympische Hoofdstructuur doet is extra gewicht geven aan een paar projecten, die misschien als de Olympische Spelen er niet zouden zijn geweest, niet zouden zijn doorgedaan. Het is niet alleen de Olympische Hoofdstructuur die bepaald welke dingen er moeten gebeuren, maar het is een extra gewicht voor die keuze.

Het andere aspect met betrekking tot effecten op de ruimtelijke besluitvorming is welke keuzes moeten we niet maken, om te voorkomen dat als we in 2016 een kandidaatstelling overwegen we ons zelf in de vingers hebben gesneden. Die twee aspecten hangen ook samen, want er is maar een bepaald budget. Dus een positieve keuze, en een negatieve keuze. In de komende maanden wordt bepaald door het kabinet welke trajecten worden ingegaan, welke ruimtelijk beleid wordt gekozen. En er wordt heel concreet gekeken welke projecten meegenomen worden in het projectenboek, in het meerjarenprogramma infrastructuur, ruimte en transport. Daarin worden projecten bepaald en mede gefinancierd voor de periode tot aan 2020. Het kabinet overweegt sterk deze door te trekken naar 2028. Dat gaat dit voorjaar gebeuren. Bij een gesprek I&M zou je uitgebreider op deze projecten kunnen ingaan en welke effecten het heeft voor Amsterdam.

Interview Esther Reith, Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam

Plaatsgevonden op 16-04-11, Amsterdam

Als student planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen doe ik onderzoek naar de effecten die de kandidaatstelling van Amsterdam voor het organiseren van de Olympische Spelen heeft op de ruimtelijke besluitvorming in Amsterdam. In mijn zoektocht naar informatie, kwam ik terecht bij het artikel 'De Olympische Spelen van 2028' in het magazine Plan Amsterdam, mede door u geschreven:

Hoe werd er binnen Amsterdam en de Dienst Ruimtelijke Ordening gereageerd op het idee voor het organiseren van de Spelen?

De Olympische Spelen zouden nooit alleen in Amsterdam gehouden kunnen worden, daar is het evenement veel te groot voor. Zelfs bij de Spelen in Londen worden niet alle venues in de stad zelf georganiseerd. Wel de big five is in Londen compact georganiseerd op één Olympische site. Verder elders in de stad vele gebieden. Het evenement heeft echt een hele grote impact daar.

Voor Amsterdam is de hele organisatie een stap te groot en wat nog veel belangrijker is, als we de Olympische Spelen in Nederland organiseren dan moet ook heel Nederland mee kunnen profiteren. Daarnaast is de plaatsing van de 'big five' (Olympisch stadion, zwembad, mediacentrum, dorpen grote sporthal) en grote sportaccommodaties lastig. Je wil dat soort accommodaties en voorzieningen daar plaatsen waar je veel mensen er na de spelen ook gebruik van kunnen maken. We moeten het bouwen van 'white elephants' voorkomen

Welke projecten/plannen lopen er op dit moment in Amsterdam?

Op dit moment blijft het bij analyses/en onderzoeken samen met de 4 grote gemeentes(G4) en het Rijk. Amsterdam heeft net haar structuurvisie Amsterdam 2040 gemaakt waarin twee gebieden in de stad zijn aangewezen als Olympische locaties. Er kan pas echt begonnen worden met ontwerpen aan locaties wanneer duidelijk is wie de gaststad wordt. Binnen Amsterdam maar ook binnen de G 4 zijn mensen is men enthousias aan het werk voor de Spelen. Het zou goed zijn als de energie en het enthousiasme wordt vastgehouden. die er nu bij de en Daarom moet de stadskeuze nu snel komen..

*Wat is uw precieze functie binnen de Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam?
(Wat is uw rol bij de Olympische Spelen?)*

Ik ben stedenbouwkundige bij de dienst Ruimtelijke Ordening. Ik heb gewerkt aan de 'structuurvisie Amsterdam 2040'. Binnen de structuurvisie aan de regio 'zuidwaarts'. Daarnaast werk ik samen met het projectbureau 'Olympische Ambitie', een bureau met verschillende mensen uit de Dienst Ruimtelijke Ordening, Economische Zaken en Sport die zich bezig houden met de Olympische ambitie in Amsterdam. Het bureau is ervoor om te zorgen dat gemeentebreed wordt bezig gegaan met het Olympisch niveau. Vanuit verschillende hoeken ben ik hierbij betrokken. De concentratie van mijn werkzaamheden richten zich op dit moment op de Olympische Ambitie. Daarnaast werk ik aan de Sportas.

Hoe zit het met de ontwikkeling van de Amsterdamse Sportas?

De Amsterdamse Sportas is een gebied binnen Amsterdam met grote sporticonen (Hockeystadion, roeibaan, Zuidhallen etc). Het idee is er om de ruimte tussen de verschillende accommodaties, de verbindingen en de openbare ruimten in het gebied meer kwaliteit te geven: Olympische kwaliteit. De plannen binnen de Sportas zitten in de analysefase. De Olympische Spelen in dit gebied dienen als aanjager van de projecten. De big five zal nooit op deze locatie kunnen komen, daarvoor is het gebied te kleinschalig. Wel is het een gebied waar meerdere sporten uitgevoerd zouden kunnen worden. Daarnaast zou er een fanzone kunnen komen of een mooi plein waar feesten of de medaille uitreiking plaats kunnen vinden, bijvoorbeeld in het oude Olympische Stadion uit 1928.. De legacy vindt natuurlijk voor de Spelen plaats, door de sportaccommodaties en de openbare ruimte nu al te verbeteren en niet te wachten tot de spelen. Voor en na de Spelen is dit gebied een goede sportlocatie binnen Amsterdam.

Waar precies in Amsterdam zou het Olympisch dorp/stadion komen?

De big five zou kunnen worden geplaatst in zuid, voor de hand liggend is het gebied in de buurt van de Arena (Duivendrechtse veld). Daar is ook een flink verouderd kantoorgebied dat zou kunnen mee profiteren van de Spelen. De zuid-as zelf zou niet fysiek met de big five moeten worden belast. De zuid-as kan als entree dienen van de stad, de binnenkomst waar een mooi ontvangstplein zou kunnen komen en hotelaccommodaties geplaatst kunnen worden. De Arena kan als grote sportaccommodatie r goed bij betrokken worden. Niet als Olympisch stadion, maar voor sporten als voetbal en basketbal.

Heeft u contact met andere partners binnen het Olympisch plan?

Het projectbureau Olympische Ambitie wordt op de hoogte gehouden van de ontwikkeling rondom de stadskeuze. Een keer in de zoveel tijd komen de verschillende partners bij elkaar en kan er gereageerd worden op plannen. Daarnaast worden we ook betrokken bij de Olympische Hoofdstructuur van het ministerie van Infrastructuur en Milieu. De Olympische ambitie kan ook als een gezamenlijk proces van de G4 worden gezien. De buurtgemeenten van Amsterdam zijn enthousiast. Zaandam is bijvoorbeeld erg enthousiast over de waterfront optie als Olympische locatie.

In de structuurvisie Amsterdam 2040 komen twee mogelijke Olympische locaties naar voren: Waterfront en Zuidflank. U hebt aan het zuidelijk deel van de structuurvisie gewerkt:

Heeft de zuid-as optie als Olympische locatie uw voorkeur?

Zelf heb ik geen voorkeur voor een van de twee opties voor de Olympische locatie die in de structuurvisie gegeven worden. Misschien is een combinatie van beide mogelijk. Het mediaspektakel op een plek, het Olympisch dorp op een andere plek. Je kan ook zorgen dat de locaties elkaar aanvullen.

Welke aanpassingen in de openbare ruimten/infrastructuur zijn er nog nodig?

Infrastructuur die nodig is, is in Noord de kleine metroring sluiten en doorkoppelen naar het Centraal Station. In Zuid zal de metrolijn doorgetrokken moeten worden naar Schiphol, als doorkoppeling van de Noord-Zuid lijn. Op zich zijn op grote schaal in Zuid niet heel veel nieuwe tracés nodig, ondergronds is ook nog een optie. Zodat de gebieden erboven tot

ontwikkeling kunnen komen. En daarnaast kan eventueel een verbinding tussen de twee Olympische locaties van belang zijn.

Denkt u dat Amsterdam uiteindelijk het 'uithangbord' van de Spelen gaat worden, of geeft u Rotterdam ook een grote kans?

Als Nederland een bid gaat uitbrengen zal Amsterdam de affichestad moeten worden. In de wereld kent men toch het beste Amsterdam. Maar de organisatie moet door de G4, en heel Nederland gezamenlijk worden gedaan.

De stadskeuze moet nog komen, Rotterdam is ook flink bezig. Er bestaat ook nog de optie om de big five over de Randstad te verdelen. Dat zou natuurlijk wel echt een polderoplossing zijn. De vraag is wat het de Randstad dan uiteindelijk zal opleveren. Er moet natuurlijk verdeeld worden, maar er moet ook een duidelijk zwaartepunt zijn, zodat er echt ruimtelijke effecten na de Spelen overblijven.

Elke stad van de G4 heeft een gebiedsagenda waar de Spelen in betrokken zijn. In Rotterdam gaat het niet zo goed, daar hebben ze projecten nodig om delen van de stad te verbeteren. De Olympische Spelen kunnen daar bij helpen. In Amsterdam zijn er niet echt probleemgebieden, maar het zou goed kunnen helpen om het Havengebied bij het stedelijk gebied te betrekken. Daarnaast kan het gebied boven Amstel 3 worden verbeterd en de zuid-as doorgetrokken kunnen worden.

De Spelen zouden een concentratie in Amsterdam moeten hebben, maar er moet ook wat gebeuren in de gebieden in Rotterdam. Maar duidelijk is dat de Spelen Amsterdam een enorme boost kunnen geven. De keuzes voor de Spelen en onder andere de gaststad worden genomen op basis van de uitkomsten van de Sportlandkaart, kosten/baten analyse en de Olympische hoofdstructuur

Hoe zit het met het draagvlak onder de Amsterdamse bevolking en de Amsterdamse bestuurders?

Het draagvlak in Amsterdam is aan het groeien, maar het moet echt nog beter. Het WK bid heeft bijvoorbeeld niet echt geholpen voor de beeldvorming van het bidding proces. Amsterdam is veel bezig met communicatie. Onder de bestuurders van Amsterdam zou het nog meer kunnen gaan leven. DRO heeft vele bids de afgelopen jaren onderzocht: Athene, Sydney, Barcelona en Londen. Bijvoorbeeld bij Londen, hoe groot is het als je het op Nederland projecteert.

Atleten gaan niet met het openbaar vervoer, ze rijden met eigen busvervoer en daarvoor zouden er Olympic Lanes ingesteld moeten worden. Voor de toeschouwers van het evenement geldt het openbaar vervoer. Daarvoor moet alles op niveau zijn, dat heeft Amsterdam redelijk op orde met de uitbreidende lijnen erbij. Wanneer naar voorafgaande steden wordt gekeken kan ook naar Athene worden gekeken als stad waar het na de Spelen is misgegaan. De grote accommodaties staan er daar als ruïnes bij.

Een kritiekpunt dat is te geven op dit moment bij de Nederlandse plannen, is dat er geen verhaal is. Een inspirerend verhaal waaraan iedereen mee wil doen, is er nog niet. Dat zou op landelijk niveau moeten plaatsvinden. Er wordt op dit moment vanuit allerlei eigen gebiedsagenda's gewerkt en te weinig vanuit het verhaal.

Er zal een groep moeten zijn binnen Nederland, die dat gaat oppakken. Die het verhaal gaat neerzetten. Het grote overstijgende verhaal moet zeker nog komen en daar moet aangewerkt worden. Amsterdam wil graag haar bijdrage leveren aan het verhaal.

Mijn Conclusie: men is nog te veel vanuit gebiedsagenda's bezig en te weinig vanuit een verhaal.

Interview Peter Walbeek, Daniel de Groot (Ministerie Van Infrastructuur en Milieu)

Plaatsgevonden op 20-04-11, Den Haag

Als student planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen doe ik onderzoek naar de effecten, die de kandidaatstelling van Amsterdam voor het organiseren van de Olympische Spelen heeft op de ruimtelijke besluitvorming in Amsterdam. Tijdens de interviews in Amsterdam en bij het Olympisch Vuur werd meerdere malen gerefereerd aan de Olympische Hoofdstructuur:

Wat is uw precieze functie binnen het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (en de Olympische Hoofdstructuur)

De Groot: Mijn rol binnen het ministerie, ik ben rijkstraine, nu aan mijn laatste half jaar bezig en nu sinds maart, dus vrij kort ben ik bij de Olympische Hoofdstructuur betrokken. De Olympische Hoofdstructuur is een team, waarbinnen 10 mensen aan werken, het kernteam. Waar ik vooral naar aan het kijken ben, is wat wij moeten doen in de periode van nu tot 2016 om het niet onmogelijk te maken dat we de Spelen in 2028 kunnen organiseren.

Walbeek: Ik zit onder andere bij het kernteam over de Olympische Hoofdstructuur, ik heb me de afgelopen decennia bezig gehouden met dossiers op het gebied van mobiliteit en ruimte. Dat was eigenlijk de reden waarom ze mij bij het kernteam vroegen, omdat vorig jaar het onderzoek ging lopen, over wat infrastructuur betreft, toen ben ik er bij aangeschoven. Ondertussen zijn we een ministerie geworden met het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Dus de infrastructuur is nu al wat makkelijker binnen te halen, dus ik ben nu ook bezig met andere zaken, onder andere met Daniel, gaan nadenken wat de vervolgstappen gaan worden, een eventueel besluit van het kabinet over de Olympische Hoofdstructuur.

Op welke projecten richt de Olympische Hoofdstructuur zich vooral? En Waaruit bestaat de Olympische Hoofdstructuur/Wat is de gedachte achter het project?

Walbeek: Wat we jou kunnen vertellen is het standpunt waar we aan het werken zijn, hoever we daarin zitten, een beetje uitleggen wat het proces hier is. En richting toekomst, wat gaan we de komende jaren doen. Concrete dingen die je vraagt zijn wat lastig, omdat we in een totaal ander proces zitten.

De Groot: Deze regering, Rutte-Verhagen 1, heeft gezegd in het regeerakkoord, we willen de Olympische Spelen naar Nederland halen. Dat is de ambitie die erin staat, het vorige kabinet had een iets andere ambitie, die wilden vooral Nederland op Olympisch niveau krijgen. Dat idee is een beetje losgelaten, het is nu vooral sec, we willen die Spelen. Er is een motie geweest van VROM (I&M nu), ga aan het werk met een Olympische Hoofdstructuur, ga die op papier zetten en dat is het stadium waar we nu in bezig zijn. Aan het werken aan de Olympische Hoofdstructuur. Op dit moment bestaat die vooral uit het kiezen voor een zwaartepunt van de Olympische Spelen. Het zwaartepunt moet goed onderbouwd worden, er worden op dit moment een aantal varianten voor een zwaartepunt onderzocht. We zitten nu echt in de laatste fase voor het aanwijzen van een zwaartepunt. Dat kan zijn Amsterdam met twee varianten, Rotterdam met twee varianten of een Randstad variant. Dat zijn de varianten die nu nog in de lucht hangen. De verwachting is dat dit jaar, of in ieder geval deze kabinetsperiode duidelijk zal worden, in welke regio dit zwaartepunt zal komen te liggen. Waar verder op gestudeerd gaat worden is of er een bid komt en de kandidaatstelling komt in 2021. Er is dus nog een lang traject te gaan.

Waarschijnlijk zal dus dit jaar de stadskeuze voor de gaststad (Amsterdam, Rotterdam, combinatie beide steden) van de Spelen bekend worden gemaakt:

Houdt de Olympische Hoofdstructuur rekening met de stadkeuze, of heeft de Olympische Hoofdstructuur enige invloed op de stadskeuze?

Walbeek: Het kabinet doet dit niet alleen, het kabinet zit ook in de Alliantie, en de Alliantie bepaald uiteindelijk welke stad het gaat worden. Maar we leveren wel met de Olympische Hoofdstructuur input daarvoor. Vanuit de Hoofdstructuur komt dan meer dan een advies, als voorbeeld bij Rotterdam, waar naar de locaties van de big five wordt gekeken, daar zal ook naar de infrastructuur gekeken worden en bijvoorbeeld voor Amsterdam zit er weer een ander financieel plaatje aan vast. Voor de minister is het van belang, alles afwegende, dat zij kan zeggen, de minister van Infrastructuur/het ministerie, heeft een voorkeur voor bijvoorbeeld Amsterdam. Bijvoorbeeld omdat daar minder infrastructurale kosten aan zitten wat in Rotterdam bijvoorbeeld weer wel is. Maar het kan best dat de Minister van VWS dan een hele andere voorkeur heeft, dat spel moet zich nog af gaan spelen. We zitten nu een klein beetje aan het begin van dat proces, dat moet nu wel gaan gebeuren. Het wil alleen nog niet zo heel erg lopen.

Er zijn ook partijen binnen de Alliantie die dit najaar het zwaartepunt willen weten, zodat zij dan ook verder kunnen, ander partijen vinden het nog veel te vroeg voor een keuze van de stad, dus die willen het weer op de lange baan schuiven. Wij hebben de minister geadviseerd om nu nog niet de voorkeur uit te spreken, maar wel zo snel mogelijk. Dat ligt er ook maar net aan, want nu loopt het onderzoek van DHV, voor de varianten, dat is nog niet afgerond, daar zitten we in de eindfase van, en daar zie je al van dat er een heleboel strubbelingen van komen. Heeft DHV wel goed doorgerekend, kloppen de cijfers, klopt het met het nieuwe geactualiseerde beleid van I&M. Er is een heel politiek spel nu gaande en daar is het nu op wachten. Het zal een keer in de ministerraad aan de orde gaan komen, maar wat de ministerraad dan al wil besluiten weten wij ook nog niet. Dus vooral onzekerheid nog. Maar we zijn wel bezig met de onderzoeken en de onderbouwingen ernaast. En de verkenning van kosten en baten die zal ook in mei duidelijkheid gaan geven, dat is ook een hele belangrijke pijler.

De Groot: die neemt ook meer mee dan het ruimtelijke, die zijn vanuit VWS en komt, die zijn de trekker van het totale Olympisch Plan vanuit de rijkszijde en wij doen het ruimtelijke traject daarin.

Amsterdam heeft twee locaties aangewezen als mogelijke Olympische locatie (de Zuid-as en Waterfront Havenstad):

In hoeverre heeft de Olympische Hoofdstructuur invloed/houdt rekening met, projecten rondom deze locaties?

Walbeek: Bij het onderzoek van DHV zijn ontwerp sessies geweest over de varianten en daar hebben de regio's zelf input gegeven. Daar zat Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht allemaal bij en hebben daar input geleverd en die zitten in het DHV rapport. Voor Amsterdam het IJspe of De Amstelspe, dat moet dan bekend zijn. Wij zitten hier niet wat te bedenken, waar in Amsterdam andere gedachten over zijn, dat is allemaal op een lijn.

In het rapport de tweede fase van de Olympische Hoofdstructuur zijn nu drie varianten voor Amsterdam, twee voor Rotterdam en een voor Randstad als geheel?

De Groot: Dat is nu teruggebracht voor twee voor Amsterdam, twee voor Rotterdam en een voor Randstad als geheel.

Welke variant van Amsterdam is dan afgefallen?

De Groot: de namen zijn weer iets anders geworden, maar wat je grofweg kunt zeggen is dat er een variant Zaan/IJ oevers in de noordkant (De IJ Spelen) en de andere zit bij de Zuid kant, die heeft nog een subvariant met het Olympisch dorp op IJburg of het Olympisch dorp op Amstel 3 (het gebied rond de Arena) Maar ook dat wil zeggen dat het niet straks ook echt daar zal gaan gebeuren. Het zijn mogelijkheden. Mogelijkheid om te realiseren, het is mogelijk en verder gaan we dan niet. Amstel 3 zitten wat haken en ogen aan met erfpacht en bij de IJoevers zitten weer bedrijven die je moet uitkopen. Maar zo heeft iedere variant weer plussen en minnen en juist de onderzoeken die nu lopen moeten die plussen en minnen in kaart brengen. En er zit natuurlijk ook infrastructuur aan vast, bij sommige varianten is weer meer infrastructuur voor handen dan bij andere.

Walbeek: Het zijn varianten van mogelijkheden en de volgende stap moet dus zijn, keuze stad, en vanuit de OHS kunnen we de minister een voorkeur aangeven en VWS heeft misschien weer hele andere, die komen vooral met een advies op basis van de kosten/baten, een financieel plaatje.

De Groot: het is ook maar net welke keuze je politiek maakt, wat wil je bereiken, bijvoorbeeld bij Spelen in Rotterdam zou je op sociaal gebied veel kunnen bereiken, terwijl het in Amsterdam weer heel goed zou kunnen zijn voor het internationale vestigingsklimaat. Dat zijn wel totaal andere keuzes.

Houden jullie als ministerie er ook rekening mee, dat bijvoorbeeld grote projecten meegenomen kunnen worden, doordat de Spelen versnelling en meer druk met zich mee neemt?

Walbeek: Dat verhaal begint een beetje weg te zakken, het vorige kabinet had echt zoiets van we willen Nederland op Olympisch niveau krijgen.

De Groot: Dat het echt als een hele grote katalysator voor alles werd gebruikt, dat zie je nu minder.

Walbeek: dat is bijvoorbeeld dat je het ook hebt over sport in de wijk, obesitas bestrijding, dat viel allemaal onder het Olympisch plan. Drenthe gebruikt bijvoorbeeld de Olympische Spelen heel goed, om de jeugd te enthousiastmeren voor de sport en bij evenementen, zoals het vorige kabinet heel duidelijk had gewild, net als wij. Maar voor ons is dat een beetje omgedraaid, concreter al aan het worden, met locaties, met geld. Het is echt meer gericht op het binnenhalen van de Spelen, dan op het Olympisch Niveau.

De Groot: Maar niet alleen het binnenhalen, we moeten er als land ook echt wat aan hebben. Je wil geen dingen gaan doen waar je daarna niets maar aan hebt, dus echt de legacy.

Walbeek: Dat is bij de varianten ook steeds naar voren gekomen dat het zoveel mogelijk aansluit op het bestaande en op de bestaande plannen, bijvoorbeeld de infrastructuur die er nog niet ligt, maar waar al wel plannen voor zijn. Die zijn allemaal meegenomen, dat je daar gebruik van maakt, dat je zo min mogelijk hoeft aan te leggen. Er is volgens mij niet heel goed gekeken om plannen naar voren te halen. Het zijn plannen die al in MIRT zijn genoemd, die geprioriteerd zijn, dus die komen eraan, en wat heel belangrijk is, zeker in het kader van de bezuinigingen nu, dat er geen projecten af gaan vallen door de bezuinigingen die juist voor de OHS van belang zijn. Het is nu meer het idee om de OHS te gebruiken om projecten op de kaart te houden, dat is ook legacy, maar dan in een heel ander daglicht dan vier jaar geleden.

Worden er nieuwe projecten in gezet?

De Groot: Het kan, maar je moet voorkomen, dat je dingen speciaal voor de Spelen gaat doen en dat er een beeld bij de mensen uiteindelijk gaat ontstaan, dat het puur daarvoor is. Want dan ben je in mijn opzicht niet goed bezig. Je moet niet willen uitstralen dat je er van alles bij gaat halen. Want de Olympische Spelen draait wel erg op het draagvlak, en als het draagvlak ontbreekt, als mensen zien dat er heel veel geld in zaken wordt gestopt (en wat vanuit sommige burgers wordt gezien als onnodig geld verspillen), dat moet je niet willen.

En bijvoorbeeld een project als de IJmeer verbinding?

Walbeek: Er is niet echt een variant waar Almere vol voor wordt ingezet, het kan gebruikt worden maar het is een beetje uit beeld, vooral door de afstand en de IJmeer verbinding. Het punt met de IJmeer verbinding, dat had gekund als in 2008 niet de financiële crisis was uitgebroken. Dan had die verbinding er waarschijnlijk ingezet, maar we zitten in een hele andere situatie en zijn aan het kijken waar we kunnen bezuinigen. Dit is niet het moment om te zeggen dat we zo 'n project naar voren kunnen halen.

Barcelona is destijds ook goed uit een crisis gekomen met behulp van de Olympische Spelen?

De Groot: Barcelona wordt er altijd bij gehaald, maar het is ook een van de weinige voorbeelden waar het echt helemaal goed is gelukt. Dus niet alle landen kunnen zich spiegelen aan Barcelona, dan moeten net alle puzzelstukjes en factoren goed zijn. Iedereen hoopt dat, en je hoopt als Nederland ook zo uitkomt als Barcelona, maar het is niet iets, dat het er zeker zo uit kan komen.

Walbeek: Het Olympisch plan en de Olympische Hoofdstructuur zijn hele lange projecten, binnen langdurige projecten gaan de doelen altijd verschuiven, lopende trajecten om ons heen, economie, politiek landschap, veranderd om ons heen. In het begin van de Olympische Hoofdstructuur, was het ook niet meer het naar voren halen van projecten als legacy, maar was meer gericht op, als je de Spelen naar Nederland haalt, doe dit dan niet zoals in Griekenland, dat je na de Spelen, allemaal ruimtelijke dingen hebt liggen waar niemand gebruik van maakt. Desinvesteringen, probeer dat te voorkomen. Ga kijken hoe je het wel ruimtelijk kan doen, zodat je erna ook ruimtelijke functies aan kan geven. Lopende het project ging het meer om, misschien kunnen we projecten naar voren halen, is dat de legacy. Nu zitten we in een andere fase, de economie gaat niet goed, er wordt nu gezegd, probeer projecten op de kaart te houden. Gebruik het voor de prioritering van je projecten in een tijd waarin je moet bezuinigen. Dat noemen we dan ook weer legacy. Dat beeld verschuift en veranderd steeds. Maar ik weet niet hoe dat in Amsterdam zit of loopt. Of zij ook al die slag gemaakt hebben, of dat zij nog achterlopen daarin. Zelf heb ik het idee dat ze iets achterlopen, dat zij denken dat ze nog wel wat geld van het Rijk kunnen krijgen voor leuke projecten en dat wordt lastig. In dat speelveld wil jij onderzoeken, dat is heel interessant en heel dynamisch. Het DHV kunnen we nog niet zo heel veel over zeggen, dat komt eind mei, dat is echt een bulk aan informatie en ik denk heel waardevol. Daar zit heel veel in, waar je echt wat aan kan hebben.

Het is ook voor de regio nu lastig, maar we richten ons nu op de periode tot 2016. In de structuurvisie van komende zomer over actualisatie van het beleid komt iets te staan over de Olympische Hoofdstructuur, en dan hopen wij dit jaar dat er een stadskeuze komt en dan kunnen wij ook naar de regio, verder gaan, samen met de regio. We hebben het nu over

Amsterdam, daarnaast heb je dus Rotterdam, zelf denk ik dat de Randstad optie af gaat vallen. Maar het kan goed zijn, dat een van de varianten het zwaartepunt komt te liggen maar dat de big five, neem Amsterdam, dat die kan afstemmen dat er in Rotterdam ook wat terecht komt. Amsterdam wordt dan de organiserende stad, maar doet dat samen met Rotterdam. En dan heb ik het alleen over de big five. Want er zijn in heel Nederland locaties nodig om sporten te huisvesten.

De Groot: de Nederlandse steden zijn te klein voor de Spelen in een stad, je hebt wel een bepaalde focus, maar het zijn wel de Spelen die in het hele land plaatsvinden.

Walbeek: Wielrennen bijvoorbeeld in Limburg, Zeilen in Scheveningen of Medemblik.

De Groot: En daarbij komt het zwaartepunt dan weer naar voren. Bij Amsterdam is het waarschijnlijker dat Medemblik het zeilen krijgt en bij Rotterdam weer Scheveningen. Daar is ook nog wel wat onderlinge competitie in.

Wat, vanuit het Rijk, zou men willen wat er met Amsterdam gebeurt, mocht het de Spelen echt krijgen, op ruimtelijk gebied?

Walbeek: Er is nog wat anders veranderd met het nieuwe regeerakkoord, dat is dat de regio van de ruimtelijke ordening naar de provincie is gegaan. Daar wordt nu driftig in de actualisatie van het beleid over nagedacht, hoe dat dan moet. Zelf heb ik het idee, dat wij gewoon vanuit het Rijk, op ruimtelijk ordeningsgebied niet zo heel veel naar voren zullen brengen van wat moet. Zowel Amsterdam als Rotterdam liggen wel in de prioriteitsregio's (Noordvleugel, Zuidvleugel Randstad, Eindhoven-Venlo). Daar zal het Rijk zich ook nog mee bemoeien, in die gebieden worden investeringen gedaan, op de infrastructuur.

De Groot: Wel echt op het niveau van de hoofdwegen en hoofdrails.

Walbeek: Dan heb je de hele discussie nog, die is voor Amsterdam van belang, als de Olympische Spelen komen, is over het hele OV netwerk. Dat is echt een hele regionale zaak, daar krijgen ze wel geld voor van het Rijk, maar zij moeten het straks voor een groot deel gaan regelen. Als Amsterdam de kandidaat stad wordt moeten ze aangeven wat ze willen, ook naar de IOC toe. Je zal er een thema aan vast moeten plakken, iets meer dan alleen het willen organiseren. En daarmee kan je het bid winnen, in de Olympische Hoofdstructuur wordt wat gesuggereerd aan thema's. Waterspelen, competitief Amsterdam, Internationaal Amsterdam met de Zuid-as. Bij Rotterdam met de stadshavens. Maar dat moeten de regio's zelf doen, het kabinet gaat geen bid uitbrengen, dat moet de stad doen. Ze zullen het Rijk wel nodig hebben, en dan zijn we er ook.

Maar buiten dat is er een hele discussie is er de hele Noordvleugel, RAAM project met Almere, wel 60.000 woningen of niet. Daar wordt straks de OHS wel in meegenomen.

De Groot: Het mooiste zal zijn als het een integraal onderdeel wordt van alles wat er toch al gebeurt.

Walbeek: voor het Rijk is het belangrijk, wat zijn de belangrijkste opgaven van het gebied en hoe kan het gebied economisch nog sterker gemaakt worden. Dat is dan een Rijksbelang, en ruimtelijke ordening is daar een onderdeel van. Van alles bij elkaar in zo'n gebied, zou straks de Olympische Spelen mogelijk een onderlegger kunnen zijn, om dingen bij elkaar te krijgen, maar we hebben niet een duidelijk iets van zo moet het precies.

De Groot: Het ruimtelijke spoor is binnen de verschillende sporen in het Olympisch project, wel degene waarin vele investeringen moeten worden gedaan. Je hebt te maken met kritische tijdspaden, Nederland op topsport niveau kost natuurlijk ook tijd, maar misschien minder tijd voor het aanleggen van nieuwe wegen. Maar bij andere partijen gaat het veel later spelen, die hebben de druk er nog niet achter.

De Groot: je moet dus echt aannemelijk maken dat je de keuze (voor bijv een zwaartepunt) moet maken, anders krijg je de rest ook niet mee.

Verwacht u dat het daadwerkelijk tot een kandidaatstelling komt?

Walbeek: het is nog steeds een go, no-go moment.

De Groot: Puur persoonlijk denk ik het niet, je hebt het WK bid gehad, wat niet gunstig is verlopen, daar is ook een hoop kritiek op gekomen, over hoe dat is gegaan. En ik denk dat je niet voldoende draagvlak kan krijgen uiteindelijk. Maar dat is puur mijn persoonlijke mening.

Walbeek: Draagvlak is heel belangrijk, zowel in de maatschappij zelf als in de politiek en bij de sport om zich echt in te gaan zetten. Maar ook andere factoren spelen een rol. Zo hoorde ik gister, dat wij wat over het hoofd zien, namelijk dat Antwerpen (dat in 1924 de Spelen had), in 2024 weer de Spelen wil organiseren. En mocht Antwerpen het dan krijgen, dan zal je de komende jaren erna het nooit in Amsterdam krijgen.

De Groot: Er zitten heel veel factoren aan.

Walbeek: Maar ruimtelijk, dat hebben we in het schetsboek aangegeven, in de tweede en derde fase waar we nu inzitten: Het kan in Nederland. Je hoeft niet te zeggen, Nederland is te klein, of ruimtelijk kan het niet. Daar zal het no-go besluit niet van komen. Maar de kosten-baten analyse moet nog komen.

De Groot: Als de kosten-baten heel negatief uitvalt, voor alle varianten, kan je ervan uitgaan dat het plan niet doorgaat. Dan heb je kans dat dit kabinet al zegt, we trekken de stekker eruit.

Walbeek: Maar het kan ook zijn dat het gewoon aangehouden wordt, tot over vijf jaar. Hoe ziet dan Nederland en de wereld eruit is dan de vraag? Er kunnen nog allemaal factoren plaatsvinden die dan bepalen we doen het wel of we doen het niet. Het is lastig daar nu wat over te zeggen.

De Groot: Draagvlak en de politieke wil is erg van belang. Je ziet ook duidelijk verschil tussen de politici, de een zet zich er vol voor in, de andere heeft meer zoiets van het zal wel.

Walbeek: En of we het zouden moeten doen? Of ik zelf voorstander ben?

De Groot: Ik zou het zelf heel mooi vinden als het zou lukken, als het zover zou zijn. Dat is ook een van de redenen waarom ik me op dit project ben gaan storten. Maar als ik de kans schat, je moet naast het uitbrengen van het bid ook nog gekozen worden door het IOC.

Walbeek: Ik zou er voorstander van zijn, maar dan moeten we wel als Nederlanders weer trots op ons zelf gaan worden, ook naar de buitenwereld toe. We zijn nu zo naar binnen gericht, de wereld zit er ook niet op te wachten dat wij de Spelen gaan organiseren. Als je dat weet om te draaien. Dat we weer externer gaan worden, dat je kan tonen aan de wereld hoe Nederland echt is, dat we er voor gaan, dat we dat laten zien. Dan zeg ik, we gaan ervoor, we vechten ervoor. Maar op dit moment, en dat heeft dus niets met de ruimtelijke ordening te maken, is dat erg lastig.

Maar we zijn concreet bezig met 2028 en 2040, want ook na de Spelen moet je een plan hebben. Wat hebben we eraan overgehouden en is dat slim geweest? En daar moet je nu over nadenken. Dat proces gaat nu pas komen, want je moet eerst zoals nu de berekeningen en de varianten hebben.

De Groot: Nu kan je de discussie echt gaan voeren.

Walbeek: Het zal mooi zijn, dat als in 2016 en go komt, dat je het ruimtelijk spoor al goed op de rit hebt. En niet we moeten nog van alles onderzoeken.